

Відповідає програмі, рекомендованій
**МІНІСТЕРСТВОМ ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ЗОВНІШНЄ
НЕЗАЛЕЖНЕ
ОЦІНЮВАННЯ**

2012

УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА

**ТИПОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
ЗБІРНИК**

- 7 варіантів у форматі зовнішнього незалежного оцінювання
- Відповіді до ВСІХ тестових завдань
- Бланки відповідей

Нова специфікація • ЗНО-2012

створено спільно з фахівцями
курсів підготовки до зовнішнього
незалежного оцінювання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Пропонований посібник призначений для підготовки учнів 10 і 11 класів до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури. Посібник укладено відповідно до навчальних програм з української мови та літератури для загальноосвітньої школи та програми зовнішнього незалежного оцінювання. Зміст, структура та формат завдань аналогічні тим, що пропонуються для підготовки до ЗНО з української мови та літератури.

Посібник має такі складники:

- тестові завдання за варіантами (кожен варіант має три частини);
- бланки відповідей до кожної теми;
- правильні відповіді для контролю виконання завдання.
У посібнику подано такі форми закритих і відкритих тестових завдань:
- завдання з вибором однієї правильної відповіді;
- завдання на встановлення відповідності;
- відкрите завдання з розгорнутою відповіддю.

Подані завдання мають різний рівень складності і передбачають здійснення необхідних аналітичних операцій, зокрема розпізнавання мовних явищ, їх кваліфікацію, групування та класифікацію, з'ясування диференційних ознак, визначення правильності тверджень, виявлення порушень мовних норм тощо. Передбачено виконання всіх форматів завдань у кожному варіанті.

Для виконання тестових завдань після кожного варіанту подано бланки визначеного зразка.

Призначення зошита

Матеріали посібника можуть бути використані для цілеспрямованої тренувальної роботи з метою ефективної підготовки випускників до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури в 2012 році.

Правила роботи із зошитом

Тестування здійснюється в письмовій формі з дотриманням однакових вимог і умов. Кожен учень отримує зошит із тестовими завданнями і бланком відповідей до них.

Пояснення до завдань передбачених форматів

Частина 1. Українська мова

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

Завдання складається з інструкції та чотирьох або п'яти варіантів відповідей, із яких треба вибрати один правильний. Наприклад:

8. Неповні речення містить рядок

А На березі щось кричали, бігали... Толі зробилося страшно. (*В. Винниченко*)

Б Жмут пожовклого паперу, давнього, полянялого. Якій конспекти, рисунки, химерні мережива з різних математичних значків. (*С. Васильченко*)

В Я — хто? Я гетьман степового братства. (*Л. Костенко*)

Г За вікнами — дворик. І дикий газон. (*І. Жиленко*)

Д Се кров її. Не пий же крові з сестроньки моєї! (*Леся Українка*)

	А	Б	В	Г	Д
8	☐	☐	☐	☒	☐

Завдання на встановлення відповідності

Завдання складається з інструкції та двох колонок. Треба співвіднести мовне явище та його характеристику, позначивши в колонках відповідними буквами та цифрами. Один рядок у правій колонці є зайвим. Наприклад:

24. Укажіть відповідність між реченнями та їх характеристиками.

Характеристика речення

- 1 двоскладне
- 2 односкладне
неозначено-особове
- 3 односкладне
узагальнено-особове
- 4 односкладне безособове

Приклади

- А А в материнському погляді не було ні фальші, ні лукавості, ні хитрування. (*Є. Гуцало*)
- Б Умивай же біле личко дрібними сльозами. (*Т. Шевченко*)
- В Проте щось кликало сюди вогнисте створіння з гострою мордочкою й нащупленими вухами. (*Є. Гуцало*)
- Г Мені дали козацьку корогу і привілеї з королівським іменем. (*Л. Костенко*)
- Д Розум за гроші не купиш. (*Нар. тв.*)

	А	Б	В	Г	Д
1	☐	☐	☒	☐	☐
2	☐	☐	☐	☒	☐
3	☐	☐	☐	☐	☒
4	☒	☐	☐	☐	☐

Частина 2. Українська література

Завдання з вибором однієї правильної відповіді

Завдання складається з інструкції та п'яти варіантів відповідей, із яких треба вибрати один правильний. Наприклад:

48. Двох авторів має твір української літератури

- А «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
- Б «Вершники»
- В «Я (*Романтика*)»
- Г «Перехресні стежки»
- Д «Чорна рада»

	А	Б	В	Г	Д
48	☒	☐	☐	☐	☐

Завдання на встановлення відповідності

Завдання складається з інструкції та двох колонок. До кожного рядка, позначеного цифрою, треба дібрати відповідник, позначений буквою, і поставити позначку x на перехресті відповідних колонок і рядків.

57. Установіть пари жанрово споріднених творів

1	«Intermezzo» М. Коцюбинського	А	«Зачарована Десна» О. Довженка
2	«Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого	Б	«Ти знаєш, що ти — людина?» В. Симоненка
3	«Тигролови» І. Багряного	В	«Чорна рада» П. Куліша
4	«Мені однаково...» Т. Шевченка	Г	«Мина Мазайло» М. Куліша
		Д	«Я (Романтика)» М. Хвильового

	А	Б	В	Г	Д
1					×
2				×	
3			×		
4		×			

Частина 3

Відкрите завдання з розгорнутою відповіддю

У частині 3 Вам треба побудувати письмове висловлення (твір-мініатюру), в якому Ви маєте обґрунтовано довести запропоновану в завданні тезу.

Частина 3 тесту перевіряє знання й уміння правильно формулювати тезу, аргументувати її, логічно викладати свої думки, робити висновок, доречно вживати слова, грамотно оформлювати написане.

Запишіть своє висловлювання на розлінованих аркушах. Цього місця Вам вистачить, адже обсяг твору має бути не більше 250 слів.

Щоб отримати бали високого рівня:

- дотримуйтеся заданої теми
- правильно будуйте текст-роздум (теза, аргументи, висновок)
- тезу й висновок формулюйте чітко
- наводьте переконливі докази, аргументуючи свою думку: посилайтесь на приклади з художньої літератури (не відхиляючись на аналіз твору або його образів), історичні факти або випадки з життя
- грамотно оформлюйте власне висловлювання, правильно вживаючи граматичні конструкції та лексику, не допускайте орфографічних і пунктуаційних помилок.

Заповнення бланка відповідей

Заповнення бланка відповідей є незвичною для учнів формою роботи. Практика свідчить, що під час зовнішнього оцінювання для записування відповідей до бланку учні витрачали багато часу, припускалися великої кількості виправлень, які комп'ютерна програма реєструвала як помилки. Це вплинуло на загальну кількість балів, яку отримав кожен учень.

Перш ніж виконувати будь-який різновид тестових завдань, уважно прочитайте інструкцію, як заповнювати відповідну частину бланку: позначкою × чи цифрами. Зразки написання цифр подані у бланку.

Неправильно записані, закреслені або виправлені відповіді комп'ютер реєструє як помилку! Будьте уважні!

Виправити неправильно записану відповідь можна у відповідній частині бланку (місці для виправлення помилок).

Оцінювання

За виконання кожного завдання з вибором однієї правильної відповіді учень може отримати 0 або 1 бал.

За виконання завдання на встановлення відповідності учень може отримати 0, 1, 2, 3 або 4 бали.

За написання творчої роботи (частина 3) учень може отримати від 0 до 24 балів. Цю частину роботи перевіряють екзаменатори.

Бали високого рівня отримують ті учасники зовнішнього незалежного оцінювання, хто виконав правильно більшість завдань частини 1 і 2, написав розгорнуту відповідь на визначену тему не менш ніж на 16 балів.

Переваги використання тестових завдань даного посібника

Роботи виконуються в зошиті, побудованому на зразок зошитів для зовнішнього оцінювання.

Заповнення бланків відповідей дозволить учням формувати навички, які допоможуть запобігти технічних помилок, що впливають на результат комп'ютерної обробки бланків відповідей.

Система завдань дає можливість перевірити й оцінити рівень засвоєння учнями теоретичного матеріалу за програмою в цілому.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Час виконання — 180 хвилин

Варіант 1

Тест складається з трьох частин. Частина 1 містить 36 завдань закритої форми з української мови, а Частина 2 — 24 завдання з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.

Інструкція щодо роботи в тестовому зошиті

1. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
2. Використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
3. Намагайтеся виконати всі тестові завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А і Б

1. До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з інструкцією до кожної форми завдань.
3. Неправильно записані, закреслені та підчищені відповіді у бланку А — це ПОМИЛКА!
4. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете виправити її у відповідному місці на бланку А.
5. Виконавши завдання Частини 3, запишіть його на бланку Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А, та якості виконання творчої роботи.
7. Перш ніж виконувати завдання, позначте номер Вашого зошита у відповідному місці на бланку А і бланку Б.

Бажаємо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Завдання 1–7 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7 до нього.

(1) Ніщо так не любила Ольвія, як степ.

(2) З ранньої весни і до пізньої осені була вона в степу. (3) Тільки зникне біла зимова ковдра, як вона вже мчала батьковим конем за місто. (4) І хай ще по балках і яругах ховається сніг, а степ уже дихає свіжістю. (5) І вітри його — манливі і *тревожні*. (6) І на душі тоді *неспокій*, і кудись тебе тягне, а куди — сама не збагнеш. (7) *А виберешся* з міста ще через день-два, і степ уже інший — *золотисто/жовтий*. (8) То буяє *першо/цвіт* весняний. (9) На початку травня степ *вбирається* в зелені шати. (10) І тоді від краю до краю — смарагдове море, у якому то тут, то там квітне *жовто/зілля*, синьо спалахує волошка. (11) Пішов у ріст *тонко/ніг*, та так дружно, так ясно, що кінв бредє немов земним шумовинням... (В. Чемерис)

1. Орфографічна помилка допущена в слові

- А *тревожні*
- Б *неспокій*
- В *виберешся*
- Г *вбирається*

2. Через дефіс пишеться слово

- А *золотисто/жовтий*
- Б *першо/цвіт*
- В *жовто/зілля*
- Г *тонко/ніг*

3. Антоніми вжито в реченні

- А першому
- Б другому
- В третьому
- Г десятому

4. Присвійний прикметник ужито в словосполученні

- А зимова ковдра
- Б батьковим конем
- В зелені шати
- Г смарагдове море

5. Частку вжито у фрагменті
- А З ранньої весни і до пізньої осені бувала вона в степу...
  - Б І хай ще по балках і яругах ховається сніг...
  - В ...і кудись тебе тягне...
  - Г ...тоді від краю до краю — смарагдове море...
6. Складнопідрядне речення з підрядним часу
- А третє
  - Б четверте
  - В десяте
  - Г одинадцятє
7. Неправильно визначений відмінок іменника у словосполученні
- А з ранньої весни — *родовий*
  - Б бувала в степу — *місцевий*
  - В ховається по балках і яругах — *давальний*
  - Г пішов у ріст — *знахідний*

Завдання 8–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

8. Оглушення дзвінкого приголосного спостерігаємо у вимові всіх слів рядка
- А луг, грибки, досягти
  - Б зцілити, легкий, вогкість
  - В дід, відкусити, грядка
  - Г обпиляти, град, ложка
  - Д зуб, борідка, мороз
9. Правильно вказане місце наголосу в усіх словах рядка
- А симе́трія, металу́ргія, агроно́мія
  - Б озна́ка, виданн́я, громадя́нин
  - В сільськогоспо́дарський, по́каз, при́ріст
  - Г нена́висть, мере́жа, ви́падок
  - Д два професо́рії, псевдо́нім, анто́нім
10. Немає помилок у слововживанні в рядку
- А думки співпадають, розробити міроприємства
  - Б підведемо підсумки, розділяю вашу думку
  - В виключення з правил, вмішатися в конфлікт
  - Г приступимо до обговорення, доказувати протилежне
  - Д розглянемо такі питання, завдання роботи

11. Пишеться *и* в усіх словах рядка
- А закол..сати, т..хенький, зб..нтежений
  - Б понів..чений, м..нувшина, кр..шталевий
  - В ж..брак, зуп..нитися, сх..лився
  - Г ц..булина, с..вина, л..шайник
  - Д зал..шився, в..сілля, с..рдитий
12. Правильно утворені всі імена по батькові в рядку
- А Дмитро Олексійович, Денис Ігоревич, Віктор Олегович
  - Б Оксана Миколаївна, Зінаїда Георгіївна, Юлія Іллівна
  - В Яків Васильович, Софія Андріївна, Павло Матвієвич
  - Г Надія Віталіївна, Олександр Якович, Іван Дмитрович
  - Д Геннадій Сергійович, Світлана Юр'ївна, Петро Григорович
13. Неправильне твердження
- А Слова *нежить*, *біль*, *шампунь* в орудному відмінку однини мають однакові закінчення.
  - Б Слово *стаття* в родовому відмінку множини пишеться без подвоєння приголосних.
  - В Слова *буря*, *зоря* в родовому відмінку множини пишуться з *ь* на кінці.
  - Г Слова *тонна*, *ванна*, *вілла* в родовому відмінку множини пишуться з подвоєнням приголосних.
  - Д Слова *фін*, *молдаванин*, *болгарин* в родовому відмінку множини мають неоднакові закінчення.
14. Усі прикметники пишуться через дефіс у рядку
- А (*гірсько*)лижний, (українсько)німецький, (вічно)зелений
  - Б (*темно*)червоний, (науково)дослідний, (хіміко)біологічний
  - В (*кисло*)солодкий, (північно)східний, (легко)атлетичний
  - Г (*хлібо*)булочний, (військово)морський, (жовто)гарячий
  - Д (*науково*)технічний, (м'ясо)молочний, (сільсько)господарський
15. Не потребує редагування словосполучення
- А набере чинності у двох тисяч другому році
  - Б народився шостого березня тисячу дев'ятсот дев'яносто восьмого року
  - В документ від сьомого травня дві тисячі першого року
  - Г вибори призначено на тридцять перше жовтня двох тисяч десятого року
  - Д звіти за січень-червень двітисячного року
16. Присвійний займенник ужито в реченні
- А Друзі привітали її з днем народження.
  - Б Вперше я побачив її на концерті.
  - В У змаганнях брали участь і його учні.
  - Г Холод змусив їх добувати вогонь.
  - Д Батько повів його до спортивної секції.
17. Неправильно утворена дієслівна форма в рядку
- А вирушити — вирушу, вируш
  - Б їздити — їжджу, їздь

- В бряжчати — бряжчу, бряжчи
- Г висіти — вищу, виси
- Д чистити — чищу, чисти

18. Прислівник виступає обставиною в реченні

- А У садку було прохолодно.
- Б Він зробив це ненавмисне.
- В У будинку неподалік світилося.
- Г Квартира праворуч ще не заселена.
- Д У мене радісно на душі.

19. Правильно побудоване словосполучення з прийменником

- А не дивлячись на перешкоди
- Б всупереч розпорядження адміністрації
- В згідно наказу директора
- Г відповідно правилам
- Д у відповідності з інструкцією

20. Спонукальне речення

- А Які прекрасні ці квіти
- Б Хто допоміг тобі підготуватись до контрольної
- В Нехай здійсняться ваші мрії
- Г Що за краса навкруги
- Д Гарно як у лісі

21. Неозначено-особове речення

- А Розвійтеся з вітром, листочки зів'ялі! (*І. Франко*)
- Б Починали пастишити звичайно з семи років. (*О. Воропай*)
- В І мій народ, дорівняний до мене, уже ніхто не смів би обмовлять. (*Л. Костенко*)
- Г Не називаю її раєм, тієї хатиночки у гаї над чистим ставом край села. (*Т. Шевченко*)
- Д На Великдень усі вітали один одного писанками. (*Р. Кобальчинська*)

22. Зміст частин зіставляється у безсполучниковому складному реченні

- А Посадиш в грязь — будеш князь. (*Нар. тв.*)
- Б Чисте сумління маєш — спокійно спати лягаєш. (*Нар. тв.*)
- В Це ще не сльози — це квітуча вишенька. (*Л. Костенко*)
- Г Замість світла я по тих ярах поставлю варту — буде вам світити. (*І. Кочерга*)
- Д Защобетав соловейко — пішла луна гаєм. (*Т. Шевченко*)

23. Правильно побудоване речення

- А Мовець повинен називати і висловлювати своє ставлення до співрозмовника.
- Б Частина депутатів налаштовані критично щодо законопроекту.
- В Це не стільки завдання школи, скільки батьків.
- Г Бібліотека одержує газети, журнали, періодику.
- Д Фермерські господарства забезпечують не тільки нашу область, а й інші регіони України.

Завдання 24–28 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

24. Установіть відповідність між фразеологізмом та його тлумаченням

	<i>Фразеологізми</i>	<i>Тлумачення</i>
1	кривити душею	А подобатись
2	до душі припадати	Б куховарити
3	ні за цапову душу	В лицемірити
4	пекти раків	Г даремно
		Д червоніти

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між способом вираження підмета і реченнями, в яких вони вжиті

	<i>Характеристика підмета</i>	<i>Приклади</i>
1	підмет виражений займенником у називному відмінку	А А після тих проклятих вечорниць пройшло два дні. (<i>Л. Костенко</i>)
2	підмет виражений прикметником, ужитим у значенні іменника, в називному відмінку	Б При світлі смолоскипів лаштувалися в дорогу кінні. (<i>В. Малик</i>)
3	підмет виражений неподільним словосполученням.	В Ніщо безслідно не мине. (<i>Л. Костенко</i>)
4	підмет виражений вигуком, ужитим у значенні іменника	Г Але найприємніша йому робота — розперезати снопик деревію і уквітчати ним стіни. (<i>Гр. Тютюнник</i>)
		Д Переможне «ура» лунало навкруги.

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Установіть відповідність між реченням та характеристикою його підрядної частини

	<i>Характеристика підрядної частини речення</i>	<i>Приклади</i>
1	з'ясувальне	А Скажи мені, порадице надземна, куди мені податись у просторі? (<i>Леся Українка</i>)
2	означальне	Б Забула ти той чар розмови, що наші розпалив зіниці. (<i>В. Лепкий</i>)
3	умови	В Буває — тужу за тобою, як тужать квіти по весні. (<i>В. Лепкий</i>)
4	причини	Г Щовесни прилітатиму, брате, бо крилом я до тебе приріс. (<i>В. Олійник</i>)
		Д Не до весілля нам, шановний пане, якщо не смієм свічки засвітить. (<i>І. Кочерга</i>)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

27. Установіть відповідність між займенниками та їх розрядами

Розряди займенників

Приклади

1 особові	А ніякий, нічим, ні в кого
2 означальні	Б цей, таку, тих
3 неозначені	В іншого, всіма, самим
4 заперечні	Г тобі, вами, мене
	Д декому, абики́м, чийогось

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

28. Визначте, якою частиною мови є виділені у реченні слова (цифра позначає наступне слово).

(1) *Що* (2) *можеш ти*, (3) *розгублене* дитя, зробити (4) *для* вселюдського прогресу? (Л. Костенко)

- А прикметник
 Б займенник
 В дієслово
 Г дієприкметник
 Д прийменник

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ЧИТАННЯ Й АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Завдання 29–36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма ресеструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст (цифри у дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Скіфська пектораль

(1–5) Тисячу років вони постійно з кимось воювали: з кіммерійцями, фракійцями, також із греками, сірійцями, єгиптянами. Скіфи! Одне це слово від VII століття до н. е. і аж до III століття н. е. наводило жах на племена і народи Східної Європи та Близького Сходу. Геродот описав їх як своєрідний «караючий меч» для тодішнього світу. І водночас віддав їм належне як мудрому, працьовитому, лицарському народові.

(6–9) Греки першими збагнули, що перемогти войовничих скіфів — марна справа. Знаючи про високий художній смак цього народу, який сформувався ще в далекому первісному середовищі індо-іранських племен, греки вирішили «приручити» скіфів силою... мистецтва, прекрасного! І це вберегло квітучу Елладу од передчасної загибелі від скіфських мечів.

(10–13) Чудового вершника, скіфа неможливо було вибити з сідла. Але коли він бачив, як працює в тому чи іншому грецькому полісі каменярь, кераміст, золотар, мозаїст, — він сам зіскакував з коня і клав зброю осторонь. Його погляд стежив за кожним рухом майстра, а чудовий витвір не раз зворушував воїна до сліз.

(14–19) Скіфи були нащадками древніх цивілізацій. Вони мали свою міфологію, поклонялися своїм богам. Познайомившись з античним мистецтвом, зажадали зобразити своїх богів так само витончено й досконало, як греки Зевса, Аполлона, Афродіту. Оскільки скіфи були кочівниками, вони не прагнули втілити свої улюблені образи у скульптурах, мозаїках, в монументальному мистецтві

взагалі. Вони прикрашали зброю, домашнє начиння, культові предмети, якими вони щедро обклали покійників.

(20–24) Перш ніж поховати свого царя у спеціально відведеному місці — у Придніпров'ї, на рівні Дніпрових порогів (Геродот називає цю степову місцевість Геррами), — скіфи возили його забальзамоване тіло по всіх скіфських племенах, де над ним здійснювали обряд пам'яті. У Геррах тіло ховали в просторій гробниці разом з дружиною, слугами, кіньми, первістками свійських тварин. Біла царя кляли золоті чаші й інші коштовні речі. Над гробницями насипалися величезні кургани.

(25–29) 21 червня 1971 року, досліджуючи скіфське царське поховання під Товстою Моголою у Дніпропетровській області, відомий український археолог-скіфознавець Борис Мозолевський знайшов велику нагрудну прикрасу — золоту пектораль, що важила 1150 грамів і сягала 30,6 сантиметра в діаметрі. За вагою, за розмірами і за художньою цінністю ця пектораль — найвидатніша археологічна знахідка за всю історію скіфознавства України.

(30–31) Латинське слово «пектораль» означає «нагрудний». Незвичайна краса і виняткова цінність пекторалі з Товстої Могилі свідчать про могутність Скіфського царства.

(32–38) Пектораль виготовлена із золота високої 958-ої проби, має чистий сонячний колір, вражає філігранним різьбленням. Композиційно це три ріжкоподібні яруси, з'єднані між собою скрученими «ланцюжками» золотих порожнистих трубочок. Між нижнім і верхнім сюжетними ярусами — смужка рослинного орнаменту. Символізуючи радісне буяння весни, рослини ніби служать компромісом між жорстокістю в світі тварин (напад хижаків на травоядних — у нижньому ярусі пекторалі) і злагодженістю в людському суспільстві (шиття ритуального одягу, доіння худоби у верхньому ярусі пекторалі).

(39–47) У верхньому ярусі пекторалі зображено побутову сценку. У центрі двоє чоловіків шитють кожушину. Праворуч — кобила з лошам, корова з телям, вівця, коза з козеням, птах, що злітає. Підібгавши під себе ноги, юнак доїть вівцю. Ліворуч — ті ж самі тварини з молодим приплодом (але в інших композиціях), а юний скіф, подоївши вівцю, затикає амфору з молоком жмутком трави. У нижньому ярусі відтворено жорстоку боротьбу травоядних тварин з хижаками. Особливим драматизмом сповнена боротьба коней з кровожерними грифонами. А ось лев і леопард напали на дикого кабана (праворуч) і оленя (ліворуч), пси женуться за зайцем. Як узгодити ці сцени з розквітом природи, зображеним у середньому ярусі, з миром і ладом, що його відтворив скіфський умілець у верхньому ярусі? І чому такі різні сюжети потрапили до царської нагрудної прикраси?

(48–61) Щоб відповісти на ці питання, вчені звернулися до індо-іранської міфології, яка лежала в основі вірувань і космогонічних уявлень скіфів. З'ясувалося, що основна тема пекторалі — це тема нового року. Новий рік починався тоді не 1 січня, а у весняне рівнодення — наприкінці березня, коли все живе дихало весною. Новорічне свято було у скіфів найвизначнішим культовим святом. Тепер зрозуміло, що всі три яруси пекторалі тематично співзвучні й стилістично цілісні. Двоє скіфів лаштують не просту кожушину, а «священний одяг» для новорічної церемонії. Навколо них — вервечка домашніх тварин з приплодом: за одвічним інстинктом, худоба дає приплід якраз на порозі весни. Весну символізують і молоденькі листочки, стебельця, «вусики» і квіти середнього ярусу. А хижаки у нижньому ярусі? Що в цій сцені новорічного, весняного? За уявленням скіфів, це був один з етапів (можливо, найхарактерніший) оновлення, очищення живої природи, який також асоціювався з початком весняного пробудження: поява молодняка ніби супроводжувалась винищенням у тваринному світі старих і кволих тварин. Отже, між верхнім і нижнім ярусами пекторалі існує глибокий символічний зв'язок, який майстер-золотар передав за допомогою вражаючого художнього засобу — контрасту.

(62–67) Близькість пекторалі до творів античного мистецтва свідчить, що він навчався в одному з визначних центрів культури Стародавньої Греції. Пектораль виконана майстерно, її чудова декоративна урівноваженість ґрунтується на глибокому знанні законів гармонії. Кожна деталь вражає викінченістю, філігранністю. Ідеальні пропорції зображених тварин у спокої і в русі, способи «вписування» постатей у заданий простір роблять цей витвір близьким до творів грецького мистецтва тієї доби, зокрема до барельєфної скульптури на фронтонах грецьких язичницьких храмів.

(68) Скіфська пектораль зберігається в Київському музеї історичних коштовностей України.

З енциклопедії
799 слів

29. Шлях, обраний давніми греками для порятунку своєї землі від войовничих скіфів, доводить істинність вислову
- А Обізнаний означає озброєний
  - Б Краса врятує світ
  - В Перемагають ворога його власною зброєю
  - Г Переможців не судять
30. Поширення у скіфів мистецтва мініатюри, виготовлення прикрас пов'язане
- А з відсутністю традицій монументального мистецтва
  - Б з особливостями їхніх смаків та уподобань
  - В із прагненням не повторювати античні зразки образотворчого мистецтва
  - Г зі способом їхнього життя
31. Синонім до слова *філігранний*
- А фігурний
  - Б витончений
  - В розкішний
  - Г ювелірний
32. Фрагментом опису є речення
- А Латинське слово «пектораліс» означає «нагрудний».
  - Б За вагою, за розмірами і за художньою цінністю ця пектораль — найвидатніша археологічна знахідка за всю історію скіфознавства в Україні.
  - В У Геррах тіло ховали в просторій гробниці разом з дружиною, найближчими слугами, кіньми, первістками свійських тварин.
  - Г Між нижнім і верхнім сюжетними ярусами — смужка рослинного орнаменту.
33. Слово *компроміс* означає
- А договір щодо суперечливих питань
  - Б згода на основі взаємних поступок
  - В обмін думками, пропозиціями
  - Г укладання угоди між діловими партнерами
34. Близькість скіфської пекторалі до творів античного мистецтва виявляє себе
- А в тематиці зображуваного, сюжетній подібності
  - Б у використанні скіфами та давніми греками одних і тих же мистецьких символів
  - В в дотриманні законів гармонії, ідеальній пропорційності зображуваного
  - Г в зображенні новорічних обрядів
35. Правильно визначено стиль тексту та його ознаки у твердженні
- А Художній стиль: образність, зображувальність, експресія, емоційність, використання художніх засобів.
  - Б Публіцистичний стиль: обговорення важливих суспільних питань, відстоювання власних переконань, поєднання логічних доказів з емоційно-експресивною образністю.
  - В Науковий стиль: повідомлення про результати наукових досліджень, об'єктивність, достовірність зображуваного, терміни, відсутність емоційності експресії.
  - Г Науково-популярний підстиль наукового стилю: виклад наукової інформації для нефакхівців, точність, достовірність, елементи емоційності та експресії.

36. З метою надання додаткової інформації використано вставну конструкцію в реченні

- А «Перш ніж поховати свого царя у спеціально відведеному місці — у Придніпров'ї, на рівні Дніпрових порогів (*Геродот називає цю степову місцевість Геррами*),— скіфи возили забальзамоване тіло по всіх скіфських племенах, де над ними здійснювали обряд пам'яті». (20–22)
- Б «Ліворуч — ті ж самі тварини з молодим приплодом (*але в інших композиціях*), а юний скіф, подоївши вівцю, затикає амфору з молоком жмутком трави». (41–43)
- В «А ось лев і леопард напали на дикого кабана (*праворуч*) і оленя (ліворуч), пси женуться за зайцем». (44–45)
- Г «За уявленням скіфів, це був один з етапів (*можливо, найхарактерніший*) оновлення та очищення живої природи». (56–57)

ЧАСТИНА 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання 37–56 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

37. Головна думка історичної пісні «Ой Морозе, Морозенку» найповніше виражена в рядках

- А Ой Морозе, Морозенку,
Ти славний козаچه,
За тобою, Морозенку,
Вся Україна плаче.
- Б — Не плач, не плач, Морозихо,
Об сиру землю не бийся,
Ой ходімо з нами, з нами, козаками,
Та меду-вина напийся.
- В — Ой щось мені, та милі браття,
Та мед-вино не п'ється,
Ой десь мій син та Морозенко
Та із турчином б'ється.
- Г Із-за гори, з-за крутої
Гордо військо виступає,
Ой попереду Морозенко
Сивим коником виграває.
- Д — Тепер дивись, Морозенку,
На свою ти вроду! —
Ой винесли Морозенка
На Савур-могилу:
Тепер дивись ти, Морозенку,
На свою та Україну!

38. Прочитайте уривок, з'ясуйте ім'я літературного героя, про якого йдеться, назву твору та його автора.

Поміж тим квітом сама, як найкращий квіт, проходжає, походжає та з синього Дніпра ясних очей не зводить, а тільки зійде місяць та посипле іскорцями у темну воду... вже й під старою вербою на березі. Пильно дивиться вона, придивляється, чи не править тим човном ставний та любий козак.

- А Мотря («*Кайдашева сім'я*» І. Нечуя-Левицького)
Б Леся («*Чорна рада*» П. Куліша)
В Анна («*Земля*» О. Кобилянської)
Г Маруся («*Маруся*» Г. Квітки-Основ'яненка)
Д Катря («*Максим Гримач*» Марка Вовчка)

39. «Золото дівка!... Окрім того, що красива, розумна, моторна і до всякого діла дотепна — яке в неї добре серце, як вона поважає матір свою, шанує всіх старших за себе, яка трудяща, яка рукодільниця...» — говорять односельці про
- А Наталку («Наталка Полтавка» І. Котляревського)
  - Б Марусю («Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка)
  - В Катрю («Максим Гримач» Марка Вовчка)
  - Г Лесю («Чорна рада» П. Куліша)
  - Д Мотрю («Кайдашева сім'я» І. Нечуй-Левицького)
40. Авторкою пісень «Віють вітри...», «За світ встали козаченьки...», що стали народними, є
- А Маруся Богуславка
  - Б Маруся Кайдашиха
  - В Маруся Дрот
  - Г Маруся Чурай
  - Д Марічка Гутенюкова
41. У поетичних рядках Т. Шевченка
- Слава не поляже;
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда
І чії ми діти.
Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!
- висловлюється
- А віра в перемогу над ворогами-загарбниками
  - Б віра в нове демократичне суспільство
  - В осуд загарбницької політики царизму
  - Г заклик до збереження історичної пам'яті, своїх коренів
  - Д застереження щодо руйнування пам'яток історії та культури
42. Щоб досягти напруженості у розвитку подій, І. Нечуй-Левицький у повісті «Кайдашева сім'я» будував сюжет за принципом
- А нагнітання епізодів, сцен, ситуацій
  - Б уповільнення дії за рахунок ліричних відступів
  - В заплутування дії за допомогою інтриг, таємниць
  - Г перемежовування сучасності з дискурсами в минуле
  - Д чергування напружених діалогів зі спокійною, розважливою оповіддю
43. Історичним романом є твір
- А «Чорна рада» П. Куліша
  - Б «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського
  - В «Максим Гримач» Марка Вовчка
  - Г «Земля» О. Кобилянської
  - Д «Мойсей» І. Франка

44. Прочитайте уривок з роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» та вкажіть виділені художні засоби.

Поле — що безкрає море; скільки зглянеш — розіслано зелений килим, аж сміється в очах. Над ним *синім шатром розіп'ялось небо* — ні *плямочки*, ні *хмариночки*, *чисте, прозоре* — погляд так і тоне ... З неба, як *розтоплене золото*, летється на землю блискучий світ сонця; на ланах *грає сонячна хвиля*; під хвилиною *спіє хліборобська доля*...

- А гіпербола, епітети, порівняння, символи
- Б алегорія, епітети, синекдоха, градація
- В інверсія, тавтологія, метафора, порівняння
- Г персоніфікація, порівняння, епітети, зменшувально-пестливі слова
- Д метафора, епітети, риторичні питання, антитеза

45. Прочитайте уривок з поезії І. Франка, визначте віршовий розмір.

Та слави людської ми зовсім не бажали,
 Бо не герої ми і не богатирі.
 Ні, ми невольники, хоч добровільно взяли
 На себе пута. Ми рабами волі стали;
 На шляху поступу ми лиш каменярі.

- А чотиристопний дактиль
- Б чотиристопний анапест
- В п'ятистопний хорей
- Г п'ятистопний ямб
- Д шестистопний ямб

46. Прочитайте уривок з «Прологу» поеми І. Франка «Мойсей» і визначте віршовий розмір.

О ні! Не самі сльози і зітхання
 Тобі судились! Вірю в силу духа
 І в день воскресний твого повстання.

- А тристопний анапест
- Б чотиристопний амфібрахій
- В тристопний дактиль
- Г п'ятистопний хорей
- Д п'ятистопний ямб

47. Лесь Танюк писав: «Глядач прочитував Кулішевий гротеск як політичну сатиру на міщанство в цілому, на філістерство як духовне явище, як уїдливу критику будь-якої національної упередженості й зверхності — від “хатнього” українського націоналізму до великоросійського шовінізму», — про твір М. Куліша

- А «Патетична соната»
- Б «Мина Мазайло»
- В «97»
- Г «Народний Малахій»
- Д «Хулій Хурина»

48. Прочитайте уривок із твору М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» і з'ясуйте, що він символізує.

Ага! Се певно Гутенюкова дівка! І не думавши довго, ударив її в лице. Вона скривилась, при-тулила руками до грудей сорочку і почала тікати. Іван зловив її коло ріки, шарпнув за пазуху і роздер. Звідти впали на землю нові кісники, а дівчинка з криком кинулась їх захищати. <...>

— Ніччю... В мене є другі ... май ліпші.

Вона наче його потішала.

Здивований лагідним тоном, хлопець мовчав.

— Мені неня купили нову запаску... і постоли... і мережані капчурі... і...

Він все ще не знав, що сказати.

— Я си обую файно та й буду дівка...

... Іван надувся.

— Я вже щезника бачив.

Вона неймовірно подивилась на нього.

— А нащо ж ти б'єш си?

— А ти нащо коло воза стояла?

Вона подумала трохи, не знаючи, що одповісти, і почала шукати щось за пазухою.

Витягла, врешті, довгий цукерок.

— Ади!

Половину вкусила, а другу поважним, повним довір'я рухом подала йому.

— На!

Він завагався, але узяв.

- А безглуздість і жорстокість родової помсти
- Б дружбу, що переростає у любов
- В перемогу зла добром
- Г складність і суперечливість життя гуцулів
- Д незвичайність традицій, стосунків гірських жителів

49. Найбільшими прихильниками неокласицизму були М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара, які замучені в сталінських концтаборах, Ю. Клен, котрому вдалося емігрувати, та

- А В. Сосюра
- Б А. Малишко
- В П. Тичина
- Г М. Рильський
- Д Ю. Яновський

50. В уривку з вірша В. Симоненка «Лебеді материнства»

Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,
Лопотіли крилами і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.

використаний художній засіб поетичного звукопису, який допомагає створити враження зачу-дування, таємничості

- А асонанс
- Б тавтологія
- В антитеза
- Г алітерація
- Д анафора

51. Прочитайте уривок і з'ясуйте, з якого він твору, хто є його автором, про кого в ньому йдеться, жанр твору.

У грізну велику годину життя свого народу не вистачило у них ні розуму, ні великості душі. Під тиском найтяжчих обставин не одійшли вони на схід зі своїм великим товариством, що йому потім судила доля здивувати світ своїми подвигами. Звиклі до типової безвідповідальності, позбавлені знання урочистої заборони і святості закликів, мляві їх натури не піднялися до висот розуміння ходу історії, що викликали їх до велетенського бою, до надзвичайного. І ніхто не став їм у пригоді з славних прадідів історії, великих воїнів, бо не вчили їх історії. Не помогли їм близькі рідні герої революції, бо не шанували їх пам'ять у селі. Серед перших ударів долі загубили вони присягу свою, бо слово «священна» не дзвеніло в їх серцях урочистим дзвоном. Вони були беззбройні, наївні й короткозорі.

- А з кіноповісті «Україна в огні» О. Довженка, про дезертирів
- Б з кіноповісті «Зачарована Десна» О. Довженка, про грішників
- В з новели В. Винниченка «Момент», про втікачів
- Г з роману «Собор» О. Гончара, про пристосуванців
- Д з роману «Місто» В. Підмогильного, про жителів міста

52. Героїні Маруся («Маруся Чурай» Л. Костенко) та Мавка («Лісова пісня» Лесі Українки) близькі за натурою своїми

- А ніжністю, поетичністю, глибокою закоханістю
- Б моральним максималізмом, загостреною політичною свідомістю
- В суворістю до себе й до близьких, своїм стоїцизмом
- Г гордістю, неприступністю, безкомпромісністю
- Д загадковістю, схильністю до пророцтв, містики

53. Твори Л. Костенко «Маруся Чурай», Т. Шевченка «Гайдамаки», П. Куліша «Чорна рада», «Повість минулих літ» поєднує

- А тема осмислення історичного буття України
- Б тема служіння митця народів
- В проблема здобуття Україною незалежності
- Г проблема ролі особистості в історії
- Д проблема кохання та зради

54. «У сміливих щастя завжди є!», — переконані славні козацькі нащадки у творі

- А «Чорна рада» П. Куліша
- Б «Україна в огні» О. Довженка
- В «Тигролови» І. Багряного
- Г «Маруся Чурай» Л. Костенко
- Д «Місто» В. Підмогильного

55. Форма сну як важливий художній прийом використана у творі

- А «Зачарована Десна» О. Довженка
- Б «Мина Мазайло» М. Куліша
- В «Чорна рада» П. Куліша
- Г «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського
- Д «Мойсей» І. Франка

56. До жанру драми-феєрії зверталися

- А І. Франко
 Б І. Карпенко-Карий
 В Леся Українка
 Г М. Куліш
 Д Л. Костенко

Завдання 57–60 мають на меті встановлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначку в бланку А на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

57. Установіть відповідність між віршовим розміром і уривком із твору

1	ямб	А	Так ніхто не кохав./ Через тисячі літ/ Лиш приходить подібне кохання. (В. Сосюра)
2	хорей		
3	амфібрахий	Б	Вічний революціонер./ Дух, що тіло рве до бою,/ Рве за поступ, щастя й волю,/ Він живе, він ще не вмер. (І. Франко)
4	анapest	В	Еней був парубок моторний/ І хлопець хоть куди козак,/ Удавсь на всеє зле проворний,/ Завзятий од всіх бурлак. (І. Котляревський)
		Г	Нам зорі на чола поклали печать,/ і зорі нам світять в дорогу. (В. Сосюра)
		Д	Щоб лани широкополі,/ І Дніпро, і кручі/ Було видно, було чути,/ Як реве ревучий. (Т. Шевченко)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

58. Установіть відповідність між героями і творами, в яких вони діють

1	Лаврін Запорожець	А	«Тигролови» І. Багряного
2	Мусій Половець	Б	«Тіні забутих предків» М. Коцюбинського
3	Іван Палійчук	В	«Вершники» Ю. Яновського
4	Григорій Многогрішний	Г	«Місто» В. Підмогильного
		Д	«Україна в огні» О. Довженка

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

59. Установіть відповідність між темою та назвою твору

1	самоствердження	А	«Хіба режуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного
2	Друга світова війна		
3	еміграція українців за кордон	Б	«Камінний хрест» В. Стефаніка
4	деградація сильної особистості	В	«Місто» В. Підмогильного
		Г	«Вершники» Ю. Яновського
		Д	«Україна в огні» О. Довженка

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

60. Установіть відповідність між уривками з творів та засобами комічного, які в них ужиті

- 1 До нас в науку! ми навчим,/ Почому хліб і сіль
почім!/ ...нам тільки сакля очі коле:/ Чого вона
стоїть у вас,/ Не нами дана... («Кавказ» Т. Шев-
ченка)
- 2 Панські Петро для чинів тре кутки,/ Федір-
купець обдурити прудкий,/ Той зводить дім
свій на модний манір,/ Інший гендлює, візьми
перевір! («Всякому місту — звичай і права...»
Г. Сковороди)
- 3 Із подій мого раннього дитинства, що вплинули
(події) на моє літературне майбутнє, твердо ві-
рзалася в пам'ять одна: упав дуже я з коня. Летів
верхи на полі, а собака з-за могили як вискочить,
а кінь — убік! А я — лясь! Здорово впав. Лежав,
мабуть, з годину, доки очунався...
Тижнів зо три після того хворів. І отоді я зро-
зумів, що я нащось потрібний, коли в такий
слухний момент не вбився. Неясна ворухнула-
ся в мене тоді думка: мабуть, я для літератури
потрібний. Так і вийшло. («Моя автобіографія»
Остана Вишні)
- 4 ...від кларнета твого пофарбована дудка зоста-
лась/ ... в окривавлений Жовтень ясна оберну-
лась Весна. («Сучасники» Є. Маланюка.)

- А сар-
казм
Б іронія
В сатира
Г гумор
Д гротеск

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

Увага! Цей бланк перевіряє комп'ютер! Ваші відповіді у бланку є результатом Вашої роботи.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

У завданнях правильну відповідь позначайте тільки так:

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д	
2					6					9					13					17					21									
3					7					10					14					18					22									
4										11					15					19					23									
24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
	2						2						2						2						2									
	3						3						3						3						3									
	4						4						4						4						4									
	29	А	Б	В	Г		31	А	Б	В	Г		33	А	Б	В	Г		35	А	Б	В	Г											
	30						32						34						36															
37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д					
38						42						46						50						54										
39						43						47						51						55										
40						44						48						52						56										
57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д							
	2						2						2						2															
	3						3						3						3															
	4						4						4						4															

Місце для виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер та нову відповідь у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Завдання 1-7, 29-36	
Номер завдання	А Б В Г

Завдання 8-23, 37-56	
Номер завдання	А Б В Г Д

Завдання 24-28, 57-60						
Номер завдання	А Б В Г Д	Номер завдання	А Б В Г Д			
1			1			
2			2			
3			3			
4			4			

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Час виконання — 180 хвилин

Варіант 2

Тест складається з трьох частин. Частина 1 містить 36 завдань закритої форми з української мови, а Частина 2 — 24 завдання з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.

Інструкція щодо роботи в тестовому зошиті

1. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
2. Використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
3. Намагайтеся виконати всі тестові завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А і Б

1. До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з інструкцією до кожної форми завдань.
3. Неправильно записані, закреслені та підчищені відповіді у бланку А — це ПОМИЛКА!
4. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете виправити її у відповідному місці на бланку А.
5. Виконавши завдання Частини 3, запишіть його на бланку Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А, та якості виконання творчої роботи.
7. Перш ніж виконувати завдання, позначте номер Вашого зошита у відповідному місці на бланку А і бланку Б.

Бажаємо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Завдання 1–7 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7 до нього.

(1) Мотря розглядала *універсали* і письма Мазепи. (2) Довідалася багато дечого такого, про що їй і не снилося перше. (3) Не гадала, що це таке трудне і складне діло — гетьманувати. (4) Треба боронити край і перед зовнішніми, і перед внутрішніми ворогами. (5) Одних і других багато. (6) І цареві годи, і своїх не зраджуй, — *по/між* дощ ходи, *не/замітно* скріпляючи й поширюючи свою владу. (7) Одно листування з полковником Новицьким яке цікаве. (8) Раз *величає* його гетьман своїм *товаришом* і другом, то знову докоряє йому, що приказ не виконав *як/слід*. (9) А все такими вважливими, *деколи* навіть хитрими словами. (10) *Не/легка* річ гетьманська булава. (За Б. Лепким)

1. Орфографічна помилка допущена в слові
А *універсали*
Б *величає*
В *товаришом*
Г *деколи*
2. Окремо в цьому тексті треба писати
А *по/між*
Б *не/замітно*
В *як/слід*
Г *не/легка*
3. Односкладним означено-особовим є речення
А перше
Б четверте
В п'яте
Г шосте
4. Характеристиці «просте двоскладне неповне» відповідає речення
А друге
Б четверте
В сьоме
Г дев'яте
5. У неозначеній формі вжите дієслово
А розглядала
Б боронити
В скріпляючи
Г виконав

6. У реченні (3) дієслово гетьманувати виконує синтаксичну роль
- А підмета
  - Б присудка
  - В додатка
  - Г означення
7. Дієслівна форма в переносному значенні використана в реченні
- А третьому
  - Б четвертому
  - В шостому
  - Г восьмому

**Завдання 8–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструвати-
ме їх як помилки!**

8. Усі приголосні дзвінки у групі слів
- А жменя, зілля, дорога, книга
  - Б білка, морози, райдуга, злива
  - В гроза, ведмідь, ворона, літо
  - Г берег, дзвін, вокзал, грань
  - Д град, береза, дерево, зірка
9. Наголошений перший склад у всіх словах рядка
- А приятель, вимова, виразний, ознака
  - Б подруга, разом, спина, випадок
  - В олень, ненависть, вісімдесят, ім'я
  - Г дочка, дрова, нести, миски
  - Д партер, дефіс, автори, вимога
10. Рядок словосполучень, у кожному з яких є слово, вжите в переносному значенні
- А стіна дощу, лісове джерело
  - Б пташине крило, залізничний вузол
  - В лагідний голос, черства душа
  - Г море вражень, операційне поле
  - Д глибоке почуття, золотий браслет
11. Антонім до слова *пізній*
- А вечірній
  - Б вчорашній
  - В нічний
  - Г денний
  - Д ранній

12. Не потребує редагування речення
- А Наступив час розповісти тобі про все.
  - Б На виробничу практику відведено дві неділі.
  - В Вони здержали своє слово.
  - Г Як ви відноситеся до нашого задуму?
  - Д Термін карантину подовжено на три дні.
13. Усі слова з нульовим закінченням у рядку
- А вересень, принтер, метро
  - Б узвар, прилад, пюре
  - В автомобіль, березень, корабель
  - Г корінь, ключ, ліворуч
  - Д деталь, олівець, навпростець
14. Правильно визначений спосіб словотвору
- А водогінний — *складання основ*
  - Б прибережний — *префіксальний*
  - В списування — *префіксальний*
  - Г чорноземний — *суфіксальний*
  - Д відлетіти — *префіксально-суфіксальний*
15. Усі слова пишуться з префіксом *при-* в рядку
- А пр..вернути, пр..гнічений, пр..красний, пр..свячений
  - Б пр..вабливо, пр..голомшити, пр..красити, пр..своїти
  - В пр..боркати, пр..мхливий, пр..вілля, пр..звище,
  - Г пр..цінитися, пр..зирливо, пр..буття, пр..дбати
  - Д пр..бічник, пр..меншити, пр..старілий, пр..скорити
16. Усі іменники належать до одного роду в рядку
- А акварель, вермішель, деталь, рояль
  - Б водоймище, пасовище, вогнище, вовчище
  - В трудяга, нероба, роззява, кравчиня
  - Г піаніно, ескімо, метро, фламінго
  - Д степ, полин, продаж, біль
17. Усі іменники у формі родового відмінка однини мають закінчення *-а(-я)* в рядку
- А колір прапор.., не вистачає літр.., кордони Ізраїл..
  - Б вулиці Мілан.., кабіна трактор.., отвір капіляр..
  - В на березі Буг.., не поставив дефіс.., більше кілограм..
  - Г площа прямокутник.., ведення облік.., приїхав з Кіровоград..
  - Д вісь глобус.., довжина діаметр.., читання текст..
18. Не потребує редагування речення
- А У долинах річок клімат більш сприятливіший для землеробства.
  - Б Задача розв'язана самим простим способом.

- В Цей вид спорту найбільше травматичний.
- Г Він поділився зі мною найзаповітнішою мрією.
- Д У червні ночі самі найкоротші.

19. Усі числівники кількісні в рядку

- А дванадцять, четвертий, тридцять шість
- Б сімсот двадцять, сорок один, тринадцятий
- В дві тисячі, вісімдесятій, триста
- Г сто другий, двісті вісім, чотирнадцять
- Д двадцять, вісімсот сорок, дванадцять

20. Не потребують редагування всі словосполучення в рядку

- А виступили краще всіх, працював по сумісництву
- Б опанувати мову, сміявся з нього
- В приймають по понеділках, вибачили йому
- Г прикласти всі зусилля, дотримувати правил
- Д радіти з успіхів, завдати шкоду

21. Речення з простим дієслівним присудком

- А А потім вже подвижники і вчені взялись вивчати кургани височенні. (*Л. Костенко*)
- Б Вони будуть купатися й розважатися цілий день. (*О. Гончар*)
- В Співати — це як дихати. (*Остап Вишня*)
- Г Птахи по надбережжю готуються відлітати у вирій. (*О. Гончар*)
- Д Все довкола здається ялинковими прикрасами, новорічною феєрією. (*Є. Гуцало*)

22. Додаток, виражений інфінітивом, є в реченні

- А Роса ще не встигла розійтися туманом по зеленому полю. (*В. Винниченко*)
- Б Мені не раз випадало раніш добре пожитися там на всяку дичину. (*Б. Антоненко-Давидович*)
- В Не знаю чому, але захотілося лягти і качатися по траві. (*Б. Харчук*)
- Г Вона прислухається до них і ще не наважується втрутитися, висловити свою думку. (*О. Іваненко*)
- Д На Слобожанщині господині просили посівальника обов'язково посидіти на порозі. (*Р. Кобальчинська*)

23. Складне речення

- А Нестор ціпенів від страху, притулившись чолом до шибки, та відірвати погляду від вулиці не міг. (*Р. Іваничук*)
- Б На клумбі цвіли жоржини, чорнобривці, пахло прив'ялим духом полину. (*Є. Гуцало*)
- В Дівчата прями починки, вишивали, готували сорочки на придане. (*Р. Кобальчинська*)
- Г Тугі, кошлаті гриви хлюпали в груди, повивали ноги, хапали за високо зведені копита й тягли в глибінь. (*В. Дрозд*)
- Д Служки носили безліч страв: тетереви, гуси, журавлі, голуби, кури; всілякі напої: вино, мед, чистий і варений з корінням, квас. (*П. Загребельний*)

Завдання 24–28 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

24. Установіть відповідність між словом та його характеристикою

	Слово		Характеристика
1	б'ється	А	звуків на один більше, ніж букв
2	підживлює	Б	букв на одну більше, ніж звуків
3	дзьобик	В	звуків на два більше, ніж букв
4	ящірка	Г	букв на дві більше, ніж звуків
		Д	букв на три більше, ніж звуків

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між фразеологізмом та його тлумаченням

	Фразеологізм		Тлумачення
1	голову підставляти	А	насміхатися
2	за душу брати	Б	ризикувати
3	розбити глека	В	зруйнувати
4	пукати шпильки	Г	зворушувати
		Д	посваритися

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Установіть відповідність між виділеним членом речення та його характеристикою

	Член речення		Приклади
1	додаток	А	Мушу <i>випити</i> келих до краю. (Є. Маланюк)
2	узгоджене означення	Б	На мить я побачив <i>його</i> бліде обличчя з болісними зморшками. (Гр. Тютюнник)
3	неузгоджене означення	В	Вітри <i>свою</i> мелодію вели. (М. Луків)
4	обставина	Г	Ішла <i>молитись</i> у святі печери. (Л. Костенко)
		Д	Не вчи орла <i>літати</i> , а соловейка <i>снівати</i> . (Нар. тв.)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

27. Установіть відповідність між відмінком та іменниковою словоформою

	Відмінки		Приклади
1	називний	А	подарували квіти
2	родовий	Б	рекомендації фахівців
3	давальний	В	згадується літо
4	знахідний	Г	допомогли учневі
		Д	порадилися з людьми

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

28. Визначте, якою частиною мови є виділені у реченні слова (цифра позначає наступне слово).
(1) *Лише* Дніпро, брат вічності (2) *й* краси, тече в лугах тих (3) *самих* і (4) *так* само. (Л. Костенко)

- А займенник
Б прислівник
В прийменник
Г сполучник
Д частка

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ЧИТАННЯ Й АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Завдання 29–36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма ресструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст (цифри у дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Що означає місто-сад?

(1–4) Не знаю, чого більше в понятті Київ — самого міста як житлової забудови, чи власне саду. Місто-сад, сад-місто, столиця садів... — можна і так і сяк, і все буде слушно. Сад є в цьому секторі планети містом, а місто — садом, ніби для того, щоб нагадувати людям про первісне обличчя землі й про те, яким це обличчя має бути.

(5–8) Метафора місто-сад міцно приліпилася до Києва й затерлася від частого вживання. Для того, щоб наблизитись до розуміння цієї метафори, спробую торкнутися історії слов'яноукраїнського садівництва. Київ є визначним історичним центром садівничої культури, що суттєво доповнює його образ як центру нашої культури взагалі.

(9–13) Десь у XII столітті було насаджено знамениті колись сади й виноградники Києво-Печерської лаври. У літописі Нестора згадується чернець-садівник Микула. Маємо також згадки про існування знаменитого яблуневого саду при Києво-Печерській лаврі, заснованій у 1051 році. На відміну від архітектурних споруд раннього середньовіччя, до наших часів не дожили первинні фрагменти лаврського саду, оскільки вік дерев коротший, ніж каменю.

(14–23) Печерськ є своєрідним містом у місті. Історичний Печерськ — то славнозвісна Лавра й усе, що докруз неї. Своєрідність цієї частини Києва полягає в її вертикалі, що складається з підземного монастиря, наземних храмів і саду Лавра виростала, як дерево, із зерна євангельського одкровення. Це можна розуміти в метафоричному, а можна — і в прямому сенсі, тому що монастир починався із печер, викопаних святими Антонієм і Феодосієм. Тут, за пазухою землі, у нерухомій тиші, настільки щільній, що її можна, як український чорнозем, країти ножем, зігріте молитвою і зрошене слізьми подвижників проросло у глибинах київських гір Христове учення. Вже згодом потягнулися в київське небо стовбури лаврських церков із золотими куполами, увінчані хрестами, наповнені голосами дзвонів, поєднавши київську землю і київське небо в гармонійну єдність християнського світу.

(24–26) Коли доводиться чути або читати про духовне древо, я уявляю Печерську лавру, що має святий корінь і святу крону, і всім відомий образ конкретизується з неперевершеною точністю і наочністю, по-київськи.

(27–35) Це духовне древо, зрошене земляками-ченцями, пов'язане із деревом життя, виплеканим самим народом і присноприсутнім у народній поезії. Предки молилися до перунового дерева — дуба, і згадки про священні «красні», «добрі» дуби розкидані в народознавчій літературі. Сакральний дуб із забитими у стовбур щелепами дикого кабана — одного із символів бога грому та блискавок Перуна, був не так давно піднятий із дна чи то Дніпра, чи то Десни неподалік від Києва, мовби з самих глибин нашої пам'яті. У передхристиянській природній релігії предків поряд із дубом фігурувала і яблуня. До яблунь передхристиянських часів ніколи не докопаються археологи — пам'ять про них зберігає не земля, а народна пісня. Яблунька, що родить золоті яблука, — символ сонця, а наші предки були, як відомо, сонцеклонники.

(36–46) Лаврський сад був фруктовий і виноградний, що цілком узгоджується з уявленнями про благодатність і смак християнської віри. «Печерським ченцям судилося стати великими вчителями киян на багатьох життєвих шляхах, — пише Анатолій Макаров. — Монахи-греки принесли з собою чубуки виноградної лози, живці культурних яблунь, груш. На Печерську розцвіли перші вишневі садки Давньої Русі». Вражаюче прозвучало для мене формулювання «вишневі садки Давньої Русі». Пригадується перший рядок Шевченкової мініатюри, котрий геніально означив образ нашої землі як райської, країни-саду: «Садок вишневий коло хати...» Ця формула асоціюється з усвідомленням патріархальної, селянської, ідеальної України. Але, як виявляється, існував і київський міський, давньоруський садок вишневий, що неймовірно поглиблює і розширює зміст Шевченкової формули. У ній закодовано не лише образ патріархальної України. Це — одвічний і вічний ідеал досконалого життя у благодаті.

(47–53) Вишневий сад поєднує образи Шевченкової України й давньої Київської Русі, є універсальною характеристикою української як сільської, так і міської культур. Київ і загублене в степах село пов'язані єдиною кореневою системою. Наш славновісний вишневий садок, виявляється, є результатом лаврської культурної селекції, що засвідчено в історичних джерелах. Звідси, з Печерська, розповсюдився він по всій Україні. Шевченків «садок вишневий» — із зерня монастирського саду, який завжди плекався як земний відповідник Небесного Саду. Це безсумнівно сприяє адекватному сприйняттю Києва.

(54–59) Київський сад визначив шляхи розвою національної садівничої культури й відбивав характер цієї культури. Український сад чи парк ніколи не символізував «победу національного оружия», як, скажімо, «царськосельський» парк під Петербургом, в'їзні ворота котрого обрамлені триумфальними колонами та обелісками. З нашим садом несумісна ідея зверхності над переможеною природою. Київський сад символізує ідею злагоди, співтворчості із природою, несе ідею вищості духовного над матеріальним. Сад такий, як народ, що його зростив.

(60–66) Київ феодальних часів дещо відрізнявся од типових міст Західної Європи, що нагадували кам'яні гнізда. Антиохійський патріарх Макарій, відвідавши Київ у середині XVII століття, був приємно вражений: кожен український дім був оточений садом. Це створювало цілісне враження міста-саду, відмінного од інших європейських міст, де загалом домінувала архітектура. Патріарха подивувало те, що сади у свідомості киян мали цінність не лише утилітарну, пов'язану із споживанням плодів садовини, а й естетичну. Тут споглядали сади й насолоджувались цим спогляданням. Київ бароковий дихав садом, що й відчув патріарх Макарій.

(67–69) За тисячолітню історію назвав Київ страшних руйнувань, різні влади експериментували на його обширі, однак нікому не вдалося зламати ідею божественної краси, закладену в образі міста, нікому не вдалося і не вдасться.

*За І. Кравченком
795 слів*

29. Автор поєднує у своїх роздумах реалії озеленення міста Києва з образами християнського духовного дерева та язичницькими символами наших предків з метою

- А з'ясувати роль садово-паркової культури у формуванні житлової забудови столиці
- Б розкрити глибинний зміст метафори «місто-сад»
- В показати Київ як визначний історичний центр садівничої культури
- Г висловити своє захоплення красою київських садів

30. У реченні «Тут, за пазухою землі, у нерухомій тиші, настільки щільній, що її можна, як український чорнозем, краяти ножем, зігріте молитвою і зрошене слізьми подвижників проросло у глибинах київських гір Христове учення» (18–20) використано
- А метафори, епітети, алегорію
  - Б гіперболу, епітети, порівняння
  - В метафори, оксиморон, порівняння
  - Г метафори, епітети, порівняння
31. Елементи розмовного стилю мовлення не представлені у фрагменті
- А «Місто-сад, сад-місто, столиця садів... — можна і так і сяк, і все буде слушно» (2)
  - Б «Метафора місто-сад міцно приліпилася до Києва й затерлася від частого вживання» (5)
  - В «До яблунь передхристиянських часів ніколи не докопаються археологи — пам'ять про них зберігає не земля, а народна пісня» (33–34)
  - Г «Своєрідність цієї частини Києва полягає в її вертикалі, що складається з підземного монастиря, наземних храмів і саду» (15–16)
32. Асоціація лаврського вишневого саду з відомим Шевченковим образом стає підґрунтям твердження про
- А відмінності між сільською та міською садівничими культурами
  - Б ідеалізацію великим поетом селянської, патріархальної України
  - В одвічне прагнення українців жити в гармонії з природою
  - Г великий поетичний талант Кобзаря
33. Синонім до слова *сакральний*
- А стародавній
  - Б символічний
  - В священний
  - Г історичний
34. Неправильне тлумачення
- А асоціюватися -уявлятися, здаватися
  - Б акумулювати — збирати, накопичувати
  - В домінувати — переважати, панувати
  - Г утилітарний — практичний, ужитковий
35. Висловлення «Київський сад визначив шляхи розвою національної садівничої культури й відбивав характер цієї культури» (54–55) є
- А тезою, яку автор має довести
  - Б визначенням поняття
  - В аргументом на доведення попередньо поданої тези
  - Г висновком мікротеми
36. Стиль тексту
- А художній
  - Б науковий
  - В публіцистичний
  - Г розмовний

ЧАСТИНА 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання 37–56 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

37. До соціально-побутових пісень належать
- А колискові, жартівливі, весільні
  - Б козацькі, чумацькі, рекрутські
  - В веснянки, щедрівки, колядки
  - Г стрілецькі, жниварські, русальні
  - Д історичні, обрядові, коломийки
38. Байка «Бджола та Шершень» Г. Сковороди утверджує ідею
- А краси й величності природи, необхідності її оберігати
  - Б чесності та справедливості в суспільстві
  - В життя за покликанням, заняття людини «природженим ділом»
  - Г взаємозв'язку людини й природи
  - Д марності багатства та людських утіх
39. «Енеїда» І. Котляревського за жанром є
- А героїчним епосом
  - Б драматичною поемою
  - В поезією у прозі
  - Г романом у віршах
  - Д бурлескно-травестійною поемою
40. «І чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь», — це слова із твору Т. Шевченка
- А «Катерина»
  - Б «Гайдамаки»
  - В «Сон»
  - Г «І мертвим, і живим...»
  - Д «Кавказ»
41. Мріє «зложити до купи обидва береги Дніпрові, щоб обидва... приклонились під одну булаву», сам «був воїн уроди, краси дуже дивної; був високий, огрядний собі пан, кругловидий, русявий, голова в кучерях, як у золотому вінку; очі ясні, веселі, як зорі, і вже чи як ступить, чи заговорить, то справді по-гетьманськи» — це герой «Чорної ради» П. Куліша
- А Кирило Тур
  - Б Черевань
  - В Сомко
  - Г Брюховецький
  - Д Шрам

42. Т. Шевченко, П. Куліш, М. Костомаров входили до

- А «Руської трійці»
- Б «Покутської трійці»
- В «Кирило-Мефодіївського братства»
- Г «Празької поетичної школи»
- Д «Київської школи поетів»

43. Прочитайте уривок із повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я».

Не чорна хмара з синього моря виступала, то виступала Мотря з Карпом з-за своєї хати до тину. Не сиза хмара над дібровою вставала, то наближалася до тину стара видроока Кайдашиха, а за нею вибігла з хати Мелашка з Лавріном, а за ними повибігали усі діти.

В уривку вжито художні засоби

- А постійні епітети, символи
- Б заперечні порівняння, уособлення
- В заперечні порівняння, постійні епітети
- Г гіперболи, персоніфікація
- Д алегорія, метафора

44. Прочитайте уривок.

Не говорила ніколи багацько, але все розумно і скромно і не сміялася на все горло, як інші дівчата. ...Була ніжніша й тонких обичаїв. Була в одежі все чиста, а гарне темне волосся її було в порядку. ...З нею годі було як-небудь шуткувати, за рукав тягати, зачіпати.

Ім'я літературної героїні, про яку йдеться, назва твору та його автор

- А Марічка («Тині забутих предків» М. Коцюбинського)
- Б Катря («Максим Гримач» Марка Вовчка)
- В Анна («Земля» О. Кобилянської)
- Г Мелашка («Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького)
- Д Мавка («Лісова пісня» Лесі Українки)

45. Прочитайте уривок.

— Чого ти причепився до мене? Не балакай навтямки; кажи товком: чи віддаси Марисю за Миколу? Не мороч мене.

— Діло шість місяців в герольдії, не сьогодні-завтра утвердять...; а я дочку віддам за мужика!.. що ж то я з глузду з'їхав, чи як?

— Здається мені, що з'їхав: не велиш ні мені, ні дочці робить, сам не робиш, понаймав наймитів, найминок, хазяйство псується...

— Дворянин — одно, хлоп — друге!.. Може, ти усього не розумієш, то я тобі ясніше скажу: сметана — одно, а кисле молоко — друге! Розумієш?

Даний діалог відбувається у п'єсі І. Карпенка-Карого «Мартин Боруля» між

- А Маргином і Палажкою
- Б Миколою та Марисею
- В Гервасієм та Палажкою
- Г Націєвським та Марисею
- Д Степаном та Марисею

46. Виступав проти «масовізму», «червоного просвітянства», закликав орієнтуватися на «психологічну Європу»
- А М. Куліш
  - Б Остап Вишня
  - В О. Довженко
  - Г Ю. Яновський
  - Д М. Хвильовий
47. Говорячи 1909 року: «Кого у нас читають? Про кого скрізь ідуть розмови, як тільки інтереси сходяться на літературі? Кого купують?»— М. Коцюбинський мав на увазі
- А І. Франка
  - Б В. Винниченка
  - В П. Тичину
  - Г М. Хвильового
  - Д М. Куліша
48. Вислови у творах П. Тичини: «Ви знаєте, як сплять старі гаї? Вони все бачать крізь тумани», «Йде весна запашна, квітами-перлами закосичена», «Заспівали скрипки у моїй душі!», «...Грози, пролітаючи над містом, плачуть,— бо їх не помічають»,— це
- А оксиморони
  - Б афоризми
  - В метафори
  - Г порівняння
  - Д гіперболи
49. Твір Ю. Яновського «Вершники» за жанром є
- А романом у віршах
  - Б соціально-психологічною повістю
  - В химерним романом
  - Г романом у новелах
  - Д соціально-побутовою повістю
50. Тема комедії М. Куліша «Мина Мазайло»
- А життя знедоленого селянства під час колективізації
  - Б «міщанство й українізація»
  - В філологічна суперечка
  - Г еміграція українців
  - Д ідейно-моральні шукання героя
51. Двох авторів має твір української літератури
- А «Хіба режуть воли, як ясла повні?»
  - Б «Вершники»
  - В «Я (Романтика)»
  - Г «Мойсей»
  - Д «Чорна рада»

52. Твори О. Довженка «Україна в огні» та Ю. Яновського «Вершники» єднають ідеї

- А уславлення мужності людини, яка захищає батьківщину
- Б засудження геноциду, штучно організованого голодомору
- В засудження війни, агресії, що призводить до загибелі родів, родин
- Г утвердження ролі митця в суспільстві й високого мистецтва
- Д збереження історичної пам'яті та засвоєння уроків історії

53. Прочитайте уривок, визначте, про що він, його автора, назву твору.

Ніколи не почував він ще такої могутності самопочуття. Земля, здавалось, пливла йому під ногами оксамитовим килимом, і дахи будинків вітали його, як велетенські капелюхи. А в голові, в прекрасній, вільній голові низками, роями в щасливому захопленні линули всеосязні думки.

Не чекаючи ліфта, хлопець притьмом збіг на шостий поверх, і до кімнати ввійшовши, розчинив вікна...

Воно покійно лежало внизу хвилястими брилами скель, позначене вогняними крапками, і простягало йому з п'ятьми горбів гострі кам'яні пальці. Він завмер від слясного споглядання цієї величі нової стихії і раптом широким рухом зронив униз зачудований поцілунок.

Тоді, в тиші лампи над столом, писав свою повість про людей.

- А про камінний хрест в однойменній новелі В. Стефаніка
- Б про човен у романі Ю. Яновського «Вершники»
- В про землю в однойменній повісті О. Кобилянської
- Г про море з роману Ю. Яновського «Вершники» (новела «Шаланда в морі»)
- Д про місто з однойменного твору В. Підмогильного

54. Два поїзди, дві України, два світи протиставляються у творі

- А «Мина Мазайло» М. Куліша
- Б «Стилет чи стилос?» Є. Маланюка
- В «Земля» О. Кобилянської
- Г «Тигролови» І. Багряного
- Д «Момент» В. Винниченка

55. Персонажем повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків» є

- А Чіпка
- Б Галя
- В Мусій Половець
- Г Анна
- Д Палагна

56. До поетів-шістдесятників належали

- А М. Рильський, П. Тичина, М. Бажан
- Б І. Драч, М. Вінграновський, В. Симоненко
- В А. Малишко, В. Сосюра, О. Довженко
- Г В. Стус, І. Багряний, Є. Маланюк
- Д Л. Костенко, О. Гончар, Гр. Тютюнник

Завдання 57–60 мають на меті встановлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначку в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

57. Установіть відповідність між головною думкою та твором, у якому вона виражена

1	«Бджола і Шершень» Г. Сковороди	А	Жінка не може бути щасливою, коли йде на компроміс із власними почуттями
2	«Кавказ» Т. Шевченка	Б	Необхідно твердо вірити у щасливе майбутнє свого народу
3	«Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького	В	Егоїзм людей стосовно близьких часто призводить до руйнування не тільки родини, а навіть власної душі
4	«Гімн» І. Франка	Г	Прогрес рухають борці, котрі не жалують ні власної праці, ні навіть власного життя заради щастя інших хоча б у майбутньому
		Д	Кожна людина має працювати в тій галузі, до якої у неї є нахили та здібності. Праця — запорука добробуту

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

58. Установіть пари жанрово споріднених творів

1	«Intermezzo» М. Коцюбинського	А	«Зачарована Десна» О. Довженка
2	«Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого	Б	«Лебеді материнства» В. Симоненка
3	«Тигролови» І. Багряного	В	«Місто» В. Підмогильного
4	«Мені однаково...» Т. Шевченка	Г	«Мина Мазайло» М. Куліша
		Д	«Я (Романтика)» М. Хвильового

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

59. Установіть відповідність між художнім засобом і уривком із твору, в якому він використаний

1	епітет	А	...Третього дня під полудень упали стяги Ігореві. («Слово про похід Ігорів»)
2	порівняння	Б	Уся його Вітчизна ось так — на колесах по загеттю, розчавлена, розшматована, знеособлена... в бруді, ... розпачі! Голодна! безвихідна!.. безперспективна!.. («Тигролови» І. Багряного)
3	метафора	В	Двадцять три роки, кажу, носю я це прізвисьце, і воно, як віспа на житті... («Мина Мазайло» М. Куліша)
4	метонімія	Г	В соняшника були руки і ноги, / Було тіло шоретке і зелене. / Він бігав навипередки з вітром, / Він вилазив на грушу, і рвав у пазуху гнилиці, / І купався коло млина, і лежав у піску, / І стріляв горобців із рогатки. («Балада про соняшник» І. Драча)
		Д	Людвигу, ти мусиш знати, у цього народу є нічим і ніколи не прикрита ахілесова п'ята. Ці люди абсолютно позбавлені вміння прощати один одному незгоди навіть в ім'я інтересів загальних... («Україна в огні» О. Довженка)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

60. Установіть відповідність між течіями в українській літературі та їх представниками

1	бароко	А	І. Котляревський
2	романтизм	Б	І. Нечуй-Левицький
3	реалізм	В	Т. Шевченко (<i>рання творчість</i>)
4	модернізм	Г	Г. Сковорода
		Д	І. Драч

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ВАРІАНТ 2

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

Увага! Цей бланк перевіряє комп'ютер! Ваші відповіді у бланку є результатом Вашої роботи.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

У завданнях правильну відповідь позначайте тільки так:

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д	
2					6					9					13					17					21									
3					7					10					14					18					22									
4										11					15					19					23									
24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
	2						2						2						2						2									
	3						3						3						3						3									
	4						4						4						4						4									
		А	Б	В	Г			А	Б	В	Г			А	Б	В	Г			А	Б	В	Г			А	Б	В	Г					
	29						31						33						35															
	30						32						34						36															
37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д					
38						42						46						50						54										
39						43						47						51						55										
40						44						48						52						56										
57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д							
	2						2						2						2															
	3						3						3						3															
	4						4						4						4															

Місце для виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер та нову відповідь у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Завдання 1-7, 29-36	
Номер завдання	А Б В Г

Завдання 8-23, 37-56	
Номер завдання	А Б В Г Д

Завдання 24-28, 57-60			
Номер завдання	А Б В Г Д	Номер завдання	А Б В Г Д
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
	А Б В Г Д		А Б В Г Д
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Час виконання — 180 хвилин

Варіант 3

Тест складається з трьох частин. Частина 1 містить 36 завдань закритої форми з української мови, а Частина 2 — 24 завдання з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.

Інструкція щодо роботи в тестовому зошиті

1. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
2. Використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
3. Намагайтеся виконати всі тестові завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А і Б

1. До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з інструкцією до кожної форми завдань.
3. Неправильно записані, закреслені та підчищені відповіді у бланку А — це ПОМИЛКА!
4. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете виправити її у відповідному місці на бланку А.
5. Виконавши завдання Частини 3, запишіть його на бланку Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А, та якості виконання творчої роботи.
7. Перш ніж виконувати завдання, позначте номер Вашого зошита у відповідному місці на бланку А і бланку Б.

Бажаємо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Завдання 1–7 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструвати-ме їх як помилки!

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7 до нього.

(1) І тоді сталося *несподіване* для хлопчика, для Степана і для самого Шептала. (2) Од того до-тику його *бридливо* пересмикнуло і підняло. (3) Білий кінч шарпнувся, вирвав кінець поводя, дико звівся на задні ноги, *біснувато* стріляючи страшними, *кровоавими* очима. (4) Цієї хвилини він був справжнім, білим конем, відважним та одчайдушним, як його далекі предки. (5) Хлопчик відсах-нувся, у грізнім подиві занімів Степан. (6) Шептало легко опустився на передні ноги, збив копита-ми пісок, перестрибнув рів і помчав через гусячу царину в лугову синь. (За В. Дроздом)

ВАРІАНТ 3

1. Орфографічна помилка допущена в слові
  - А *несподіване*
  - Б *бридливо*
  - В *кровоавими*
  - Г *біснувато*
2. Безсуфіксальним способом утворене слово
  - А пересмикнуло (2)
  - Б у подиві (5)
  - В перестрибнув (6)
  - Г помчав (6)
3. Фразеологізмом є сполучення слів
  - А стріляючи очима (3)
  - Б далекі предки (4)
  - В у подиві занімів (5)
  - Г через гусячу царину (6)
4. У значенні іменника вжито прикметник
  - А несподіване (1)
  - Б страшними (3)
  - В далекі (4)
  - Г передні (6)
5. Зайва кома є в реченні
  - А першому
  - Б другому
  - В третьому
  - Г четвертому

6. Відокремлена обставина є в реченні
- А другому
  - Б третьому
  - В п'ятому
  - Г шостому
7. Безсполучниковим складним є речення
- А перше
  - Б друге
  - В четверте
  - Г п'яте

Завдання 8–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

8. Пара слів з однаковими звуками
- А дятел, дубок
  - Б злива, льодок
  - В клен, липа
  - Г сіль, слива
  - Д тінь, тиша
9. Кожне слово багатозначне у рядку
- А рукав, пливти, аркуш
  - Б гніздо, скромний, дрімати
  - В гілка, кімната, горіти
  - Г чистий, летіти, буквар
  - Д світлий, суниця, співати
10. Правильно визначена твірна основа слова
- А зайчиків ← заєць
  - Б вишивка ← вишивання
  - В деревце ← дерев'яний
  - Г садочок ← садити
  - Д бабусин ← бабуся
11. Правильне твердження
- А Іменники *життя, повітря, листя* вживаються тільки в однині.
  - Б Іменники *злива, грім, колосся* мають форми однини та множини.
  - В Іменники *гілля, двері, окуляри* вживаються тільки в множині.
  - Г Іменники *насіння, хитроці, Альпи* вживаються тільки в множині.
  - Д Іменники *коріння, людина, свято* мають форми однини та множини.

12. Усі відносні та присвійні прикметники вжито в значенні якісних у рядку словосполучень
- А барвінкові очі, малиновий сік, кам'яна огорожа
  - Б залізна воля, солодкий голос, скляний посуд
  - В бузкова сукня, медові очі, ведмежа послуга
  - Г оксамитові брови, золотий годинник, вовчі закони
  - Д сонячний погляд, лимонний сік, лисяча посмішка
13. Кожен числівник змінюється за родами, числами та відмінками в рядку
- А дванадцятий, тридцять четвертий, сім тисяч
  - Б одинадцятий, двадцять сьомий, десять
  - В тридцятий, вісімдесят один, семисотий
  - Г шістдесятій, сорок третій, сотий
  - Д трьохсотий, вісімнадцятий, тисяча двісті
14. Особові форми дієслів складають рядок
- А забудеш, розсіються, цвісти
  - Б співаючи, понесуть, збираємо
  - В засвоїте, катаємось, жартують
  - Г розквітнуть, щебечуть, заперечувати
  - Д винайти, поїдуть, зрадіють
15. Рядок дієприкметників
- А квітучий, загорнений, готовий
  - Б повчальний, байдужий, почутий
  - В запрошений, вишитий, поживклий
  - Г подертий, розкритий, болючий
  - Д обдуманий, присутній, оновлений
16. Пара речень, у кожному з яких ужито прислівник
- А Поблизу є криниця. Неподалік від озера будинок відпочинку.
  - Б Нарешті всіх зібрали до купи. Навколо хати ростуть вишні.
  - В Він здивовано дивився на нас. У нього здивоване обличчя.
  - Г Ти вдало сьогодні виступив. Наша подорож була вдалою.
  - Д Скрізь ростуть квіти. Тоді було холодно.
17. Сполучник ужито в реченні
- А Скраю росли соняшники, між рядочками моркви зеленіли шпильки часнику.
  - Б Ще тільки початок осені, однак на березах уже жовкне листя.
  - В На лузі зійшов сніг, попід кущами верболозу вже блищала вода.
  - Г Літо — це найкраща пора для дітей: можна купатись у річці, бігати босоніж по траві.
  - Д Він знає, де можна знайти довідку з правопису.

18. Правильно підкреслено підмет у реченні

- А Туристське спорядження вони поклали в човен.
- Б Турбуватися про батьків — обов'язок дітей.
- В Гетьмани, гетьмани, якби то ви встали, встали, подивились на той Чигирин! (Т. Шевченко)
- Г Стоять віддалік одна від одної над річкою три верби. (Є. Гуцало)
- Д Лісове болото обступили білокорі берези. (Ю. Яновський)

19. Безособове речення

- А Мені дали козацьку корогву і привілеї з королівським іменем. (Л. Костенко)
- Б Були полки і зброя розмаїта. (Л. Костенко)
- В З лози молодої ольшини роблять свистки. (О. Воронай)
- Г Малим дітям часом набридає бути в полі. (О. Воронай)
- Д Проте щось кликало сюди вогнисте створіння з гострою мордочкою й нащупленими вухами. (Є. Гуцало)

20. Немає другорядних членів у реченні

- А Ліс іще дрімає... (М. Коцюбинський)
- Б Були падіння, злети, поразки та перемоги. (В. Шевчук)
- В Сьогодні сонячно.
- Г Мені сумно.
- Д У вас затишно.

21. Речення з однорідними членами

- А Над картатою людською збірнотою відлунює розтіч голосів, ревище худоби, дзвін кіс, гучання гончарних виробів, сумні переливи сопілки, дрімотне квиління ліри й ще десятки згуків. (М. Стельмах)
- Б Почувся шерхіт босих хлоп'ячих ніг, чіпкі руки пригнули голову білого коня. (В. Дрозд)
- В За городом срібною гладінню розлився ставок, за ставком верби до води похилилися, за вербами на пагорбі хати біліють, і баня церкви невеликої з-за дерев виблискує. (І. Нечуй-Левицький)
- Г Хтось невидимим смичком провів по білих хмарах, і вони забриніли, як скрипка. (М. Стельмах)
- Д На левадах білими озерами розлігся туман, і в ньому неясно чорніли кущі верболозу, мов курені на бакші. (Гр. Тютюнник)

22. Просте речення з однорідними присудками

- А Ніхто з присутніх не згадував сумних історій, бо це трапезування мало очистити всіх і об'єднати. (В. Скуратівський)
- Б Орда просувалась і просувалась, вона хотіла накрити чорними крилами Україну. (Б. Харчук)
- В Він пострибає і, розуміється, злякається й почне плакати. (В. Винниченко)
- Г Човен висувається з-під верболозу чорним клинцем, і на воду сповзає дядькова тінь. (Гр. Тютюнник)
- Д Загадка — це чарівний світ поетичної таємниці, і в цьому світі мороз поєднаний народною фантазією з весною. (Є. Гуцало)

23. Складнопідрядне речення

- А** Думається батькові, чи то часом не син пролетів та й розписався тасьмою в небі над рідним вранішнім степом. (О. Гончар)
- Б** Зоряно над селищами було, а там десь у степах хмара заходила і безгрішно ламалися стебла блискавок. (О. Гончар)
- В** У різну пору дня лютневий сніг цвіте по-різному, проте зараз, ополудні, розцвів чи не найяскравіше. (Є. Гуцало)
- Г** Миттю старий одстебнув геть лижви і, наставивши коляку, як спис, гайнув уперед. (І. Багрянний)
- Д** Частіше задувають вітри з півночі, і сива трава на солончаках біжить, як вода. (О. Гончар)

Завдання 24–28 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в бланку А на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

24. Установіть відповідність між словами та їх фонетичними характеристиками

	<i>Характеристика слів</i>	<i>Приклади</i>
1	у слові на один звук більше, ніж букв	А лялька
2	у слові на один звук менше, ніж букв	Б їжак
3	у слові однакова кількість звуків та букв	В дзьобик
4	у слові на два звуки менше, ніж букв	Г щавель Д ящірка

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між числівниками та їх характеристиками

	<i>Характеристика числівників</i>	<i>Приклади</i>
1	кількісний у родовому відмінку	А вісімдесятьома
2	порядковий у давальному відмінку	шістьома
3	кількісний в орудному відмінку	Б сто третьому
4	порядковий у місцевому відмінку	В у дев'яносто четвертому
		Г шістсот дванадцятого
		Д сімдесятьох сімох

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Установіть відповідність між сполучниками та їх видами

	<i>Види сполучників</i>	<i>Приклади</i>
1	причини	А хоч
2	мети	Б аби
3	умовний	В оскільки
4	допустовий	Г якби
		Д проте

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

27. Установіть відповідність між реченнями та їх характеристиками

Характеристика речень

Приклади

- 1 просте, ускладнене однорідними членами
 2 просте, ускладнене відокремленим означенням
 3 просте, ускладнене відокремленою обставиною
 4 складне

- А Кінь, перервавши уздечку, що-сили подався по дорозі вбік села. (Д. Чуб)
 Б То були кроки осені, чи луни, чи печалі його. (М. Стельмах)
 В Вода, затагнута тремкими скалками льоду, була схожа на застигле блакитне шумовиння. (С. Гуцало)
 Г Король Бела, гадаю, не відмовить прислати військо на поміч. (В. Малик)
 Д В житі синіли волошки та сокирки, червоніла квітка польового маку. (М. Коцюбинський)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

28. Визначте, якою частиною мови є виділені слова у реченні (цифра позначає наступне слово).

Віра в свою силу, в своє право, холонокровність воїна, (1) *козацька* (2) *гідність* і, нарешті, сповнене краси, одверте, сміливе обличчя — (3) *все* в мужній постаті Богуна (4) *подобалось* Яремі. (Я. Качура)

- А іменник
 Б займенник
 В прикметник
 Г дієслово
 Д прислівник

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ЧИТАННЯ Й АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Завдання 29–36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст (цифри у дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

В одвічній боротьбі

(1–3) У тисячоліття Хрещення Руси земля святого Володимира стоїть просто неба у великім сум'ятті. Київські гори, благословлені на славу і життя рукою апостола Андрія Первозванного, задивились у темну течію Дніпра, що втратив незворушену певність у своїм плині до моря.

(4–6) Втратив певність своєї ходи і сам народ, духовно заглушений релігійно і національно здичавілий, а в результаті — збайдужілий до себе самого... Йому перегороджено дорогу до великого моря вселюдської духовності.

(7–11) XX століття уражене недугою моральної і духовної слабкості, що дрібнить його розумові сили і спотворює наукові ідеї. Кажуть, що морально-етичний розвиток людства відстає від бурхливого науково-технічного прогресу... Якби то так, що морально-етичний розвиток тільки відстає... Він заморожений. Мораль деградує без високих цілей. Страшна епідемія XX століття — насильство, породжене втратою віри і миру в душі, виплід занепаду і відчаю.

(12) Що таке груба лайка революційної доби?..

(13–18) Здається, лайка виникає тоді, коли людині несила витримати, коли здають нерви і втрачається рівновага. Тоді відкривається клапан — і розлягається дикий свист. У всі часи бувають такі екстремальні ситуації, але найбільша стримуюча сила, нормалізуюча сила людини слабше в епоху гвалту, коли насильство стає надовго стихією життя. Тоді воно виробляє свою мову — жорстку, злу, передусім переступ табу, зневага святині, наруга над найсвятішим, до чого традиція забороняла наближуватись...

(19–20) Чим більше людина зникає до того, що вона ніщо і її не слухають, тим голосніше й грубіше зникає вона говорити і тим більше черстою байдужості в її мові.

(21–22) Величезна країна впадає в замкнене коло духовного і словесного блуду. Наче при будові Вавилонської вежі — слова втратили вагу і загубили значення.

(23–33) «Він не знає Страху Божого», — говорили в народі про людину беззаконну і зовсім не розвинену морально. Людину, в якій нема чистого дна, і чим далі кінець, тим більше муду. Це не значить, що та людина не знала страху й послуху — часто вона дуже боялась сильніших і слухалась начальників та владу... А от Страху Божого — не було, і тоді казали: то страшна людина — безбожна. І, навпаки, були люди всевладні й незалежні навіть від короля... Вони мали власні замки й війська. Пристрасті їх заносили далеко... Перемоги п'янили... Підлегли лестили і розпалювали спокусу... Але кожного дня вони ставали на коліна перед вівтарем і усвідомлювали, що день за втрашній — у руці Господній. Страх Божий потроху ставив їх у русло, і нерідко вони віддавали всі завоювання та замки в офіру або, як Шевченків Чернець, нараз зрікалися всього. Страх Божий задавав міру, нагадував межі, диктував дії і застерігав перед певними діями людей навіть безстрашних.

(34–38) Щораз частіше нині повертаємось до джерел, щоб збагнути: де ми і куди нас несе? З чого починалась і з чого нині починається людина нашої християнської цивілізації? Людина починалась з того, що утверджувала вищі цінності над своїми поточними інтересами і нахилами своєї хисткої природи, утверджувала сувору дорогу нагору до Вищих Цінностей, переступаючи минуці, сьогоденні.

(39–41) Здається, ніколи ще історія так не демонструвала правдивості християнської етики і неспроможності її антиподів, породжених впевненістю, що нема Бога і нема моральних Законів, а тому можна хитрістю і насильством замінити світовий порядок, тисячоліттями утверджений.

(42) Ні, таки зовсім не химера — правда, совість і ті чесноти, на яких досі тримався світ...

(43–45) А тим часом цілі покоління у величезній масі вже встигли наполовину повірити, що це химера. Відступившись від Бога і від Істини, кожен морально уражений чоловік, проте, хоче, щоб їх зберегли особисто для нього, щоб з ним були по-божому, по совісті, чесно...

(46–47) Весь світ нині зацікавлено стежить за експериментом століття і заглядає: що живого залишилося під тотальним пресом?

За Є. Сверстюком
549 слів

29. Світові цивілізації, на думку автора, найбільше загрожує

- А втрата християнських цінностей
- Б природні катаклізми
- В відсутність страху перед державною владою
- Г спотворення наукових ідей

30. Стиль мовлення тексту
- А науковий
  - Б публіцистичний
  - В розмовний
  - Г художній
31. Якщо безстрашна людина має в душі Страх Божий, це свідчить про її
- А слабкість
  - Б високу моральність
  - В непослідовність
  - Г внутрішнє боягузтво
32. В основі ситуації, переданої реченням «*Страх Божий задавав міру, нагадував межі, диктував дії і застерігав перед певними діями людей навіть безстрашних*» (31–33) лежить
- А парадокс
  - Б причиново-наслідковий зв'язок
  - В відношення взаємовиключення
  - Г відношення протиставлення
33. Груба лайка властива людині
- А яка потрапляє в екстремальну ситуацію
  - Б морально пригніченій
  - В збайдужілій до свого оточення
  - Г тій, яка не пристосувалась до умов життя
34. Які засоби художньої образності використав автор в рядках (4–6)?
- А метафори
  - Б порівняння
  - В епітети
  - Г гіперболи
35. Як можна охарактеризувати людину, яка чинить аморально, але очікує від оточення морального ставлення до себе?
- А цинічна
  - Б лицемірна
  - В егоїстична
  - Г самовпевнена
36. Синонім до слова *деградувати*
- А занепадати
  - Б розвиватися
  - В зростати
  - Г рухатися

ЧАСТИНА 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання 37–56 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

ВАРІАНТ 3

37. Народна балада — це
- А великий пісенно-розповідний твір переважно героїчного змісту
  - Б невеликий віршований твір з героїчними або фантастичними подіями трагічного характеру
  - В ліро-епічний твір героїчного характеру про важливі історичні події та відомих історичних осіб
  - Г невеликий ліричний твір переважно інтимного характеру
  - Д невеликий, переважно віршований розповідний алегоричний твір із повчальним змістом
38. Героїня народної балади «Бондарівна»
- А шукає романтики, пригод, сильних вражень
  - Б захищає свою честь і гідність
  - В мстить за кривду трудового люду
  - Г знаходиться в пошуках правди, добра, щастя
  - Д хоче самотності, тиші, спокою, шукає істини в житті
39. «... Моторний, ласкавий, гарний і проворний, і гострий, як на бритві сталь», — так говорить автор про
- А Б. Хмельницького («*Чи не той то хміль...*»)
  - Б Ярему («*Гайдамаки*» Т. Шевченка)
  - В Енея («*Енеїда*» І. Котляревського)
  - Г Миколу («*Наталка Полтавка*» І. Котляревського)
  - Д Лукаша («*Лісова пісня*» Лесі Українки)
40. Зустріч героїні поеми Т. Шевченка Катерини з офіцером-спокусником на зимовій дорозі є
- А кульмінацією твору
  - Б зав'язкою
  - В розв'язкою
  - Г експозицією
  - Д розвитком дії
41. І. Франко писав, що «найліпшою історичною повістю в нашій літературі» є роман
- А «Місто» В. Підмогильного
  - Б «Чорна рада» П. Куліша
  - В «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного
  - Г «Маруся Чурай» Л. Костенко
  - Д «Тигролови» І. Багряного

42. Поетичні рядки

Наша дума, наша пісня
Не вмре, на загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!
Без золота, без каменю,
Без хитрої мови,
А голосна та правдива,
Як Господа слово.—

є уривком із твору

- А «І мертвим, і живим...» Т. Шевченка
- Б «Сон» Т. Шевченка
- В «Енеїда» І. Котляревського
- Г «Гімн» І. Франка
- Д «До Основ'яненка» Т. Шевченка

43. Прочитайте уривок із повісті «Максим Гримач» Марка Вовчка та вкажіть виділені художні засоби.

Зацвіли вишні, прокувала *сива* зозуля. Красно в садочку! Послався зелений барвінок, глибоко зацвів; червоніє зірка; повився горобиний горшок; вовча ступа попустила *широке* листя; цвіте-процвітає мак *повний: і сивий, і білий, і червоний*; розкинувся по землі синій ряст; розрослася зелена рута. Поміж тим квітом сама, *як найкращий квіт*, походжає Катря, походжає та з *синього* Дніпра *ясних очей не зводить*, а тільки зійде місяць та поспіле іскорцями у *темну* воду, Катря вже й під *старою* вербою на березі.

- А гіпербола, метафора, анафора
- Б алегорія, порівняння, епітети
- В тавтологія, синекдоха, персоніфікація
- Г фразеологізми, порівняння, епітети
- Д афоризм, метонімія, порівняння

44. Прочитайте уривок, з'ясуйте ім'я літературного героя, про якого йдеться, назву твору та його автора.

Отакої саме пори, в неділю, після раннього обіднього часу,— тим шляхом, що, звившись гадюкою, пославсь од великого села Пісок аж до славного колись Ромодану,— ішов молодий чоловік. «Не багатого роду!» — казала проста свита, накинута наопашки.— «Та чепурної вдачі»,— одмовляла чиста, біла, на грудях вишивана сорочка, виглядаючи з-під свити. Червоний з китицями пояс теліпався до колін, а висока сива шапка з решетилівських смушків, перехиляючись набакир, натякала про парубочьку вдачу...

- А Михайло («Земля» О. Кобилянської)
- Б Іван («Тіні забутих предків» М. Коцюбинського)
- В Петро («Наталка Полтавка» І. Котляревського)
- Г Чіпка («Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного)
- Д Лаврін («Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького)

45. У повісті О. Кобилянської «Земля» порушується основна проблема

- А кохання і зради
- Б людини і землі, злочину та кари
- В збереження людської гідності
- Г історичної пам'яті
- Д стосунків батьків і дітей

46. Прочитайте уривок із поезії І. Франка, визначте віршовий розмір.

Вічний революціонер —
 Дух, наука, думка, воля
 Не уступить пітьми поля,
 Не дасть спутатись тепер.
 Розвалилась зла руїна,
 Покотилася лавина,
 І де в світі тая сила,
 Щоб в бігу її спинила,
 Щоб згасила, мов огонь,
 Розвидняющий день?

- А чотиристопний хорей
- Б п'ятистопний ямб
- В чотиристопний дактиль
- Г чотиристопний амфібрахій
- Д п'ятистопний анапест

47. Вислови із твору М. Коцюбинського: « [Жайворонки] ... кидають з неба на поле свою сверлячу пісню»; «б'ють дзьобами в золото сонця», «грають на його променях»; «сіють пісню на дрібне сито і засівають нею поля», «з того посіву зійшла срібна нитка вівсів», — є прикладами

- А алегорії
- Б метафори
- В порівняння
- Г епітетів
- Д синекдохи

48. Цикл памфлетів М. Хвильового, якими він розпочав знамениту літературну дискусію 1925—1928 років, називався

- А «Сині етюди»
- Б «Камо грядеши?» («Куди йдеш?»)
- В «Нарід чи чернь?»
- Г «Чому я не хочу жити в СРСР?»
- Д «Думки проти течії»

49. У творах «Енеїда» І. Котляревського, «Мартин Боруля» І. Карпенка-Карого та «Моя автобіографія» Остапа Вишні присутній вид комічного

- А сарказм
- Б іронія
- В сатира
- Г гумор
- Д гротеск

50. Назва вірша Лесі Українки «Contra spem spero!» означає

- А Годі лити сльози!
- Б Через тернії до зірок!
- В Лови момент!
- Г Залиш надію назавжди!
- Д Без надії сподіваюсь!

51. Прочитайте уривок і з'ясуйте його назву, автора, героїв, про яких ідеться.

Все віддали. Все до останньої нитки. Поквиталися з життям, з війною, з ворогами на всю силу. Не мандрували, не ховались по резервах і тилах, не обростали родичами на простих своїх артилерійських постах. Не видушували з малих своїх талантів великої користі, нехтували талантом, не любили виставляти напоказ ні в цілому вигляді, ні в пораненому, ні в яких доблестях, мало дорожили своїм — непоштиві, насмішкуваті й недбалі Овчаренко Гнат, Теліга Захарко, Іван Гавриш, Степан Муравин, Паляничка Трохим, Косарик Самійло, Підтиченко Левко, Неборак Мусій, Глебов Роман, Джума Галієв і Андрій Затуливітер.

- А «Слово про похід Ігорів», дружинники
- Б «Зачарована Десна» О. Довженка, родичі
- В «Вершники» Ю. Яновського, родичі Мусія Половця
- Г «Україна в огні» О. Довженка, прості воїни
- Д «Вершники» Ю. Яновського, односельці

52. Поетичними рядками: «жив, любив і не набрався скверни, ненависті, прокльону, каяття», — сказав про себе поет

- А І. Драч
- Б В. Симоненко
- В В. Стус
- Г Д. Павличко
- Д Б. Олійник

53. До «Київської школи поетів» належали

- А В. Голобородько, В. Кордун, В. Рубан
- Б І. Драч, Л. Костенко, В. Симоненко
- В Д. Павличко, Б. Олійник, В. Стус
- Г В. Сосюра, П. Тичина, М. Рильський
- Д А. Малишко, Є. Маланюк, О. Олесь

54. Найяскравішим у новелі В. Винниченка «Момент» є мотив

- А незнищенності зла
- Б плинності життя, щастя людини, миті як часточки вічності
- В стійкості, стоїчності простої людини
- Г хліборобської праці як основи життя
- Д незмінності традицій української сім'ї

55. Мрії про нове суспільство висловлюються у творі

- А «Intermezzo» М. Коцюбинського
- Б «Земля» О. Кобилянської
- В «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного
- Г «Максим Гримач» Марка Вовчка
- Д «Мойсей» І. Франка

56. Представником українського постмодернізму є

- А Б. Олійник
- Б І. Драч
- В Ю. Андрухович
- Г Д. Павличко
- Д Л. Костенко

Завдання 57–60 мають на меті встановлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначку в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

57. Установіть тематично-видову приналежність ліричних творів

1	пейзажна	А	«Contra spem spero!» Лесі Українки
2	патріотична	Б	«Мені однаково...» Т. Шевченка
3	громадянська	В	«Любіть Україну» В. Сосюри
4	інтимна	Г	«Чого являєшся мені у сні?» І. Франка
		Д	«Блакитна Панна» М. Вороного

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

58. Установіть відповідність між фігурами мови та уривками з творів

1	Все повторялось: і краса, й потворність. Усе було: асфальти й спориші. (<i>«Страшні слова, коли вони мовчать...» Л. Костенко</i>)	А	інверсія
2	Весна іде назустріч вам, весна в сей час вам рада. (<i>«Чари ночі» О. Олеся</i>)	Б	тавтологія
3	І в дорогу далеко ти мене на зорі проводжала... (<i>«Пісня про рушник» А. Малишка</i>)	В	антитеза
4	Як син, тобі доземно уклонюсь і чесно гляну в чесні твої вічі (<i>«Як добре те, що смерті не боюсь я...» В. Стуса</i>)	Г	анафора
		Д	алітерація

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

59. Установіть відповідність між твором і його автором

1	«Три зозулі з поклоном»	А	М. Куліш
2	«Чорна рада»	Б	Гр. Тютюнник
3	«Мина Мазайло»	В	П. Куліш
4	«Земля»	Г	О. Кобилянська
		Д	О. Гончар

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

60. Знайдіть пару героїні твору

1	Наталка Полтавка з однойменної п'єси І. Котляревського	А	Григорій
2	Маруся з однойменної повісті Г. Квітки-Основ'яненка	Б	Петро
3	Марічка з повісті «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського	В	Василь
4	Наталка з роману «Тигролови» І. Багряного	Г	Лукаш
		Д	Іван

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

Увага! Цей бланк перевіряє комп'ютер! Ваші відповіді у бланку є результатом Вашої роботи.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

У завданнях правильну відповідь позначаєте тільки так:

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д
2					6					9					13					17					21								
3					7					10					14					18					22								
4										11					15					19					23								

24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
	2							2							2							2							2					
	3							3							3							3							3					
	4							4							4							4							4					

37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д
38						42						46					50					54							
39						43						47					51					55							
40						44						48					52					56							

57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д
	2							2							2							2					
	3							3							3							3					
	4							4							4							4					

Місце для виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер та нову відповідь у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Завдання 1-7, 29-36	
Номер завдання	А Б В Г

Завдання 8-23, 37-56	
Номер завдання	А Б В Г Д

Завдання 24-28, 57-60			
Номер завдання	А Б В Г Д	Номер завдання	А Б В Г Д

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Час виконання — 180 хвилин

Варіант 4

Тест складається з трьох частин. Частина 1 містить 36 завдань закритої форми з української мови, а Частина 2 — 24 завдання з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.

Інструкція щодо роботи в тестовому зошиті

1. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
2. Використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
3. Намагайтеся виконати всі тестові завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А і Б

1. До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з інструкцією до кожної форми завдань.
3. Неправильно записані, закреслені та підчищені відповіді у бланку А — це ПОМИЛКА!
4. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете виправити її у відповідному місці на бланку А.
5. Виконавши завдання Частини 3, запишіть його на бланку Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А, та якості виконання творчої роботи.
7. Перш ніж виконувати завдання, позначте номер Вашого зошита у відповідному місці на бланку А і бланку Б.

Бажаємо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Завдання 1–7 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7 до нього.

(1) При *світлі* смолоскипів лаштувалася в дорогу *кінна* князівська дружина. (2) Князь стояв у товаристві боярина Федора та духівника Івана і тихо розмовляв з ними. (3) Михайло Всеволодович обняв тисяцького за плечі. (4) — Дмитре, я покликав тебе, щоб попроситися і повідомити про свій від'їзд. (5) *Вранці* довкола Києва *стануть* татари, а в мене дружини — жменька одна. (6) Як із нею відстоювати столицю? (7) От я і вирішив поїхати у Володимир та в Галич до князя Данила просити підмогу. (8) Тайкома від киян, без почестей, без хвали чи хули залишив князь Михайло Київ. (За В. Маликом)

1. Приголосний, м'якість якого не позначається на письмі, є у слові

- А *світлі*
- Б *кінна*
- В *вранці*
- Г *стануть*

2. Не є застарілим слово

- А смолоскип (1)
- Б боярин (2)
- В духівник (2)
- Г тисяцький (3)

3. У переносному значенні в тексті вжите слово

- А дружина (1)
- Б жменька (5)
- В столиця (6)
- Г хвала (8)

4. У знахідному відмінку вжито іменник

- А у товаристві *боярина*
- Б обняв *тисяцького*
- В поїхати до *князя*
- Г тайкома від *киян*

5. Не є прислівником слово

- А тихо (2)
- Б вранці (5)
- В довкола (5)
- Г як (6)

6. Антоніми вжито в реченні
- А другому
  - Б четвертому
  - В шостому
  - Г восьмому
7. Два ряди однорідних членів є в реченні
- А першому
  - Б другому
  - В третьому
  - Г п'ятому

Завдання 8–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

8. Слова, в яких усі приголосні тверді, складають рядок
- А щогла, смуга, будинок, ковдра
  - Б сосна, огорожа, береза, пролісок
  - В яблуко, дорога, вудка, рибина
  - Г черевик, вишня, листок, джерело
  - Д коло, м'ята, бджола, щука
9. Рядок слів, кожне з яких має омонім
- А слати, мул, літній, олівець
  - Б здаватися, лава, кришка, морквина
  - В вити, балка, ключ, тополя
  - Г ласка, луг, лебідка, річка
  - Д вал, захід, застава, зважуватися
10. Немає помилок в похідних словах рядка
- А Петербург → петербуржський, Сиваш → сивашський
  - Б Прага → празький, Буг → бугський
  - В Дрогобич → дрогобицький, Запоріжжя → запоріжський
  - Г Кременчук → кременчуцький, чех → чешський
  - Д Кагарлик → кагарлицький, латиш → латиський
11. Всі іменники в орудному відмінку однини пишуться з подвоєними приголосними в рядку
- А емаль, далеч, жовч
  - Б акварель, тінь, мудрість
  - В мазь, вісь, суміш
  - Г мить, суть, скатерть
  - Д розповідь, папороть, область

12. Прикметники, взяті у формі найвищого ступеня порівняння, складають рядок
- А найдрібніший, якнайкоротший, найменш прийнятний
  - Б найбільш урожайний, абсолютно правильний, найлегший
  - В найсолодший, зовсім темний, найбільш тривалий
  - Г найбільш складний, дуже небезпечний, найвибагливіший
  - Д якнайшвидший, надзвичайно важливий, найбільш популярний
13. Числівник ужито в реченні
- А Козацька сотня розтанула в пітьмі.
  - Б У спартакіаді взяла участь сто учнів.
  - В З-поміж альпіністів лише одиниці змогли подолати цей маршрут.
  - Г Четвірка друзів вирушила в мандри.
  - Д На майже голих гілках висіло з десяток останніх яблук.
14. Дієслова майбутнього часу першої особи множини складають рядок
- А запрошуватимемо, візьмете, зруйнуємо
  - Б наспіваєте, розхитуємо, вирішимо
  - В перенесемо, вигадаєте, подумаємо
  - Г заморозимо, заслухаємось, виховуватимемо
  - Д звикатимемо, маюємо, увімкнемо
15. Усі дієприслівники пишуться з *не* окремо в рядку
- А *(не)зчувшись, (не)звертаючись, (не)подякувавши*
  - Б *(не)дочувши, (не)довиконуючи, (не)сказавши*
  - В *(не)обіцяючи, (не)вирішивши, (не)вгаваючи*
  - Г *(не)визначивши, (не)змовляючись, (не)хтуючи*
  - Д *(не)дослухавши, (не)руйнуючи, (не)знаючи*
16. Головне слово стоїть перед залежним у групі словосполучень
- А запросив на концерт, гніздо лелеки, зовсім дорослий
  - Б бажання жити, поставити кому, вільно дихається
  - В зустрічають гостей, розмова наодинці, добре слово
  - Г обладнали кабінет, сповнений гумору, виробництво ліків
  - Д скошили жито, комусь із дорослих, надто яскравий
17. Односкладне речення
- А Щось незбагненне і потаємне є в чарах природи. *(І. Цюпа)*
  - Б Стою по коліна в снігу зачарований. *(І. Цюпа)*
  - В Не пройде тут ніхто, не пройде. *(Б. Грінченко)*
  - Г Не раз у сні являється мені, о лоба, образ твій, такий чудовий. *(І. Франко)*
  - Д То була тиха ніч чарівниці. *(Леся Українка)*
18. Речення зі складним іменним присудком
- А По всій Україні справжні корали ще й тепер під назвою «доброго намиста» вважаються великою цінністю. *(О. Воронай)*

- Б Поруч з обробкою хутра в Україні вже з давніх-давен люди вмiли виробляти тканини з льону. (*О. Воропай*)
- В Усе живе i мертве повинно зустрiти Свят-вечiр на своєму мiсцi. (*Р. Кобальчинська*)
- Г А з рiдної пiвночi вiтер поганий зовсiм перестав подихати. (*Чайка Днiстрова*)
- Д Народжене й випромiнюване розквітлим снiгом сльиво можна порiвняти з усмiшкою. (*Є. Гуцало*)

19. Означено-особове речення

- А Не страшнi для мене вiтри. (*Леся Українка*)
- Б При вузлi залiзницi його зiгнали з потяга. (*В. Барка*)
- В Умивай же бiле личко дрiбними сльозами. (*Т. Шевченко*)
- Г Ще з юних лiт менi відкрилась правда. (*Л. Костенко*)
- Д Всi шляхи позамiтало в полi. (*Б. Грiнченко*)

20. Обставина, виражена iнфiнiтивом, є в реченнi

- А Обрiй почала огортати все густiша й густiша темрява. (*О. Кониський*)
- Б I, наче на її очах, узаявся рости горох. (*Ю. Яновський*)
- В I зараз же довелося жiнцi порати подвiр'я. (*Ю. Яновський*)
- Г Жайворонки сiдали вiдпочити на спинах лелек. (*Ю. Яновський*)
- Д Василь Иванович боявся пiдвести зiр на близький правий берег Днiпра. (*Ю. Яновський*)

21. Правильно видiлено звертання в реченнi

- А Пiсне, моя ти, пiдстрелена пташко, мусиш замовкнуть i ти. (*І. Франко*)
- Б Мiй брат Богдане, сповiстив полковникiв, що ти живий i що чекаєш їх. (*Л. Костенко*)
- В Безмежнеє поле в снiжному завою, ох, дай менi обширу й волi! (*І. Франко*)
- Г Ще краще було б, пане Лeсiю пiд сiв свiв колядок сiсти в темному куточку або грiтися бiля вогню в грубцi i слухати казку. (*О. Іваненко*)
- Д А що старий, якби ти попрохав ще й худоби та птицi? (*Нар. тв.*)

22. Складне речення, одна iз частин якого — неповне речення

- А Сонце вже сховалося, зi сходу наповзають тихi сутiнки, рiвно куриться димок на погоду.
- Б Перед ним вiдслонилося море, i було воно фосфорично осяяне, мерехке, повне нiмого руху й трепету. (*В. Шевчук*)
- В Там вогко, сiно пахне цвiллю. (*Гр. Тютюнник*)
- Г А довкiл, нi в лiсi, нi на рiчцi ані лялечки, тiльки луна котиться. (*Гр. Тютюнник*)
- Д Шибки, мов у пропасницi, тремтять вiд ревіського моторiв, i стiни так само вiбрують. (*Є. Гуцало*)

23. Роздiлове складносурядне речення

- А А пiсок дедалi сипучiший, i мотоцикл з льоту раз у раз шугає в нього. (*О. Гончар*)
- Б Скиньтеся зрiдка у водi рибина, або нiчний птах залопоче у темрявi крилами. (*Б. Антоненко-Давидович*)
- В Темнiли стрiлки щавлю, та смачно вабила конюшина. (*В. Дрозд*)
- Г I ввижається Олесевi маленька хата пiд кущем водяної папоротi, а в тiй хатинцi — вiн сидить, рибку стереже. (*Гр. Тютюнник*)
- Д Стовбур ледве помітно розгойдувало, а внизу пiд пiдошвами в Олeся ворушилось корiння. (*Гр. Тютюнник*)

Завдання 24–28 передбачають установалення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

24. Установіть відповідність між словами і способами їх творення

	<i>Спосіб словотвору</i>	<i>Приклади</i>
1	префіксальний	А освітлити
2	суфіксальний	Б опитати
3	префіксально-суфіксальний	В лісопарковий
4	складання основ	Г житчездатний
		Д опік

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між дієсловами та їх характеристиками

	<i>Характеристика дієслів</i>	<i>Приклади</i>
1	дієслово у формі наказового способу	А перевірили б
2	дієслово у формі інфінітива	Б переходите
3	дієслово у формі майбутнього часу	В виховуватимемо
4	дієслово у формі теперішнього часу	Г поплавати
		Д покватпється

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Установіть відповідність між прислівниками та їх характеристиками

	<i>Характеристика прислівників</i>	<i>Приклади</i>
1	часу	А на зло, навмисно, насміх
2	місця	Б споконвіку, тоді, навіки
3	мети	В спересердя, зозла, згряжчу
4	міри та ступеня	Г злегка, частково, дещо
		Д ліворуч, там, десь

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

27. Установіть відповідність між реченнями та їх характеристиками

	<i>Характеристика речення</i>	<i>Приклади</i>
1	однокладне означено-особове	А По всій Україні справжні коралі ще й тепер під назвою «доброго намиста» вважають великою цінністю. (<i>О. Воронай</i>)
2	однокладне неозначеноособове	Б Стану в житті малою хвилиною, чорною гілкою на тополі. (<i>А. Малишко</i>)
3	однокладне узагальнено-особове	В За добро добром платять. (<i>Нар. тв.</i>)
4	безособове	Г Взимку та повесні курінь відчинено з ранку до вечора і цілу ніч. (<i>Гр. Тютюнник</i>)
		Д В зів'ялих листочках хто може вгадати красу всю зеленого гаю? (<i>І. Франко</i>)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

28. Визначте, якою частиною мови є виділені слова у реченні (цифра позначає наступне слово).

Андрійко(1)обнімаєвовка(2)руками(3)їногами,щобвовковібуло(4)легше.(М.Вінграновський)

- А іменник
 Б займенник
 В дієслово
 Г прислівник
 Д сполучник

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ЧИТАННЯ Й АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Завдання 29–36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст (цифри у дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Духовна культура особистості

(1–6) Культура окремої людини вимірюється ступенем її прилучення до здобутків національної й загальнолюдської культури, ступенем перетворення їх в особисті внутрішні фактори життя духовного. Аспект культури особистості прийнято називати культурністю людини. Останню здавна пов'язували з освіченістю. Зокрема, Гегель убачав в «окультурюванні» людства шлях до Свободи й оволодіння духовною сутністю світу. Отже, культура — це система цінностей, норм, звичаїв, вона включає в себе також певний стиль життя, спілкування, мислення.

(7–16) Ця система є результатом колишньої діяльності людства, який можна використати зараз. Важливий її елемент — досвід усього суспільства й окремих людей. Досвід фіксує стійкі елементи діяльності й містить принципи та методи застосування отриманих результатів для нової діяльності. Крім того, культура — величезний запас інформації, що її отримало суспільство шляхом переробки особистого, колективного й соціального досвіду, це всі цінності, створені людством, і способи діяльності, за допомогою яких ці цінності отримані. Культура суспільства — результат діяльності багатьох поколінь. Кожна людина й кожне покоління при цьому спираються на досягнуте раніше. За тисячі років свого існування людство створило особливий світ — світ культури, до якого входять технології, засоби праці, предмети вжитку, транспортні засоби, засоби зв'язку й численні духовні цінності. Цей величезний світ і є людським середовищем, будинком людства.

(17–23) Культура кожної окремої особистості виникає під суспільним впливом, передається людині від суспільства. Ця передача здійснюється за допомогою процесів виховання, освіти, навчання, тобто саме завдяки їм відбувається зв'язок культури суспільства й культури особистості. Ці процеси протягом багатьох тисячоліть здійснювались стихійно, але з часом були впорядковані, і суспільство створило цілу систему інститутів для виховання й освіти підростаючих поколінь. Тому культура особистості є своєрідним витвором, копією культури суспільства, але не тільки. Адже кожен із нас як особистість вносить у культуру й дещо нове, своє.

(24–26) Завдяки культурі здійснюється неперервний рух людства від минулого до майбутнього. Цей рух цілеспрямований. Культура орієнтована на загальнолюдські цінності, але водночас включає й цінності національних культур.

(27–31) Формування особистої культури здійснюється соціумом через соціальні осередки та інститути (сім'я, соціальна група, виховні заклади, формальні та неформальні об'єднання). Вплив на особистість здійснюється прямо й опосередковано за допомогою соціальних дій і соціально важливої інформації. Остання, зокрема, може передаватись шляхом демонстрації й залучення або шляхом повідомлення.

(32–36) Зовнішні елементи культури особистості створюють так звану формальну культуру, яка іноді носить пристосовницький, наслідувальний характер. Внутрішня культура особистості заснована на переконаннях і є суб'єктивним надбанням людства. Людина завдяки переконанням, якими керується, своєю поведінкою не пристосовується до соціальної сфери, а діє згідно з особистою волею та розумом, своїм світосприйняттям і моральними ідеалами.

(37) Сучасне розуміння культури виділяє дві сторони: матеріальну й духовну.

(38) Духовна культура особистості становить частину загальної культури.

(39–41) Структурною основою духовної культури особистості є її ідеали. Завдяки їм формуються ціннісні орієнтири особистості й усі інші елементи її духовності. Ці ідеали здавна прийнято було вважати абсолютними, тобто вічними й незмінними.

(42–48) Духовне життя людини формується під впливом елементів її духовної культури, але не обмежується ними, оскільки включає в себе й духовні взаємини з іншими людьми. Отже, воно має два основні аспекти. Перший з них полягає в тому, що людина підкоряє всю свою зовнішню діяльність і поведінку своїм ідеалам і духовним цінностям. Другий — у тому, що людина накопичує нові й нові духовні багатства, її моральні та світоглядні цінності поповнюються й ростуть, духовні інтереси розширюються, а завдяки цьому внутрішній світ збагачується новими думками, почуттями, переживаннями.

(49–50) Духовність розширює межі буття індивіда, робить його причетним до вищих цінностей роду людського.

За В. Дашко
529 слів

29. Яку роль у композиції тексту відіграє висловлювання «Отже, культура – це система цінностей, норм, звичаїв, вона включає в себе також певний стиль життя, спілкування, мислення» (5–6)?

- А це висновок із попередніх міркувань автора
- Б це теза подальшого роздуму
- В це визначення поняття
- Г це аргумент, який підтверджує подану вище тезу

30. Яким є хід міркувань автора в рядках (7–16)?

- А доведення поданої в першому реченні абзацу тези
- Б виокремлення складників поняття та їх тлумачення
- В виклад у хронологічній послідовності
- Г класифікація складників поняття

31. Яка з поданих тез у тексті не аргументована?

- А Ця система є результатом колишньої діяльності людства, який можна використати зараз.
- Б Культура кожної окремої особистості виникає під суспільним впливом, передається людині від суспільства.
- В Завдяки культурі здійснюється неперервний рух людства від минулого до майбутнього.
- Г Структурною основою духовної культури особистості є її ідеали.

32. У якому абзаці подана на початку і доведена теза повторюється всередині абзацу?
- А у першому
  - Б у другому
  - В у третьому
  - Г у п'ятому
33. Який абзац містить декілька думок, внаслідок чого він потребує поділу?
- А перший
  - Б другий
  - В третій
  - Г четвертий
34. На думку автора, в сучасному світі особистість прилучається до надбань культури людства здебільшого шляхом
- А виховання та навчання
  - Б стихійного наслідування
  - В самовиховання
  - Г збирання інформації про пам'ятки культури
35. Образні та емоційно забарвлені мовні елементи містить речення в абзаці
- А першому
  - Б другому
  - В третьому
  - Г п'ятому
36. Яка з перелічених стильових ознак не представлена в цьому тексті?
- А використання елементів різного стилістичного забарвлення
  - Б підкреслена логічність викладу
  - В неможливість подвійного тлумачення інформації
  - Г уживання наукової термінології

ЧАСТИНА 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання 37–56 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

37. Дівчина, яка стала дружиною турецького пана, але допомогла козакам, випустивши їх із темниці на волю, це
- А Маруся в романі Л. Костенко «Маруся Чурай»
  - Б Маруся в «Думі про Марусю Богуславку»
  - В Маруся з однойменної повісті Г. Квітки-Основ'яненка
  - Г Ярославна зі «Слова про похід Ігорів»
  - Д Бондарівна з однойменної народної балади
38. Г. Сковорода шикуює в один ряд усіх, кого засуджує: здирників, бюрократів, пияків, розпусників, підлабузників, ледарів, — і звеличує людей з чистою совістю у творі
- А «Бджола і Шершень»
  - Б «Зозуля та Дрізд»
  - В «De libertate» («Про свободу»)
  - Г «Всякому місту — звичай і права...»
  - Д «Ой ти, пташко жовтобока...»
39. «Чорну раду» П. Куліша і «Слово про похід Ігорів» еднає
- А уславлення перемоги Б. Хмельницького
  - Б засудження дій ватажків українського народу (після того, як не стало Б. Хмельницького)
  - В ідея згуртованості, об'єднання перед лицем ворогів
  - Г опис Переяславської ради 1654 р.
  - Д оповідь про кошового отамана Івана Сірка
40. І. Котляревський при написанні поеми «Енеїда» дотримується сюжету, запозиченого в античного письменника
- А Вергілія
  - Б Софокла
  - В Гомера
  - Г Есхіла
  - Д Горація
41. На образах Марусі та Василя з повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся» позначився вплив
- А класицизму
  - Б реалізму
  - В романтизму
  - Г модернізму
  - Д сентименталізму

42. Поетичні рядки

Споконвіку Прометея
Там орел карає,
Що день Божий добрі ребра
Й серце розбиває.
Розбиває, та не вип'є
Живущої крові,—
Воно знову оживає
І сміється знову.
Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля.—

є вступом до твору Т. Шевченка

- А «І мертвим, і живим...»
- Б «Сон»
- В «Гайдамаки»
- Г «Кавказ»
- Д «Катерина»

43. Прочитайте уривок із роману П. Куліша «Чорна рада», визначте художні засоби творення образу героя.

Звався Божим чоловіком сліпий старець-кобзар. Темний він був на очі, а ходив без поводиря; у латаній свитині і без чобіт, а грошей носив повні кишені. Що ж він робив із тими грішми? Випував невільників із неволі. Іще ж до того знав він лічити усякі болісті і замовляти усякі рани. Може, він помагав своїми молитвами над недужим, а може, і своїми піснями; бо його пісня лилася, як чари, що слухає чоловік і не наслухається. За теє-то за все поважали його козаки, як батька.

- А метафори, риторичні питання, епітети
- Б антитези, порівняння, тавтологія
- В гіперболи, пестливі слова, епітети
- Г алегорія, інверсія, афоризми
- Д оксиморон, градація, епітети

44. Основними джерелами творчості Т. Шевченка були

- А Біблія, усна народна творчість, фантазія
- Б літописи, твори світової літератури, власна уява
- В тогочасна дійсність, фольклор, літературні традиції
- Г минувшина, власна фантазія, твори попередників
- Д історичні твори, античність, тогочасна реальність

45. Вислови з роману Панаса Мирного та І. Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»: жайворонкова пісня «тремтить, переливається, застигає в повітрі»; голос дівчини «розходився на всі боки», «розлягався в високім просторі», «слався по землі», «замирав оддалеки», «вливався в душу»,— є прикладами

- А широкого використання у творі персоніфікації
- Б символічності мови твору
- В гіперболічності мови твору
- Г анафоричності мови твору
- Д синонімічного багатства мови твору

46. Прочитайте уривок із послання Т. Шевченка «І мертвим, і живим...», з'ясуйте засіб творення комічного, яким поет виражає своє ставлення до своїх сучасників, що цураються своєї історії, культури.

Якби ви вчилися так, як треба,
То й мудрість би була своя.
А то залізете на небо:
«І ми не ми, і я не я,
І все те бачив, і все знаю,
Нема ні пекла, ані раю,
Немає й Бога, тільки я!
Та кущий німець узловатий.
А більш нікого!...» — «Добре, брате,
Що ж ти таке?»

«Нехай скаже
Німець. Ми не знаєм»...
Німець скаже: «Ви могли».
«Могли! могли!»
Золотого Тамерлана
Онучата голі.
Німець скаже: «Ви слав'яне».
«Слав'яне! Слав'яне!»
Славних прадідів великих
Правнуки погані!

- А гумор
- Б іронія
- В гротеск
- Г сарказм
- Д сатира

47. Прочитайте уривок із вірша І. Франка, визначте віршовий розмір.

Що в мойй пісні біль, і жаль, і туга —
Се лиш тому, що склалось так життя,
Та є в ній, брате мій, ще нуга (нога) друга:
Надія, воля, радісне чуття.

- А ямб
- Б хорей
- В амфібрахій
- Г дактиль
- Д анапест

48. У смертельному герці зустрілися брати: денкінець Андрій, петлюрівець Оверко, махновець Панас та червоноармієць Іван — у творі

- А «Вершники» Ю. Яновського
- Б «Україна в огні» О. Довженко
- В «Я (Романтика)» М. Хвильового
- Г «За мить щастя» О. Гончара
- Д «Момент» В. Винниченка

49. Про драму «нерівні душ» — поетично-максималістської та буденно-прозаїчної, коли у дівчини «любов сягала неба», а хлопець «ходив ногами по землі», — йдеться у творі

- А «Дума про Марусю Богуславку»
- Б «Бондарівна»
- В «Маруся Чурай» Л. Костенко
- Г «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка
- Д «Земля» О. Кобилянської

50. У вірші «Молюсь і вірю...» М. Рильський передає почуття

- А страху за майбутнє планети
- Б особистої відповідальності за долю світу

- В неприйняття політиків, які бездумно розпоряджаються долею землі
- Г жалу з приводу того, що щастя й життя недовговічні
- Д оптимізму, захоплення красою світу

51. У творі «Я (Романтика)» М. Хвильового поєднуються риси

- А неоромантизму, імпресіонізму, експресіонізму
- Б футуризму, сюрреалізму, екзистенціалізму
- В неокласицизму, імпресіонізму, неореалізму
- Г символізму, експресіонізму, неоромантизму
- Д соцреалізму, символізму, імпресіонізму

52. Твір «Тигролови» І. Багряного визначається за жанром як

- А фантастичний роман
- Б соціально-психологічна повість
- В історичний роман
- Г химеричний роман
- Д пригодницький роман

53. Назва збірки Є. Маланюка «Стилет і стилос» асоціюється з поняттями

- А мова і стиль
- Б ніж і серце
- В любов і зрада
- Г зброя і перо
- Д батьківщина і чужина

54. «Любові всевишній присвячується» новела Гр. Тютюнника

- А «Син приїхав»
- Б «Одавали Катрю»
- В «Дивак»
- Г «Зав'язь»
- Д «Три зозулі з поклоном»

55. Образ Матері змальовано в поезії

- А «Пісня про рушник» А. Малишка
- Б «Два кольори» Д. Павличка
- В «Блакитна Панна» М. Вороного
- Г «Балада про соняшник» І. Драча
- Д «Як добре те, що смерті не боюся...» В. Стуса

56. До видатних драматургів, корифеїв української літератури належить

- А І. Карпенко-Карий
- Б О. Кобилянська
- В Ю. Яновський
- Г П. Куліш
- Д І. Нечуй-Левицький

Завдання 57–60 мають на меті встановлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначку в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

57. Установіть відповідність між твором та його композиційними особливостями

1	великий епічний твір з однією сюжетною лінією	А	«Вершники» Ю. Яновського
2	великий епічний твір із багатьма сюжетними лініями	Б	«Місто» В. Підмогильного
3	невеликий епічний твір зі вставною конструкцією	В	«Три зозулі з поклоном» Гр. Тютюнника
4	великий епічний твір, що складається із невеликих самостійних епічних форм	Г	«Зачарована Десна» О. Довженка
		Д	«Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

58. Установіть часову приналежність літературно-мистецьких угруповань та напрямів

1	Бу-Ба-Бу	А	60-ті роки ХХ ст.
2	МУР	Б	40-ві роки ХХ ст.
3	ВАПЛІТЕ	В	50-ті роки ХХ ст.
4	«Київська школа поетів»	Г	20-ті роки ХХ ст.
		Д	80-ті роки ХХ ст.

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

59. Установіть відповідність між творами за їхніми мотивами

1	«Заповіт» Т. Шевченка	А	«Intermezzo» М. Коцюбинського
2	«Момент» В. Винниченка	Б	«Мина Мазайло» М. Куліша
3	«Зачарована Десна» О. Довженка	В	«За мить до щастя» О. Гончара
4	«Пісня про рушник» А. Малишка	Г	«Мойсей» І. Франка
		Д	«Лебеді материнства» В. Симоненка

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

60. Установіть відповідність між видами усної народної творчості та їх визначеннями

1	невеликий ліро-епічний твір казково-фантастичного, легендарно-історичного або героїчного змісту з драматично напруженим сюжетом	А	календарно-обрядові пісні
2	невеликий ліро-епічний твір про важливі історичні події та конкретних історичних осіб	Б	соціально-побутові пісні
3	один із дуже давніх за походженням видів усно-поетичної народної творчості, тісно пов'язаної із циклами хліборобської праці у різні пори року, звичаями та традиціями	В	народні балади
4	велика народно-епічна пісня переважно героїчного характеру про важливі події історії України, що виконується речитативом	Г	народні думи
		Д	історичні пісні

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

Увага! Цей бланк перевіряє комп'ютер! Ваші відповіді у бланку є результатом Вашої роботи.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

У завданнях правильну відповідь позначаєте тільки так:

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д	
2					6					9					13					17					21									
3					7					10					14					18					22									
4										11					15					19					23									

24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
	2							2							2							2							2					
	3							3							3							3							3					
	4							4							4							4							4					

37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д
38						42						46					50					54							
39						43						47					51					55							
40						44						48					52					56							

57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д
	2							2							2							2					
	3							3							3							3					
	4							4							4							4					

Місце для виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер та нову відповідь у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Завдання 1-7, 29-36	
Номер завдання	А Б В Г

Завдання 8-23, 37-56	
Номер завдання	А Б В Г Д

Завдання 24-28, 57-60			
Номер завдання	А Б В Г Д	Номер завдання	А Б В Г Д

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Час виконання — 180 хвилин

Варіант 5

Тест складається з трьох частин. Частина 1 містить 36 завдань закритої форми з української мови, а Частина 2 — 24 завдання з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.

Інструкція щодо роботи в тестовому зошиті

1. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
2. Використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
3. Намагайтеся виконати всі тестові завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А і Б

1. До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з інструкцією до кожної форми завдань.
3. Неправильно записані, закреслені та підчищені відповіді у бланку А — це ПОМИЛКА!
4. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете виправити її у відповідному місці на бланку А.
5. Виконавши завдання Частини 3, запишіть його на бланку Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А, та якості виконання творчої роботи.
7. Перш ніж виконувати завдання, позначте номер Вашого зошита у відповідному місці на бланку А і бланку Б.

Бажаємо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Завдання 1–7 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7 до нього.

(1) І справді, ще до смерку *примчав* гонець із сусіднього зимівника. (2) Він сповістив, що кошовий Бородавка *рехтує* вісімдесят байдаків — іти морем на Туреччину. (3) Товариство відпливе за три дні. (4) Дев'ятеро молодих козаків поскакало з хутора найбистрішими кіньми. (5) А десятим скакав Михайлик. (6) Баскими кіньми домчали до перевозу, поромом переходили на той берег. (7) На березі *ніде* було пропхатися: вся Січ вийшла вантажити байдаки. (8) Козаки тягали *невеличкі* гармати-фальконети, приладнували їх по чотири, по шість на човен. (За В. Маликом)

1. Орфографічна помилка допущена в слові
  - А *примчав*
  - Б *рехтує*
  - В *ніде*
  - Г *невеличкі*
2. У переносному значенні в тексті вжите слово
  - А гонець (1)
  - Б зимівник (1)
  - В товариство (3)
  - Г Січ (7)
3. Застарілим є слово
  - А байдак (2)
  - Б хутір (4)
  - В баский (6)
  - Г пором (6)
4. У значенні іменника вжито прикметник
  - А сусіднього (1)
  - Б кошовий (2)
  - В молодих (4)
  - Г баскими (6)
5. Збірним є числівник
  - А вісімдесят
  - Б три
  - В дев'ятеро
  - Г десятий

6. Вставне слово є в реченні
- А першому
  - Б третьому
  - В четвертому
  - Г шостому
7. Складним безсполучниковим є речення
- А перше
  - Б друге
  - В сьоме
  - Г восьме

Завдання 8–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

8. Усі слова розташовані за алфавітом у рядку
- А почути, почухрати, пощедрувати, пошепки
  - Б зичити, зійти, з'їхати, зйомка
  - В підгрунтя, підготувати, підданий, підеш
  - Г націлити, начинити, нащадок, нашити
  - Д зжувати, ззовні, з'їсти, зітліти
9. Лексична помилка є в одному зі словосполучень рядка
- А висвітлювати події, освітлювати приміщення
  - Б приводити дитину, призводити до тяжких наслідків
  - В зв'язаний з умовами життя, пов'язаний рушником
  - Г познайомити з дівчиною, ознайомити з матеріалом
  - Д громадська робота, громадянські права
10. У дієслівних формах на місці пропуску пишеться одна й та ж сама буква в рядку
- А нагородити — нагоро..у, мазати — ма..у
  - Б лазити — ла..у, радити — ра..у
  - В сидіти — си..у, возити — во..у
  - Г судити — су..у, відгородити — відгоро..у
  - Д водити — во..у, в'язати — в'я..у
11. Усі іменники в орудному відмінку однини мають закінчення *-ею* в рядку
- А огорожа, миша, голова
  - Б гуща, тисяча, їжа
  - В пісня, дорога, каша
  - Г яблуна, вежа, стіна
  - Д мережа, тиша, хата

12. Прикметник у формі вищого ступеня порівняння вжито в реченні
- А Цього разу ти написав контрольну значно краще.
  - Б Влітку птахи співають голосніше.
  - В Треба висловлюватись лаконічніше.
  - Г Це завдання набагато складніше за інші.
  - Д Спробуй підстрибнути вище.
13. Кількісні та порядкові складені числівники вжито у правильних відмінкових формах у рядку
- А двомастами шістдесятюма, трьохсот сімдесят восьмим
  - Б чотирьохсот вісімдесятьох сімох, п'ятсот десятих
  - В семистами тридцятьома чотирма, шістсот двадцять другим
  - Г восьмистам сорока сімом, чотириста сімдесят четвертого
  - Д на дев'ятистах вісімдесятьох шістьох, сімсот тридцять дев'ятому
14. Рядок дієслів із закінченням *-ете*
- А розв'яж.., закінч.., прагн..
  - Б відпочин.., усміхн..сь, знайд..
  - В змокн.., залиш.., принес..
  - Г одягн.., свисн.., віддяч..
  - Д перебор.., піднім.., насміл..сь
15. Дієслова, які не мають складеної форми майбутнього часу, складають рядок
- А прислати, співати, наблизитись
  - Б визначити, купувати, ловити
  - В встати, блищати, вихвалитися
  - Г рахувати, здійснити, відновити
  - Д поздоровити, обладнати, утворити
16. Рядок активних дієприкметників
- А зчорнілий, зблідлий, вилікуваний
  - Б политий, збіднілий, зігрітий
  - В здичавілий, побагровілий, зарослий
  - Г побілілий, уражений, змоклий
  - Д прив'ялий, здрібнілий, виграний
17. Одиничний дієприслівник не виділяється комами в реченні
- А А він теж усіх обнімав цілував і не втримавшись на radoщах таки заплакав. (В. Малик)
  - Б А навкруги розвидняючись світліло. (Є. Гуцало)
  - В У траві прилігши лось міг сховатися до половини. (Є. Гуцало)
  - Г Остап стояв вагаючись. (М. Коцюбинський)
  - Д У халабуду зігнувшись зазирнув дозорець. (К. Басенко)
18. Простий дієслівний присудок виражений дієсловом *бути* в реченні
- А Вечір був чарівний, зоряний, пісенний. (О. Гончар)
  - Б Цього разу він був одягнений аж надто пишно. (Б. Комар)
  - В Біля мосту й справді було стовпотворіння. (В. Шевчук)

- Г Толя був син хазяїна того будинку, де вони жили. (*В. Винниченко*)
 Д Вечір був м'який, теплий, густо настояний на степових пахоцях. (*О. Гончар*)

19. Узагальнено-особове речення, яке має ті ж самі граматичні ознаки, що й неозначено-особове речення

- А Умій сказати, умій і змовчати. (*Нар. тв.*)
 Б Козацькому роду нема переводу. (*Нар. тв.*)
 В Раз опечешся — другий остережешся. (*Нар. тв.*)
 Г Не питай старого, а питай бувалого. (*Нар. тв.*)
 Д Язиком поле не орють. (*Нар. тв.*)

20. Правильно розставлено розділові знаки в реченні

- А І, може, ти, відбігши на хвилинку від повсякденних клопотів нікчемних, розгорнеш книжку і почнеш читати. (*В. Лепкий*)
 Б Може ж, трапитися так, що Батий зламає собі карк? (*В. Малик*)
 В Чи скорий хід справ нам дух у грудях, чи може, вітер розносив по полю від уст відірвані, украдені слова? (*В. Лепкий*)
 Г Може й, та сосна була нащадком тих реліктових велетів, на яких виводили пташенят страхотливі птеродактилі? (*Ю. Збанацький*)
 Д — Невже сюди прийде Батий? Коли ж?
 — От сього не знаю. Може, скоро, а, може, влітку чи восени. (*В. Малик*)

21. Складне речення зі сполучниковим зв'язком

- А Тут срібно жєбонить синя-синя долинкова вода, я нахилиюсь до неї, п'ю її спів і прислухаюсь до шелесту отави. (*М. Стельмах*)
 Б На іржання білого коня коротким клеком обізвався лелека — клекіт захлинувся в урочистій задумі. (*В. Дрозд*)
 В Подвір'я аж сяяло чистотою, і острівці квітів цвіли по ньому там і там. (*М. Красуцький*)
 Г Незабаром капітан із своїм юним радистом уже був на борту, серед практикантів: причал зрушився з місця й поплив од них разом з кремезною постаттю Сухомлина. (*О. Гончар*)
 Д Вже одних колядників забрали війни, других — сира земля, треті стали дідами. (*М. Стельмах*)

22. Поширене означення не відокремлюється на письмі в реченні

- А Дядько скинув в'язку розмальованих у червоне й зелене кошиків. (*Гр. Тютюнник*)
 Б Гурт берізок оточений молодими дубками сприймається мало не як ефемерне видиво. (*Є. Гуцало*)
 В Козацьке військо розташоване чотирикутником стояло готове до бою. (*А. Кащенко*)
 Г Ось видніє стіжок сіна залишений лісником для диких тварин. (*Є. Гуцало*)
 Д І амфори прикопані в землі тримали довго вина прохолодні. (*Л. Костенко*)

23. Складнопідрядне речення, в якому засобом зв'язку є сполучник

- А А я дивлюсь на розпатлані дерева в саду, на віхті туману, що плутаються між їхніми кронами. (*М. Стельмах*)
 Б Я дивився й слухав цю осінню картину, що мала заворожуючий зоровий та звуковий ряд і поволі ступав схилом яру. (*Є. Гуцало*)
 В Звідси добре було видно поле, смужку зрізаних соняшників під горою і ліс, що вже починав жевріти. (*Гр. Тютюнник*)
 Г Твоя душа готова вмістити в собі все, що вміщає в собі душа Княжої гори. (*Є. Гуцало*)
 Д Йому думалося, що сьогодні у їхній хаті не світитиметься. (*Гр. Тютюнник*)

Завдання 24–28 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в бланку А на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

24. Доберіть приклади до правил уживання великої літери

Правило вживання великої літери

Приклади

1 усі слова пишуться з великої літери 2 з великої літери пишеться перше слово 3 з великої літери пишеться друге слово 4 усі слова пишуться з малої літери	А (Х,х)арківський (Н,н)аціональний (У,у)ніверситет Б (О,о)рганізація (О,о)б'єднаних (Н,н)ацій В (П,п)ланети (С,с)онячної (С,с)истеми Г (К,к)иївські (В,в)улиці Д (Н,н)ародний (А,а)ртист (У,у)країни

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між характеристиками дієприкметників і реченнями, в яких вони вжиті

Характеристика дієприкметників

Приклади

1 пасивний, у знахідному відмінку множини 2 пасивний, у називному відмінку множини 3 пасивний, у родовому відмінку множини 4 активний, у знахідному відмінку множини	А Навколо Шептала росла, ширилась аж до трав'яних, утаємничених обріїв воля. (В. Дрозд) Б Кошлаті гриви хлюпали в груди, повивали ноги, хапали за високо зведені копита й тягли в глибіню. (В. Дрозд) В Злегка стелилися крізь сутінки пригладжені лігвища вітрів. (В. Дрозд) Г Потім будуть озерця й озерчата, порослі лепехою. (Гр. Тютюнник) Д Він похапцем відбирав з-поміж сухуватих стернин важкі, одсирілі на дощ колоски. (Гр. Тютюнник)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Установіть відповідність між реченнями та способами вираження в них обставин

Спосіб вираження обставини

Приклади

1 обставина виражена прислівником 2 обставина виражена відмінковою формою іменника з прийменником 3 обставина виражена дієприслівником 4 обставина виражена інфінітивом	А Вгамувавшись, лось лизнув припорошену снігом землю. (Є. Гуцало) Б Я прийшов виконати княжу волю. (В. Малюк) В Попливла б я на схід сонця. (Леся Українка) Г Править хтось малим човенцем, стиха весла підіймає. (Леся Українка) Д Вони їхали царством весни. (О. Іваненко)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

27. Установіть відповідність між реченнями та їх характеристиками

Смислові зв'язки між частинами безсполучникових складних речень

Приклади

- 1 перша частина виражає умову, за якої можлива дія другої частини
- 2 друга частина розкриває причину дії, про яку йдеться в першій частині
- 3 друга частина розкриває, пояснює чи уточнює зміст першої частини
- 4 перша й друга частини повідомляють про події, які відбуваються одночасно

- А** Сойка підступна птиця: вона мастак нищити дрібне птаство і їхнім же голосом веселити себе. (*М. Стельмах*)
- Б** Дедали більш видніє, степ ширшає, розпросторюється після нічної мли. (*О. Гончар*)
- В** А слово скаже — з пам'яті не викинеш. (*Л. Костенко*)
- Г** Бджоли раді цвіту — люди літу. (*Нар. тв.*)
- Д** Однокрил вибрався з кущів, присів біля вогнища і дивився на жар: він, як і всі гайворони, любив блискуче. (*Гр. Тютюнник*)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

28. Визначте, якою частиною мови є виділені слова у реченні (цифра позначає наступне слово).

Хіба б (1) *він*, (2) *смерд*, посмів без усього (3) *цього* на щось (4) *надіятися*? (*В. Малик*)

- А** іменник
Б займенник
В прикметник
Г дієслово
Д прислівник

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ЧИТАННЯ Й АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Завдання 29–36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст (цифри у дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Культура: між щирістю і лицемірством

(1–4) «Життя прожити — не поле перейти». Дійсно, саме так. Тільки — міне. І небезпека, що очікує на кожному кроці, є цілком реальною. Будь-який вибух загрожує зруйнувати найцінніше для людини — її власне «я». Чи не потреба самозахисту спричинила і виникнення складної системи норм стосунків між людьми, що у повсякденному спілкуванні звично називають «культурою».

(5–6) При всій своїй заплутаності і неоднозначності, засади людської поведінки чітко диференціюються.

(7–8) Одна їхня частина — мотиви, почуття і вчинки, щодо яких людина керується віковичними заповідями релігії.

(9) Друга частина тих рамок, що обмежують поведінку людини, — етикет.

(10–14) Третя частина нашої системи досить помітно переплетена з другою. Це — сила-силенна різних забобонів, умовностей, маленьких побрехеньок і більшої брехні, що й визначають поведінку особистості. Проте без них неможливо нормальне спілкування людей. Справді, якщо люди почнуть зловживати відвертістю й енергійно обстоювати власну точку зору, з безпосередньою ширістю викриваючи недоліки інших, то світ перетвориться в суцільне пекло.

(15–20) Ось і метушиться сучасний індивідуум, щомиті ризикуючи виявитися брутальним чи видатися фальшивим. Звичайно, можна зробити рішучий крок до ледь прихованої чи й відвертої невихованості, зрідка маскуючи її кількома загальнозживаними формулами ввічливості. Такий вибір значно легший, тому що правила ввічливості треба хоча б знати для того, щоб ними керуватися. А тут нічого знати не треба, необхідно лише проїнятися надповагою до власної персони та презирством до інших — і сміливо вирушати будь-куди.

(21–28) Модель нашого життя, де кожен реалізує себе в міру можливостей — транспорт. Хто причаївся, щоб його випадком не зачепили, хто готовий захищатися від усіх. І тут вже не до церемоній. Ніхто не зважатиме, ким є опонент: жінкою чи літньою людиною, інвалідом чи просто втомленим громадянином, переобтяженим вантажем. Вже ніхто не дивується, коли ініціаторами інциденту стають знервована не виплатами пенсій бабуся чи роздратований студент-безбілетник. А часом надповажний, пристойно вдягнений чоловік таке витинає не зовсім зграбній сусідці, що аж дрти над тролейбусом червоніють. Але не сподівайтесь, що хтось вступиться за жінку, присомовить кривдника: «Будьте стриманіші, ви ж мужчина».

(29–31) Чи ж має силу це визначення тепер, коли повальна фемінізація зачепила найважливіше в чоловіках — мужність, яка полягає в надійності, готовності бути по-справжньому сильним. Тут і повинна прийти на допомогу справжня культура поведінки.

(32–38) У чому ж може реалізувати себе чоловік? Більшість відповідей на це питання будуть пов'язані з матеріальним забезпеченням. Однак насправді сутність проблеми значно простіша. Самореалізація (не тільки чоловіка, а й будь-якої людини) найповніше відбувається через можливість зробити щось конкретне для когось конкретного. Сучасна реальність деформувала цю філософсько-психологічну категорію. Фрейдівська теза «все, що робить чоловік, він робить для жінки» тепер перетворилась на «чоловік робить усе, щоб нічого не робити». В кращому випадку — щоб робити щось для себе єдино коханого.

(39–45) Психологія міжлюдських взаємин просякнута індивідуалізмом. Тому й етикет зрештою стає на службу корисливій меті підкорення життєвих вершин. Ввічливе «підтакування» начальству — і підлеглий вже кандидат на підвищення. Кілька компліментів жінці — і чоловік одержує як мінімум симпатію, а як максимум — можливість маніпулювати нею, розвинувши значно глибше почуття. Логіка споживацького підходу до елементарної ввічливості не є новою. Ще з давніх часів поведінка, в якій більше праника, аніж батога, перебуває на озброєнні багатьох людей, стаючи засобом успішної кар'єри.

(46–49) Проте, зберігаючи і захищаючи власне «я» за допомогою стратегії інтелігентного підлабузництва, чи не втрачає людина це «я» остаточно і без вороття? І якщо, за словами Лярошфуко, «лицемірство — це данина, яку порок платить доброчесності», чи ж варто підвищувати цю данину до абсурду?

За О. Єременко
526 слів

29. Яке значення мають для нормального міжособистісного спілкування загальноприйняті норми й правила поведінки?

- А спрощують спілкування, роблять його більш приємним і комфортним
- Б дозволяють людині уберегти від руйнування почуття самоповаги
- В допомагають людині повніше самореалізуватись у житті
- Г прикрашають спілкування, надають йому вишуканості та шляхетності

30. Яким є хід міркувань автора в рядках (7–14)?
- А виокремлення складників поняття
  - Б доведення поданої в попередньому абзаці тези
  - В виклад у хронологічній послідовності
  - Г класифікація складників поняття
31. У реченні «Справді, якщо люди почнуть зловживати відвертістю й енергійно обстоювати власну точку зору, з безпосередньою щирістю викриваючи недоліки інших» (12–14) автор говорить про те, що
- А люди, спілкуючись, не повинні обстоювати власну точку зору
  - Б щирість та відвертість заважає результативності міжперсонального спілкування
  - В необхідною умовою нормального співіснування людей є розумний компроміс у міжособистісних взаєминах
  - Г викривання недоліків інших іде на шкоду успіхові людського спілкування
32. У реченні «А тут нічого знати не треба, необхідно лише проїнятися надповагою до власної особи та презирством до інших — і сміливо вирушати будь-куди» (19–20) автор вдається до стилістичного засобу
- А гіперболи
  - Б антитези
  - В іронії
  - Г сарказму
33. Антонім до слова *фальшивий*
- А брутальний
  - Б примітивний
  - В справжній
  - Г відвертий
34. У реченні «Тому й етикет стає на службу корисливій меті підкорення життєвих вершин» (39–40) ідеться про
- А необхідність дотримання правил етикету в службових стосунках
  - Б знання правил етикету як важливу умову досягнення життєвої мети
  - В поширення споживацького ставлення до правил етикету
  - Г користь навичок культури поведінки для досягнення успішної кар'єри
35. Правильне тлумачення вжитого у тексті слова *корисливий*
- А який дає, приносить добрі наслідки
  - Б який становить ту частину цілого, що використовується за певним призначенням
  - В який дає, приносить кому-небудь прибуток
  - Г який робиться заради власної вигоди
36. Трансформований фразеологізм використано в реченнях абзацу
- А першого
  - Б шостого
  - В восьмого
  - Г десятого

ЧАСТИНА 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання 37–56 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

37. Народна історична пісня «Чи не той то хміль...»
- А уславлює перемогу Б. Хмельницького під Жовтими водами
  - Б засуджує Б. Хмельницького за Переяславську угоду
  - В уславлює красу зеленої природи, хмелю — символу здоров'я, краси, сили
  - Г засуджує Саву Чалого за зраду
  - Д закликає українців бути дружними та згуртованими у боротьбі проти ворогів
38. Афоризми: «Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю»; «З усіх утрат утрата часу найтяжча», «Один у багатстві бідний, а інший у бідності багатий»; «Краще голий та працьовитий, ніж багатий та беззаконний» — належать
- А І. Вишенському
  - Б Г. Сковороді
  - В Т. Шевченку
  - Г І. Котляревському
  - Д Г. Квітці-Основ'яненку
39. Прочитайте уривок із поеми І. Котляревського «Енеїда», визначте віршовий розмір.
- Любов к отчизні де героїть,
Там сила вража не устоїть,
Там грудь сильніша од гармат.
- А ямб
  - Б хорей
  - В дактиль
  - Г амфібрахій
  - Д анапест
40. Повість, у якій Г. Квітка-Основ'яненко детально вималював український побут, обряди, звичаї, про яку захоплено відгукувалися не лише Т. Шевченку, а й ті, хто недоброзичливо ставився до української мови, це
- А «Конотопська відьма»
  - Б «Маруся»
  - В «Сердешна Оксана»
  - Г «Козир-дівка»
  - Д «Шельменко-денщик»

41. Прочитайте уривок, з'ясуйте, з якого він твору Т. Шевченка.

У всякого своя доля
І свій шлях широкий:
Той мурує, той руйнує,
Той неситим оком
За край світа зазирає —
Чи нема країни,
Щоб загарбать...
А той, щедрий та розкошний,
Все храми мурує;
Та отечество так любить,
Так за ним бідкує,
Так із його, сердешного,
Кров, як воду, точить!..

- А «Мені однаково...»
- Б «Гайдамаки»
- В «І мертвим, і живим...»
- Г «Сон»
- Д «Кавказ»

42. Прочитайте уривок з оповідання Марка Вовчка «Максим Гримач» та вкажіть, які художні засоби в ньому виділені.

Дуби так з кореня й вивертає; дощ комиші позсікав, як *шаблю*; Дніпро аж пісок з дна викидає... Ніч темна-темна, тільки *блискавка блискає*. А то *грім гримне*, то наче всі гори над-дніпрянські луснуть.

- А метафора, афоризм, епітет
- Б гіпербола, синекдоха, епітет
- В порівняння, тавтологія, епітет
- Г інверсія, порівняння, символ
- Д тавтологія, приказка, пестливо-зменшувальні слова

43. У творчості Т. Шевченка переплелися літературні напрями

- А сентименталізм і реалізм
- Б романтизм і реалізм
- В реалізм і модернізм
- Г класицизм і реалізм
- Д бароко і романтизм

44. «Повість минулих літ» — це

- А найдавніший літопис
- Б перша повість в українській літературі
- В давній твір одного анонімного автора
- Г сучасний історичний твір
- Д перший перекладний церковно-релігійний твір

45. В уривку із трагікомедії І. Карпенка-Карого «Мартин Боруля»:

М а р т и н. Ну, годі! Сідай, душко! Омелько привезе самуварь, чаю, сахарю і ... кофію. Чай я пив і знаю, як його настановлять, то сам тобі розкажу; а кофію не знаю, як роблять. Піди ти зараз до Сидоровички — вона зна — і повчися у неї. І розпитай гарненько, як його роблять і коли його подають: чи до борщу, чи на ніч? —

використаний засіб творення комічного

- А іронія
- Б сатира
- В гумор
- Г інвектива
- Д гротеск

46. Автобіографічним є твір

- А «Маруся Чурай» Л. Костенко
- Б «Маруся» Г. Квітки-Основ'яненка
- В «Intermezzo» М. Коцюбинського
- Г «Максим Гримач» Марка Вовчка
- Д «Земля» О. Кобилянської

47. У комедії М. Куліша «Мина Мазайло» порушуються проблеми

- А історичної пам'яті, вірності батьківщині
- Б віри в Бога, дотримування християнської моралі
- В любові до батьківщини, патріотизму
- Г батьків і дітей, родини
- Д української мови, національної свідомості

48. Поезія В. Симоненка «Лебеди материнства» належить до

- А патріотичної лірики
- Б пейзажної лірики
- В філософської лірики
- Г інтимної лірики
- Д громадянської лірики

49. Його твори — «явище унікальне в літературі; це — своєрідний синтез народного анекдоту з пейзажною лірикою в прозі. Либонь, звідси і їхня незвичайна привабливість, що забезпечила стійкий інтерес читача. Бо коли на крилі невідомого гумору тримається надійно читацька зацікавленість, то на крилах ліризму підноситься в духовну вись те, що складає особистісну суть людини — її любов до рідної землі, до свого народу, до його мови й культури», — так писали літературознавці про

- А «Енеїду» І. Котляревського
- Б «Конотопську відьму» Г. Квітки-Основ'яненка
- В усмішки Остапа Вишні
- Г «Мартина Борулю» І. Карпенка-Карого
- Д «Мину Мазайла» М. Куліша

50. Від імені двох головних героїв: дитини, хлопчика і його ж як зрілої людини — ведеться розповідь у творі

- А «За мить щастя» О. Гончара

- Б «Зачарована Десна» О. Довженка
- В «Тигролови» І. Багряного
- Г «Момент» В. Винниченка
- Д «Місто» В. Підмогильного

51. Мікромоделлю українського суспільства, яке розривають непримиренні ідеологічні суперечності, послужила родина
- А Кайдашів («Кайдашева сім'я» І. Нечуя-Левицького)
  - Б Многогрішних («Тигролови» І. Багряного)
  - В Довженків («Зачарована Десна» О. Довженка)
  - Г Половців («Вершники» Ю. Яновського)
  - Д Запорозжів («Україна в огні» О. Довженка)
52. Твір О. Гончара «За мить щастя» за жанром
- А новела
  - Б роман
  - В повість
  - Г етюд
  - Д кіноповість
53. Два експреси, протилежні за призначенням, зображуються в романі І. Багряного «Тигролови»
- А у розвитку дії
  - Б в експозиції
  - В у зав'язці
  - Г у розв'язці
  - Д у кульмінації
54. Особливістю твору О. Довженка «Україна в огні» є
- А докладність розповідей та описів у рамках кінороману
  - Б інтригуючий детективний сюжет
  - В багатоплановість, жанр кіноповісті
  - Г поєднання ознак драми і лірики
  - Д енциклопедична насиченість фактами з історії війни
55. До прийомів гумору та сатири у своїх творах часто звертався
- А Б.-І. Антонич
  - Б О. Довженко
  - В В. Сосюра
  - Г Ю. Яновський
  - Д Остап Вишня
56. До ліро-епічних творів належить
- А романс
  - Б поема
  - В ода
  - Г новела
  - Д роман

Завдання 57–60 мають на меті встановлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначку в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

57. Установіть відповідність між родами літератури та прикладами художніх творів

1	лірика	А	«Енеїда» І. Котляревського
2	епос	Б	«До Основ'яненка» Т. Шевченка
3	драма	В	«Мина Мазайло» М. Куліша
4	ліро-епос	Г	«Слово про похід Ігорів»
		Д	«Сом» Остапа Вишні

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

58. Установіть відповідність між монологами та героями, які їх проголошують

1	Я обізвався до них/ шелестом тихим вербової гілки,/ голосом ніжним тонкої соплілки,/ смутними росами вітів моїх./ Я їм тоді проспіваву/ все, що колись ти для мене співав,/ ще як напровесні тут вигравав./ мрії збираючи в гаю.../ Грай же, коханий, благаю!	А	Мавка з драматичної поеми Лесі Українки «Лісова пісня»
2	— Де й бралися в нього, грубого артилериста, ці слова-пестощі, ці ласкаві співи душі, співи до неї, єдиної, що й справді мовби зробила його щасливим, піднесла своєю любов'ю на якісь досі не знані верхів'я... Що знав він досі, що бачив, чим жив? Вирви, та бруд, та сморід війни, снаряди тільки й умів фугувати, смерть одну тільки й бачив, а вона, ця любов несподівана, з'явилась, мов з неба, і сонячним духом снопів — подихом самого життя — тебе обдала, сп'янила навіки...	Б	Лаврін Запорожець із кіноповісті О. Довженка «Україна в огні»
3	...А тепер другий світ настав, треба чина, дворянства, а поки-то вилізеш в люди, станеш на дворянську ногу, то багато клопоту! От сина опреділив у земський суд, та ще мало знає, не натерся, а, Бог дасть, натреться, тоді повіреного не треба — самі всі іски поведем! Коли б ще дочку пристроїть за благородного чоловіка. Щось Степан мені казав про одного чиновника... Треба з ним побалакать.	В	Мартин з повісті Марка Вовчка «Максим Гримач»
4	Серцем передчуваю, що українізація — це спосіб робити з мене провінціала, другосортного службовця і не давати мені ходу на вищі посади.	Г	Мина Мазайло з однойменної комедії М. Куліша
		Д	Діденко з новели О. Гончара «За мить щастя»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

59. Установіть відповідність між модерністськими літературними течіями та їх ознаками

1	неоромантизм	А	посилений психологізм, відтворення миттєвих вражень і змін у настроях, підкреслена увага до кольорів та звуків
2	символізм	Б	інтуїтивне пізнання світу через розкриття аналогій, таємничого підтексту, багатозначності образів
3	імпресіонізм	В	відмова від зображення реальних форм предметів, відтворення «глибинних істин буття», «духовної сутності явищ»
4	експресіонізм	Г	лірико-суб'єктивне осмислення дійсності, не відображення реальності, а вираження неповторного авторського бачення її
		Д	культ героїки, уславлення мужності, утвердження нового героя-людини, життя якої пов'язане з ризиком, незвичайними пригодами

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

60. Установіть логічні пари між письменниками-емігрантами та їхніми творами

1	І. Багряний	А	«Земля»
2	О. Кобилянська	Б	«Тигролови»
3	В. Винниченко	В	«Стилет чи стилос?..»
4	Є. Маланюк	Г	«Момент»
		Д	«Марія»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

Увага! Цей бланк перевіряє комп'ютер! Ваші відповіді у бланку є результатом Вашої роботи.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

У завданнях правильну відповідь позначайте тільки так:

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д	
2					6					9					13					17					21									
3					7					10					14					18					22									
4										11					15					19					23									
24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
	2						2						2						2						2									
	3						3						3						3						3									
	4						4						4						4						4									
	29	А	Б	В	Г		31	А	Б	В	Г		33	А	Б	В	Г		35	А	Б	В	Г											
	30						32						34						36															
37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д					
38						42						46						50						54										
39						43						47						51						55										
40						44						48						52						56										
57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д							
	2						2						2						2															
	3						3						3						3															
	4						4						4						4															

Місце для виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер та нову відповідь у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Завдання 1–7, 29–36	
Номер завдання	А Б В Г

Завдання 8–23, 37–56	
Номер завдання	А Б В Г Д

Завдання 24–28, 57–60						
Номер завдання	А Б В Г Д	Номер завдання	А Б В Г Д			
1			1			
2			2			
3			3			
4			4			

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Час виконання — 180 хвилин

Варіант 6

Тест складається з трьох частин. Частина 1 містить 36 завдань закритої форми з української мови, а Частина 2 — 24 завдання з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.

Інструкція щодо роботи в тестовому зошиті

1. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
2. Використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
3. Намагайтеся виконати всі тестові завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А і Б

1. До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з інструкцією до кожної форми завдань.
3. Неправильно записані, закреслені та підчищені відповіді у бланку А — це ПОМИЛКА!
4. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете виправити її у відповідному місці на бланку А.
5. Виконавши завдання Частини 3, запишіть його на бланку Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А, та якості виконання творчої роботи.
7. Перш ніж виконувати завдання, позначте номер Вашого зошита у відповідному місці на бланку А і бланку Б.

Бажаємо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Завдання 1–7 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7 до нього.

(1) Цей зубр був *немолодий*. (2) Він пам'ятав, як *умирав* його батько — вожак великого табуна. (3) Як *звичайно*, їх вислідили собаки. (4) Задзвякотіли, зняли лемент. (5) Його батько відігнав зубрих з дітьми. (6) Він стояв чолом до стрільців, поки його не поцілили в око. (7) Табун утікав і *россіювався*. (8) Коли куля зачепила й друге око, батько почав відступати й наткнувся на свою зубриху. (За Б. Харчуком)

- Літер більше, ніж букв, у слові
А пам'ятав
Б задзвякотіли
В їх
Г куля
- Орфографічна помилка допущена в слові
А *немолодий*
Б *умирав*
В *звичайно*
Г *россіювався*
- Суфіксальним способом утворене слово
А задзвякотіли (4)
Б лемент (4)
В відігнав (5)
Г зубриха (5)
- Іменник, що вживається тільки в однині, є в реченні
А другому
Б четвертому
В шостому
Г восьмому
- Вставною конструкцією є
А як умирав його батько (2)
Б як звичайно (3)
В зняли лемент (4)
Г поки його не поцілили в око (6)

6. Прикладка є в реченні
- А першому
  - Б другому
  - В п'ятому
  - Г сьомому
7. Складнопідрядним з підрядним з'ясувальним є речення
- А друге
  - Б третє
  - В шосте
  - Г восьме

Завдання 8–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

8. Рядок слів, у вимові кожного з яких спостерігається явище уподібнення приголосних
- А смужка, боротьба, зцілити, кішка
  - Б низка, молотьба, зсипати, миска
  - В вогкий, рюкзак, нігтик, зсунути
  - Г стежка, екзамен, зцементувати, грушка
  - Д казка, зсушити, кігті, мишка
9. Лише із запозичених слів складається рядок
- А фортепіано, арфа, сопілка
  - Б політика, техніка, граматика
  - В спорт, гра, хокей
  - Г цирк, театр, вистава
  - Д блуза, сорочка, льон
10. Слова, у коренях кожного з яких пишеться *i*, складають рядок
- А ч..льний, щ..чка, зач..пати
  - Б щ..льний, ч..тко, щ..риця
  - В веч..рній, оч..кувати, щ..пці
  - Г зач..сувати, ш..сть, ліщ..на
  - Д щ..тка, щ..т, ущ..льнений
11. Усі іменники мають однакові закінчення в рядку
- А розвозили по школа.., понесли батька.., плавали по моря..
  - Б допомогли сусіда.., ходили по музея.., бігали по клумба..
  - В порадили людя.., блукали по ліса.., рахували по пальця..
  - Г гладила по щока.., віддали сестра.., читала по склада..
  - Д ходили по магазина.., лазив по дерева.., гуляли по вулиця..

12. Географічні назви, від яких можна утворити прикметники, що закінчуються на *-ський*, складають рядок
- А Ужгород, Прага, Запоріжжя
  - Б Карпати, Кіровоград, Кривий Ріг
  - В Миргород, Петербург, Збараж
  - Г Париж, Буг, Дрогобич
  - Д Сиваш, Красноград, Волноваха
13. Через дефіс пишуться займенники рядка
- А *(який)небудь*, *(хтозна)що*, *(будь)кому*
  - Б *(скільки)небудь*, *(будь)чийми*, *(аби)який*
  - В *(казна)чим*, *(де)хто*, *кому(сь)*
  - Г на *(чому)небудь*, *(ні)кого*, *(аби)чим*
  - Д *чийми(сь)*, *від (будь)кого*, *(ні)якого*
14. Рядок займенників, кожен з яких змінюється так само як прикметники
- А чийого, самим, скількох
  - Б котрий, ніякий, такого
  - В деякого, нікого, іншому
  - Г абичийого, кожним, тобою
  - Д усьому, чійсь, декому
15. Дієприкметник є означенням у реченні
- А Рівними рядами стоять обважнілі плодами яблуні.
  - Б Гори вкриті лісом.
  - В Двері в хату були зачинені.
  - Г Його слова не були почуті.
  - Д Кімнати прикрашені гірляндами, ялинковими іграшками.
16. Ознаку предмета означають прислівники в рядку
- А торгівля вроздріб, кава по-турецьки, читання вголос
  - Б сад восени, розмова віч-на-віч, глухо шумів
  - В читання мовчки, сказав навздогін, приїду коли-небудь
  - Г будинок зліва, розірвав уподовж, присунув близько
  - Д прогулянка верхи, зробив вчасно, доглядає дбайливо
17. Протиставний сполучник ужито в реченні
- А Тече вода в синє море, та не витікає. *(Т. Шевченко)*
  - Б А зараз треба знайти якийсь сухостій та вечерю зварити. *(Гр. Тютюнник)*
  - В І не було в тій розповіді ні трагічних зворотів, ні зітхань. *(Гр. Тютюнник)*
  - Г Нехай стократно помилявся, то хана кликав, то Москву. *(Л. Костенко)*
  - Д І любистком, і клечанням уквітчали хату. *(Т. Шевченко)*

18. Речення з часткою *ж* (*же*), яка пишеться окремо

- А (А)як(же) ти увійшла у квартиру?
- Б Не хвилюйтесь, я вас підвезу, (а)вже(ж)!
- В Дівчатка те(ж) підійшли до гурту школярів.
- Г Вони повернуться вчасно, (а)як(же)!
- Д Прийду до вас у гості, (а)вже(ж)!

19. Складне речення

- А Арсен зігрітий сонцем куняв у човні то підводячи то опускаючи голову. (Гр. Тютюнник)
- Б Старий Арсен уже не ходив на річку але часом згадував Ласочку. (Гр. Тютюнник)
- В Арсенові набридало дивитися на нерухомі поплавки і він часто-густо засинав. (Гр. Тютюнник)
- Г Але самі чумаки рідко сумували ніколи не втрачали бадьорості і веселого настрою. (В. Сурженко)
- Д Лисиця задріботіла передніми лапами замолотила хвостом по землі й лягла. (Гр. Тютюнник)

20. Простий дієслівний присудок виражений дієсловом *стати* в реченні

- А Стала біля обгорілого танка й замислилась. (Ю. Яновський)
- Б Пройшовши по небу, тепла, тиха червнева ніч стала оволодівати і землею. (О. Кониський)
- В Обличчя розм'якло і стало добродушно-нетямкувате. (В. Шевчук)
- Г Небо стало схожим на густо розведену у воді синьку. (Григорій Тютюнник)
- Д Піщистий пугівець усе ширшав, а досягши села, присілка чи хутора, став зовсім просторий. (В. Харчук)

21. Конструкція з порівняльним сполучником не відокремлюється комами в реченні

- А Я підставив долоні під широкі як зелені ножі стебла осоки. (В. Винниченко)
- Б Вже ми для себе стали ніби снами і ніби піснею, що в небі тужить. (Б. Лепкий)
- В Ніби хвилі розіллються голоси трембіти. (Б. Лепкий)
- Г Тут городища як фортеці древні стоять окриті шкурами лісів. (Л. Костенко)
- Д Сама собою річка ця тече маленька річечка вузьенька як долоня. (М. Вінграновський)

22. Протиставне складносурядне речення

- А Усі притихли, з'юрмилися біля вікон, і зеленкуватими й синіми снігами, скільки світу видно, покотилися, задзвеніли молоді голоси. (М. Стельмах)
- Б Дрозди-чикотні зникли поміж дерев, а гілля горобини, ставши вільним і випроставшись, явило моему поглядіві якусь дивну голизну. (Є. Гуцало)
- В Горобці зірвалися при моему наближенні з копиці сіна, та ще неподалік застрекотала сорока. (Є. Гуцало)
- Г Чи то сон недоспаний напосідав, чи то сумно, чи то тужно, як по якійсь утраті. (І. Багрянний)
- Д Сіре повітря між вечором і нічю текло собі яром до лісу, і в тому повітрі над Сашком летіла чи то сорока, чи інший хтось. (М. Вінграновський)

23. Правильно розставлено розділові знаки у складнопідрядному реченні

- А** Поставь трохи на самому вершечку могили, знайшов у небі ледь помітну тремтливу грудочку, що вся тремтіла, сипала звуками й пішов ріллею до лісу. (*В. Шевчук*)
- Б** Сагайдачний бачив, що ось-ось спалахне заколот і попередив Хоткевича. (*З. Тулуб*)
- В** І тільки тут, на Січі, люди вперше починали виховувати в собі справжню, свідому любов до своєї батьківщини, тому, що тільки тут, в цьому орлячому кублі, батьківщина дійсно ставала для них рідною матір'ю, а не лютою мачухою... (*З. Тулуб*)
- Г** Він тихо причалив до лісного човна, котрий ніколи ніким не приковувався, і, зіпхнувши його з берега, пустив за водою. (*Гр. Тютюник*)
- Д** Хвойні не скидають свого вбрання на зиму, тому, що їхні листочки-хвоїнки випаровують дуже мало води. (*Б. Заверуха*)

Завдання 24–28 передбачають установалення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в бланку А на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

24. Установіть відповідність між дієприслівниками та їх характеристиками

Характеристика дієприслівників

Приклади

1 дієприслівник доконаного виду, утворений від дієслова <i>відзначити</i> 2 дієприслівник недоконаного виду, утворений від дієслова <i>відзначати</i> 3 дієприслівник доконаного виду, утворений від дієслова <i>розв'язати</i> 4 дієприслівник недоконаного виду, утворений від дієслова <i>розв'язувати</i>	А розв'язавши складну задачу Б відзначаючи ювілей В розв'язана мною складна задача Г розв'язуючи заплутані вузли Д відзначивши важливість проблеми

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між реченнями і значеннями вжитих в них вставних слів

Значення вставних слів

Приклади

1 впевненість 2 емоційні відчуття 3 зв'язок думки з попереднім повідомленням 4 привертання уваги читача	А Побужжя йде, Волинь і наддністрянци, а там, диви, обізветься й Дніпро. (<i>Л. Костенко</i>) Б На жаль, частіше доводиться інструкції штудіювати. (<i>О. Гончар</i>) В Отже, лелека переламав крило, а тому й не зумів одлетіти до вирію в кінці серпня. (<i>С. Гуцало</i>) Г Ніколи, звичайно ж, не було на цьому військовому судні закоханої пари. (<i>О. Гончар</i>) Д Кажуть, у калині материна любов і мудрість. (<i>В. Скуратівський</i>)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Визначте, якою частиною мови виражені головні слова у словосполученнях

Головне слово у словосполученні

Приклади

- 1 іменник
2 прикметник
3 займенник
4 дієслово

- А учора приїхали
Б третій від вулиці
В нікому з вас
Г схожий на батька
Д їхня пропозиція

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

27. Визначте розряди прислівників

Розряди прислівників

Приклади

- 1 місця
2 часу
3 мети
4 міри та ступеня

- А зовсім сухий, значно краще, ледь помітний
Б зробив на зло, подарував на пам'ять, сказав навмисне
В лежить насподі, жив далеко, росте скрізь
Г відомий здавна, повторював щоразу, сиділи допізна
Д утік з переляку, крикнув згарячу, налетів зосліпу

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

28. Визначте, якою частиною мови є виділені слова у реченні (цифра позначає наступне слово). Було це в (1) лісах над Сулою, де (2) дзвінко (3) булькають у воду (4) важкі жолуді. (О.Донченко)

- А іменник
Б займенник
В прикметник
Г дієслово
Д прислівник

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ЧИТАННЯ Й АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Завдання 29–36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст (цифри у дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

Точна система чи велика авантюра?

(1–3) «Підключайтесь до Інтернету! — закликають нас численні рекламні модулі, — погодинний доступ, нічний доступ, необмежений доступ. Це море інформації до ваших послуг! Бізнес та розвага! Без цього вам не обійтись!»

(4–10) Звісно, не обійтися: як і колишні безглузді намагання довести, що можна прожити без радіо, без телебачення, без відео, так і намагання деяких сучасних «критиків» відмовити Інтернету в будь-якій корисності просто не мають підстав. Це, звісно, лише страх перед новим та незнаним. Сучасна людина не може без великого валу інформації; у кінці ХХ століття «інформація» та «повітря» стали для людини майже синонімами. А Інтернет — це дійсно море інформації. Він існуватиме, незважаючи на істерики й страхи перед фантомом «всепоглинаючого техносу» і пов'язаних з ним морального зубожіння та наступом уніфікації.

(11–12) Утім, здається, «рятувати» цю систему слід не від її ворогів, а від її надто палких прихильників, бо ж протилежна крайність, як відомо, — це просто палиця з іншого боку.

(13–16) Сітка обміну інформацією Інтернет утворювалася поступовим поєднанням в одну мережу кількох інформативних сіток. Процес тривав від кінця сімдесятих, упродовж вісімдесятих і не припиняється й нині: до мережі підключаються все нові й нові домени, сотні серверів і десятки тисяч користувачів.

(17–23) Інтернет повинен був полегшити процес обміну потрібною інформацією між найвіддаленішими користувачами, уможливити для кожного доступ до всіх можливих баз даних, тобто до всіх різновидів знань, накопичених людством. Кожен ресурсний домен (університет, бібліотека, видавництво), пропонуючи свою інформацію, представляє її у вигляді електронних сторінок і розміщує їх на одному з вузлових серверів. Будь-який користувач, котрий звертається до адреси сервера і виконує процедуру доступу (вільний доступ або платний доступ), отримує необхідну інформацію у потрібній йому кількості — схема виглядає простою і майже досконало ефективною.

(24–38) Проблема Інтернету полягає саме в його досконалості як інформативної сітки. Його надефективність робить малоефективною саму процедуру пошуку. В Інтернеті можна знайти найрізноманітнішу інформацію, але «ту що потрібно» — майже ніколи, через Інтернет можна отримати все, що завгодно, але шанс отримати корисне «тут і тепер» мізерно малий. Це не лише проблема недолугого користувача, який банально не знає, як користуватися мережею. Якраз навпаки, «наївний», «невинний» користувач, котрому не відомі міради імен пошукових серверів і котрий припинить свій пошук, вдовольнившись наближеною до потрібної йому інформацією, має більше шансів на «виживання» в інформативному просторі Інтернет: його не буде спокушено подальшою «грою в пошук», блуканням серед адрес, котрі відкриватимуть все нові й нові сторінки, переглядом списків, котрі пропонують сотні й тисячі джерел — сотні тисяч сторінок, котрі мережа готова одразу ж надати у користування і якими годі ефективно скористатися саме через їх кількість. Знаходження справді потрібної інформації в мережі вважаємо скоріше за випадковість (рідкісну удачу), ніж за правило. І не людина володіє сіткою, а сітка — людиною. Процес «отримання інформації» зводиться майже до безплідного і виснажливого «перегляду» інформації в «списку», котрий неможливо осмислити.

(39–40) Людство несподівано опинилося в такій інтелектуальній ситуації, котра не може бути адекватно осягнута за допомогою фактично присутнього людського інтелекту.

(41–45) Єдиною стратегією «виживання» в інформаційній мережі Інтернет є, здається, обмеження власного знання. Уникнути «ефекту перенасичення» можна лише відмовляючись від претензії на точну, адекватну поінформованість. Парадоксально, але рятівним буде переконування себе самого в досконалості, повноті, відповідності інформації, що її пропонує пошуковий сервер, довіра до адреси, за якою чатує на нас випадковість.

508 слів

29. Мовна ознака, наявна в тексті, що свідчить про його стильову приналежність

- А використання згрубілої лексики
- Б стандартизація мовних засобів
- В полемічність викладу
- Г естетично вмотивовані відхилення від норм літературної мови

30. Автор вбачає парадоксальність ситуації пошуку інформації в Інтернеті
- А у безмежності можливостей надання інформації, зниженні ефективності процедури пошуку
  - Б у тому, що невпинно розширюючи коло користувачів, Інтернет обмежує можливості кожного з них у наданні інформації
  - В у тому, що надаючи будь-яку інформацію, Інтернет ускладнює її засвоєння користувачем
  - Г у тому, що полегшення процесу обміну потрібною інформацією ускладнює доступ до неї
31. Синоніми до слова *фантом*
- А монстр, виродок
  - Б чудовисько, потвора
  - В велетень, гігант
  - Г привид, примара
32. Яким є хід міркувань автора в рядках (24–38)?
- А Виокремлення складників поняття та їх тлумачення
  - Б класифікація складників поняття
  - В доведення поданої в першому реченні абзацу тези
  - Г виклад у хронологічній послідовності
33. Рядки (1–3) відіграють у композиції тексту роль
- А тези подальшого міркування
  - Б вступу до викладу
  - В визначення поняття
  - Г викладу власної думки автора
34. Вихід із ситуації «гри в пошук» автор вбачає
- А в удосконаленні процедури пошуку
  - Б у примиренні з думкою про неможливість повної та вичерпної поінформованості
  - В в оптимізації роботи ресурсних доменів
  - Г у підвищенні рівня довіри до електронної адреси
35. Правильне тлумачення слова *уніфікація*
- А надзвичайність, різноманітність у певному відношенні
  - Б можливість використання у різних сферах діяльності
  - В утілення певної властивості
  - Г зведення чогось до єдиної форми, системи, єдиних нормативів
36. Яке логічне відношення лежить в основі заголовку тексту?
- А протиставлення
  - Б взаємовиключення
  - В причиново-наслідкове
  - Г зіставлення

ЧАСТИНА 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання 37–56 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

37. Словами

Цвіте терен, цвіте терен,
Листя опадає;
Хто в любові не знається,
Той горя не знає

починається

- А календарно-обрядова пісня
- Б родинно-побутова пісня
- В народна балада
- Г історична пісня
- Д соціально-побутова пісня

38. Князю Святославу («Слово про похід Ігорів») належать слова в рядку

- А «Княже Ігорю! Немало тобі слави, Кончакові— досади лютої, а Руській землі веселощів!»
- Б «Серця ваші хоробрі з булата міцного викуті, буйною відвагою гартовані. Що ж бо зробили ви з сивиною мою срібною?»
- В «Браття мої, друзі вірні! Лучче нам порубаними бути, ніж полону зазнати!»
- Г «Ігор сей, славен князь, міццю розум оперезав, мужністю сердечною нагострив, ратного духу виповнився та й повів полки свої хоробрі на землю Половецьку, за землю Руську».
- Д «О Вітре, Вітрило! Чому, господарю, силою віеш? Чому мечеш ворожі стріли на крилах своїх легких проти воїнів...»

39. Поезія Г. Сковороди «De libertate» уславляє

- А свободу Б. Хмельницького
- Б красу природи
- В мудрість художнього слова
- Г мирне, спокійне життя за покликанням
- Д «сродну працю»

40. Зачинателем нової української літератури вважається

- А Г. Квітка-Основ'яненко
- Б Т. Шевченко
- В І. Котляревський
- Г І. Франко
- Д Г. Сковорода

41. В уривку:

«А Василь так об землю і кинувся, та аж приповз навколішках до Наумових ніг, та цілує їх, та гірко плаче і просить:

— Будьте мені батеньком рідненьким! Не гнушайтеся бідним сиротою!.. За що в мене душу віднімаєте? Буду вам за братка вічно служити... Буду усяку вашу волю сполняти... Що хотіть, те й робіть зо мною! Дайте сиротиночці ще на світі прожити!...» —

яскраво втілені риси

- А бароко
- Б сентименталізму
- В романтизму
- Г реалізму
- Д імпресіонізму

42. Національна проблематика порушується у творі Т. Шевченка

- А «Катерина»
- Б «Сон»
- В «Гайдамаки»
- Г «Кавказ»
- Д «До Основ'яненка»

43. Роман Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» написаний на основі

- А нарису «Мандрівка від Петербурга до Москви»
- Б циклу «Три літа»
- В циклу «Зів'яле листя»
- Г козацьких літописів
- Д нарису «Подорож від Полтави до Гадячого»

44. Спорідненими персонажами, яких об'єднує жага життя, прагнення щастя хоч на якийсь момент, є

- А Чіпка і Лукаш
- Б Наум Дрот і Возний
- В Сашко Діденко та Панна
- Г Кайдашиха і Гриць Бобренко
- Д Мартин Боруля і Палагна

45. «Не ридать, а добувати хоч синам, як не собі, кращу долю в боротьбі»,— закликає поет у творі

- А «Чого являєшся мені у сні?..»
- Б «Заповіт»
- В «І мертвим, і живим...»
- Г «Мойсей»
- Д «Гімн» («Замість пролога»)

46. «Ні! Я жива! Я буду вічно жити! Я в серці маю те, що не вмирає»,— говорить

- А Катерина з однойменного твору
- Б Мавка з «Лісової пісні»
- В Наталка Полтавка з однойменного твору
- Г Марічка з «Тіней забутих предків»
- Д Маруся Чурай з однойменного твору

47. Найяскравіша модель раннього українського модернізму представлена творчістю
- А Лесі Українки
  - Б М. Коцюбинського
  - В О. Кобилянської
  - Г В. Стефаника
  - Д І. Франка
48. «Без надії таки сподіватися» взяли собі за девіз у житті письменниця і лірична героїня
- А Леся Українка
  - Б Ліна Костенко
  - В Марко Вовчок
  - Г Ольга Кобилянська
  - Д Костянтина Малицька
49. До когорти письменників «розстріляного відродження» належав
- А П. Тичина
  - Б О. Довженко
  - В М. Куліш
  - Г М. Рильський
  - Д Ю. Яновський
50. «Пристрасний мисливець, палкий поборник охорони природи, ...малює свої пейзажі з прекрасним, задушевним ліризмом» і гумором — це про
- А Миколу Хвильового
  - Б Остапа Вишню
  - В Олександра Довженка
  - Г Григора Тютюнника
  - Д Івана Багряного
51. Патріотичними мотивами вірш В. Сосюри «Любіть Україну» близький до поезії
- А «Різдво»
  - Б «О панно Інно...»
  - В «Пісня про рушник»
  - Г «Лебеді материнства»
  - Д «Балада про соняшник»
52. На тлі громадянської війни зображено душевні муки героя у творі
- А «Вершники»
  - Б «Україна в огні»
  - В «Маруся Чурай»
  - Г «Три зозулі з поклоном»
  - Д «Тигролови»

53. Фольклорно-міфологічна основа поєднує твори

- А «Кайдашева сім'я» і «Максим Гримач»
- Б «Зачарована Десна» і «Україна в огні»
- В «Лісова пісня» і «Тіні забутих предків»
- Г «Місто» і «Тигролови»
- Д «Вершники» і «За мить щастя»

54. Автор потрапив у немілість до Сталіна й зазнав переслідувань за твір

- А «Тіні забутих предків»
- Б «Маруся Чурай»
- В «Україна в огні»
- Г «Три зозулі з поклоном»
- Д «Зачарована Десна»

55. Ініціатор знаменитої літературної дискусії 20-х років ХХ століття, «основоположник нової української прози» (за визначенням академіка О. Білецького) — це

- А О. Довженко
- Б М. Хвильовий
- В Ю. Яновський
- Г Остап Вишня
- Д О. Гончар

56. Назва вірша Є. Маланюка «Стилет чи стилос?..» означає

- А зброя чи перо
- Б сталь чи ніжність
- В фізики чи лірики
- Г квіти чи колючки
- Д чорне чи біле

Завдання 57–60 мають на меті встановлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначку в бланку А на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

57. Установіть відповідність між назвою та автором твору

1	«Енеїда»	А	Т. Шевченко
2	«Кавказ»	Б	О. Довженко
3	«Лісова пісня»	В	Леся Українка
4	«Тіні забутих предків»	Г	М. Коцюбинський
		Д	І. Котляревський

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

58. Установіть відповідність між персонажами та творами

1	Маруся, Василь	А	«Чорна рада»
2	Маруся, Гриць	Б	«Лісова пісня»
3	Килина, Лукаш	В	«Маруся Чурай»
4	Леся, Петро	Г	«Маруся»
		Д	«Максим Гримач»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

59. Установіть відповідність між жанром і назвою твору

1	соціально-психологічний роман	А	«Чорна рада»
2	роман-хроніка	Б	«Вершники»
3	роман у новелах	В	«Маруся Чурай»
4	роман у віршах	Г	«Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
		Д	«Гайдамаки»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

60. Установіть відповідність між образами-символами та письменниками, які їх використовували

1	образ зозулі	А	В. Стус
2	образ червоного та чорного	Б	О. Довженко
3	образ рушника	В	Гр. Тютюнник
4	образ ріки	Г	Д. Павличко
		Д	А. Малишко

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

Увага! Цей бланк перевіряє комп'ютер! Ваші відповіді у бланку є результатом Вашої роботи.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

У завданнях правильну відповідь позначаєте тільки так:

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д	
2					6					9					13					17					21									
3					7					10					14					18					22									
4										11					15					19					23									

24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
	2							2							2							2							2					
	3							3							3							3							3					
	4							4							4							4							4					

37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д
38						42						46						50						54					
39						43						47						51						55					
40						44						48						52						56					

57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д
	2							2							2							2					
	3							3							3							3					
	4							4							4							4					

Місце для виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер та нову відповідь у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Завдання 1-7, 29-36	
Номер завдання	А Б В Г

Завдання 8-23, 37-56	
Номер завдання	А Б В Г Д

Завдання 24-28, 57-60			
Номер завдання	А Б В Г Д	Номер завдання	А Б В Г Д

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Час виконання — 180 хвилин

Варіант 7

Тест складається з трьох частин. Частина 1 містить 36 завдань закритої форми з української мови, а Частина 2 — 24 завдання з української літератури, відповіді на які Ви маєте позначити в бланку А. Частина 3 передбачає написання власного висловлення в бланку Б. Правила виконання зазначені перед завданнями кожної нової форми.

Інструкція щодо роботи в тестовому зошиті

1. Відповідайте тільки після того, як Ви уважно прочитали та зрозуміли завдання.
2. Використовуйте як чернетку вільні від тексту місця в зошиті.
3. Намагайтеся виконати всі тестові завдання.

Інструкція щодо заповнення бланків відповідей А і Б

1. До бланків записуйте лише правильні, на Вашу думку, відповіді.
2. Відповіді вписуйте чітко, згідно з інструкцією до кожної форми завдань.
3. Неправильно записані, закреслені та підчищені відповіді у бланку А — це ПОМИЛКА!
4. Якщо Ви записали відповідь неправильно, можете виправити її у відповідному місці на бланку А.
5. Виконавши завдання Частини 3, запишіть його на бланку Б.
6. Ваш результат залежатиме від загальної кількості правильних відповідей, записаних до бланка А, та якості виконання творчої роботи.
7. Перш ніж виконувати завдання, позначте номер Вашого зошита у відповідному місці на бланку А і бланку Б.

Бажаємо Вам успіху!

ЧАСТИНА 1

УКРАЇНСЬКА МОВА

Завдання 1–7 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7 до нього.

(1) Люди не розуміють, що Даруся рятує себе, як може. (2) Коли водою, коли землею, коли травами. (3) *По/над* усе їй хочеться жити на цьому світі, такому *веселому*, такому кольоровому і запашному. (4) Коли вона здорова — надолужує той час, як *звивається* від болю. (5) Вона не хоче згадувати про нього, бо така вже зболена, що не знає, як іще ходити своїми ногами. (6) Але Даруся ні *на/що* не нарікає. (7) Зодягає мамину вишиту сорочку, бере вицвілий клубочок кольорових вовняних ниток, кілька шматків складеної *у/четверо* позлітки, стрічки із весільного вінка Маріїної доньки Анни, та йде у свій золотий садочок, саджений іще татовими руками, між грушки та яблуньки. (8) Яблуні вже не можуть добре родити. (9) Старі. (10) Але ще десь свігиться плід *по/між* ріденьким золотом листу. (11) А груша геть *россохлася*. (12) Уже й листу на ній стільки, скільки на лисій Пітриковій голові *волосся*. (За М. Матіос)

1. Окремо в цьому тексті пишеться
  - А *по/над*
  - Б *на/що*
  - В *у/четверо*
  - Г *по/між*

2. Орфографічна помилка допущена в слові
  - А *веселому*
  - Б *звивається*
  - В *россохлася*
  - Г *волосся*

3. Активним є дієприкметник
  - А вишиту
  - Б вицвілий
  - В складеної
  - Г саджений

4. Якісний прикметник у словосполученні
  - А мамину сорочку
  - Б Маріїної доньки
  - В татовими руками
  - Г лисій голові

5. Повним є речення
- А друге
  - Б третє
  - В сьоме
  - Г дев'яте
6. Уточнювальна прикладка є в реченні
- А першому
  - Б третьому
  - В сьомому
  - Г дванадцятому
7. Безособовим є дієслово
- А розуміють
  - Б хочеться
  - В згадувати
  - Г йде

Завдання 8–23 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в бланку А згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

8. Відповідає орфоепічним нормам звуковий запис слів у рядку
- А [розчи^енити], [контра^сний], [с:іпати]
  - Б [сц'ілити], [найізни^ек], [бра^цтво]
  - В [о^дже], [три^евожи^ц:а], [бе^ж:ал'існий]
  - Г [мо^угут'н'ій], [коро^чший], [розчи^сти^ети]
  - Д [укв'і^ч:аний], [зж:увати], [го^утуйеи^ц:а].
9. Наголошений останній склад у всіх словах рядка
- А джерело, сімдесят, навчання, каталог
  - Б кропива, хто-небудь, старий, завдання
  - В хутро, смужки, діалог, колесо
  - Г житло, новий, на грядках, черговий
  - Д квартал, кілометр, помилки, пізнання
10. Не потребує редагування речення
- А Мова являється неоціненим скарбом народу.
  - Б Мова існує в усній і письмовій формах.
  - В У становленні мовних норм головну роль зіграла художня література.
  - Г Мова наша живе, не дивлячись на заборони і переслідування на протязі століть.
  - Д Треба чітко висловлювати думки.

11. Пишеться одна й та ж буква в усіх словах рядка
- А експер..мент, бр..ніти, м..сливець, інж..нер
  - Б тр..вожний, м..нулий, мед..цина, мер..діан
  - В м..стецтво, тр..валий, велос..пед, м..лодійний
  - Г теор..тичний, тр..мати, м..тушитися, м..телик
  - Д д..ван, с..кунда, р..тельний, реж..сер
12. Усі власні назви записані правильно в рядку
- А Одеський Державний Університет, Лівобережна Україна, епоха Відродження
  - Б конституція України, ректор університету, Харківський державний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенка
  - В Організація Об'єднаних Націй, автомобіль «Таврія», Планети сонячної системи
  - Г Софійський Собор, Гетьман Богдан Хмельницький, Ярослав Мудрий
  - Д Запорізький автомобільний завод, київські вулиці, культура Сходу
13. Правильно записані всі форми кличного відмінка в рядку
- А Вікторе Петровичу, Ольго Олександрівно, Павло Івановичу
  - Б Світлано Сергіївно, Інно Павлівно, Василе Борисовичу
  - В Ганно Миколаївно, Дмитре Володимировичу, Петре Михайловичу
  - Г Ярославе Євгеновичу, Софію Олексіївно, Миколо Андрійовичу
  - Д Віталіє Богдановичу, Ніно Романівно, Галино Савівно
14. Прикметник виконує синтаксичну роль означення в реченні
- А Над нами безхмарне небо.
  - Б Сьогодні вітер сильний, поривчастий.
  - В Привітання від сина найдорожче й найприємніше.
  - Г Кошеня було зовсім маленьке.
  - Д Результати дослідів можуть бути несподіваними.
15. На місці пропуску пишеться *ни* у кожному слові рядка
- А незрівня..ий, свяще..ий, букве..ий
  - Б притама..ий, широче..ий, бездога..ий
  - В твари..ий, страше..ий, дерев'я..ий
  - Г щоде..ий, невблага..ий, журавли..ий
  - Д стара..ий, росли..ий, шале..ий
16. Усі словосполучення з числівником побудовані правильно в рядку
- А троє саней, семеро козенят, двоє сестер
  - Б четверо хлопців, двоє дверей, шестеро кошенят
  - В п'ятеро синів, троє медсестер, четверо ягнят
  - Г десятеро курчат, двоє братів, троє учениць
  - Д двоє окулярів, четверо цуценят, троє жінок
17. Кожне із складних слів пишеться разом у рядку
- А (дво)тисячний, (три)мільйонний, (чотириста)десятий
  - Б (півтора)метровий, (триста)перший, (тридцяти)тисячний

- В (сто)кілометровий, (семи)сотий, (двісті)восьмий
- Г (шести)мільярдний, (двадцяти)кілограмовий, (вісімсот)десятий
- Д (сімдесяти)сантиметровий, (дванадцяти)тонний, (сорока)гисячний

18. В усіх випадках на місці пропуску слід писати *и* в рядку

- А три цілих і дві десятих грам., два принтер., півтора контейнер..
- Б два пакет., три кілометр., півтора центнер..
- В три з половиною гектар., чотири портрет., два словник..
- Г два глобус., три предмет., сім цілих і дві десятих відсотк..
- Д три човн., чотири атлас., дві цілих і шість десятих сантиметр..

19. Закінчення *-имо* мають усі дієслова рядка

- А усвідом., вируш., закінч..
- Б наслід., засвіт., прикин..сь
- В піджив., захист., обізн..сь
- Г виріш., зворуш., свисн..
- Д збільш., перевір., забуд..

20. Правильно розставлені розділові знаки в реченні

- А Незабаром він помітив у землі малосіньку ямку, сховану в густій траві і в ній затишне гніздечко, вимощене з трав'яних стебел і м'яко встелене на дні пружинистим кінським волосом. (*Григорій Тютюнник*)
- Б Сизуватий колос, затиснутий з двох боків списами остюків перегойдує на тонких білих ниточках жовто-зелені палички квіту. (*М. Стельмах*)
- В Укріплення складалось з кількох рядів, зсунутих і скріплених між собою, возів. (*А. Кашченко*)
- Г Одним стрибком Добрия блискавично метнувся до Янки і, притиснувши дівчину до грудей, затулив її собою. (*В. Малик*)
- Д Янка провела поглядом по сірих колодах, і важко зітхнувши, опутивши плечі, пішла назад, до братів. (*В. Малик*)

21. Не потребує редагування речення

- А Обговорюючи екологічні проблеми, нас найбільше турбував стан води.
- Б Вітер збивав мене з ніг, гойдаючи дерева.
- В Вислухавши пацієнта, лікар дає йому рекомендації.
- Г Згадуючи дитинство, перед моїми очима постає батькова хата.
- Д Виконуючи замовлення, нам хочеться задовольнити найвибагливіші смаки наших клієнтів.

22. Складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним

- А Хлопчаки відчували страх перед тими небезпеками, що таїлись у його темних проваллях. (*В. Малик*)
- Б Хіба в тебе немає відчуття, що кожної миті наше життя може обірватися? (*В. Малик*)
- В Швидка течія підхоплювала і несла їх все навкіс — до протилежного берега, аж поки ноги черкнули раптом по твердому піщаному дну. (*В. Малик*)
- Г Вода в річці стояла нерухомим сизим дзеркалом, наче течія спинилась, вода застигла. (*О. Кониський*)
- Д На тому місці, де ще за одну хвилину чи дві я бачив море, тепер стояла довжезна висока гора сивого ключця. (*О. Кониський*)

23. Правильно розставлені розділові знаки в реченні із збігом двох сполучників

- А О я знаю, що, коли б ти була на тій раді, то й ти була б стала за ними проти свого батька. (І. Франко)
- Б Не думай, що коли ти заступив собою Янку та зробив нам деяку послугу, то все тобі тут дозволяється. (В. Малик)
- В Груші терпляче стримували себе, щоб не зацвісти, бо, хоч горобці й порозпускали хвости та крила, але не треба поспішати з цвітінням. (М. Вінграновський)
- Г Школу Єльці довелося кинути, бо, якщо досі була тільки помічницею матері, то відтепер мусила про все дбати сама. (О. Гончар)
- Д Я знав, що хоч і не доведеться більше побувати мені в цьому лісі, згадка про нього заспокоюватиме мене. (Є. Гуцало)

Завдання 24–28 передбачають установлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і зробіть позначки в бланку А на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

24. Установіть відповідність між фразеологічними синонімами

1	давати одкоша	А	носити камінь за пазухою
2	за холодну воду не братися	Б	давати відсіч
3	зітерти на порох	В	зуб за зуб
4	мати зуб	Г	не залишити каменя на камені
		Д	й пальцем не поворухнути

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

25. Установіть відповідність між українським та іншомовним словами-синонімами

<i>Іншомовні слова</i>		<i>Українські слова</i>	
1	оригінальний	А	самобутній
2	фіктивний	Б	сімейний
3	унікальний	В	несправжний
4	фамільярний	Г	панібратський
		Д	рідкісний

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

26. Установіть відповідність між похідним словом та способом словотвору

<i>Спосіб словотвору</i>		<i>Приклади</i>	
1	префіксальний	А	безстрашний
2	суфіксальний	Б	розповідь
3	префіксально-суфіксальний	В	криголам
4	безафіксний	Г	лісостеповий
		Д	небалакучий

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

27. Установіть відповідність між реченням та його характеристикою

Характеристика речення

Приклади

1	означено-особове	А	Обступи мене, ліс... (Л. Костенко)
2	неозначено-особове	Б	Тоді Леськові заломили руки і до дверей із вряду повели. (Л. Костенко)
3	узагальнено-особове	В	Не всякому слову вір. (Нар. тв.)
4	безособове	Г	Митцю не треба нагород. (Л. Костенко)
		Д	Туман... Шлагбаум... Тиша... Переїзд. (Л. Костенко)

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

28. Визначте, якою частиною мови є виділені у реченні слова (цифра позначає наступне слово).

На (1) *тому* боці, (2) *ген* під обрієм, примостилося село, а (3) *над* ним посотались (4) *угору* дими з коминів. (С. Гуцало)

- А займенник
 Б прислівник
 В прийменник
 Г сполучник
 Д частка

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

ЧИТАННЯ Й АНАЛІЗ ТЕКСТУ

Завдання 29–36 мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

Прочитайте текст (цифри у дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

«Отак і живу між двома світами...»

(1–5) Рідкісна, блискуча життєва кар'єра: селянський син з України став на канадській землі мільйонером. Сягнув вершин успіху та благополуччя, здолавши чимало несприятливих для нього обставин. Адже судилося йому в двадцять сім років починати в чужому краю своє життя заново, як мовиться, з чистої сторінки. І не мав тоді Петро Яцик нічого, крім роботящих рук та світлої голови.

(6–7) Сьогодні, збагачений життєвим досвідом, він переглядає перейдений шлях, осмислює те, що допомогло йому стати тим, ким він є.

(8–13) Передумуючи його багате на складні перипетії життя, не раз доповнювався: він — людина, яка не губиться за несприятливих для нього ситуацій, а навпаки — змобілізується, збирає всі свої інтелектуальні й моральні сили для рішучих дій. Слабший нітється, деморалізується, що й може стати початком програшу, коли об'єктивно зберігається шанс виграти. Яцик же не

припускає й думки про капітулянтство. Він бореться до кінця, прагне скористати кожен — бодай і найменший — шанс. І, певно, саме тому здебільшого перемагає.

ПЕТРО ЯЦИК (з інтерв'ю авторів книги):

(14–17) *Це була перша моя зустріч із реальним Заходом. На лекції з економіки в Німеччині професор нам сказав, що німці вирощують більше пшениці на їхніх пісках, ніж українці на своїх благословенних чорноземах. Ми, як полум'яні патріоти, гаряче обурилися, бо вважали, що годуюмо пів-Європи. Але він аргументовано довів нам те, що сказав. Отак розвіявся той величний міф.*

(18–24) *Я довго думав над тим, згадувалося, як узимку, довгими вечорами, сходилися до котроїсь хати наші господарі і вели нескінченні розмови. Вони знали, яка війна була в Італії чи Греції, хтось згадував імена Платона чи Аристотеля... А потім довелося жити мені в Німеччині у господаря-бауера, рільника. Він не знав і половини того, що знали і про що говорили наші сільські любомудри. Але він знав, як одержати на піску більше пшениці, ніж одержували українці на плодючому чорноземі. І я дійшов переконання: треба опанувати одну справу, одну ділянку життя — і знати її досконало. Тоді станеш справді кимось помітним у ній.*

(25–29) Вдивляючись у це життя, повсюдно бачиш у ньому раціонально виважену позицію Петра Ячика, його вміння прогнозувати розвиток подій. Він володів хистом осмислити явище і в масштабах глобальних, і в деталях, виявляючи найважливіші для справи компоненти, можуть визначити успіх реалізації ідеї, стратегічно важливої не тільки для самого підприємця, а й для буття багатьох інших людей.

(30–32) Один із таких компонентів — високий професіоналізм. Без постійного самовдосконалення безглузді будь-які претензії на здобуття успіху. То — неодмінна аксіома в підприємстві. Не приймаючи її за основу, нічого братися до справи.

ПЕТРО ЯЦИК:

(33–36) *Сьогодні кожна ділянка життя ділиться на багато вузких спеціальностей. Треба передбачати зміни, які тепер приходять так скоро. Тому необхідно постійно себе дошколювати і достосовуватися до змін і до нових потреб. Скажімо, за 25 років творчого життя треба принаймні чотири рази основно перешколюватися.*

(37–40) Бездоганна репутація — одна з важливих заporук успіху. Надто ж — для бізнесмена. Якщо йому вірять, то всі вважають його надійним партнером, усі хочуть мати з ним справу. Адже найголовніша гарантія — його ім'я. Як втратиш гроші, можеш набути їх знову, а як втратиш добре ім'я, то цього вже ніколи не виправиш. На своє ім'я треба працювати десятиліттями.

(41–42) Ячик радить чесні способи заробити гроші. Шулерства не визнає. Чесно заробив — спокійно спатимеш. Ніхто на тебе не показуватиме пальцем: який пройдиш світ...

(43–45) У нього є один рецепт: якщо ви трудитесь чесно, розумно й наполегливо, час стає вашим спільником, він починає працювати на вас. Треба лиш бути справді терплячим і не намагатися підганяти події. Все має свою логіку і свій розвиток.

(46–48) Повсякчас Ячик наголошує на етиці. Нам, вихованим на концепції бізнесу як всуціль безжалюної, антилюдяної експлуатації робітників, до цього ще треба звикати, необхідно багато дізнатися, аби ідеологічний туман у наших очах розвіявся.

ПЕТРО ЯЦИК:

(49–54) *Поділ людей за чеснотами залежно від їхніх статків абсолютно безглуздий. Бідному часто важко лишатися і чесним, і справедливим, і щедрим, бо він — бідний і в цьому світі — слабкий. В Америці поміж багатих є значно більше високоморальних людей, ніж поміж бідних. І вони допомагають бідним. Я даю кошти на клініки й шпиталі, старечі дома, на видання книжок, спорудження шкіл, церков. Вважаю за свій обов'язок віддячити Богові, що дав мені можливість бути сильнішим за слабших.*

(55–58) Недавно я вчитав у газетах вражаючий факт. Космонавти брали для експерименту в політ проросле зерно пшениці. Випустили в плавання по кораблю зернинки, з яких уже повитикалися бадьорі паростки. Того, що сталося, ніхто не міг передбачити. Паростки збунтувалися. Позбавлені відчуття земного тяжіння й ґрунту, вони поповзли назад у зернини, а потім із середини розірвало їх.

(59–61) Цей факт мимоволі спроектувався на біографії українських емігрантів. Декого з них опанував у чужому середовищі стан того зерна в невагомості. В одних вистачає волі, щоб здолати негативні фактори, в інших — ні.

(62–63) У Яцика — вистачило. Адаптація в новому середовищі минула загалом безболісно. Він стояв на землі: його внутрішня сила допомагала силі земного тяжіння.

(64) «Життя — це боротьба», — любить повторювати Яцик.

(65–66) Він завжди готовий до неї. І в тій готовності — вже половина успіху. А другу становлять сила, воля і розум.

За М. Слабошпицьким
797 слів

29. Перша зустріч Петра Яцика із Заходом спричинила

- А пошук шляхів свого місця в житті
- Б посилення почуття патріотизму
- В перегляд оцінок
- Г прагнення до самоосвіти

30. Згадуючи своїх односельців, Петро Яцик

- А захоплюється їхньою освіченістю, різнобічністю знань
- Б співчуває їхній матеріальній скруті, злиденності
- В закидає їм непрактичність, марнослів'я
- Г відчуває тугу за рідним краєм

31. Фразеологізм відсутній у реченні

- А «Адже судилося йому в двадцять сім років починати в чужому краю своє життя заново, як мовиться, з чистої сторінки» (3–4)
- Б «І не мав тоді Петро Яцик нічого, крім роботящих рук та світлої голови» (4–5)
- В «Без постійного самовдосконалення безглузді будь-які претензії на здобуття успіху» (30–31)
- Г «Він стояв на землі: його внутрішня сила допомагала силі земного тяжіння» (62–63)

32. Автор уводить у текст фрагменти інтерв'ю передусім з метою

- А подати мовну характеристику героя свого твору
- Б уникнути однобічності та схематичності зображення
- В урізноманітнити виклад інформації
- Г створити оригінальну композицію

33. Антонімічна пара увиразнює зміст речення

- А «Слабший нітиться, деморалізується, що й може стати початком програшу, внутрішньої готовності примиритися з поразкою ще тоді, коли об'єктивно зберігається шанс виграти» (10–11)
- Б «Як втратиш гроші, можеш набути їх знову, а як втратиш добре ім'я, то цього вже ніколи не виправиш» (39–40)
- В «Передумуючи його багате на складні перипетії життя, не раз допевнювався: він — людина, яка не губиться за несприятливих для нього ситуацій, а навпаки — змобілізується, збирає всі свої інтелектуальні та моральні сили для рішучих дій» (8–10)
- Г «Чесно заробив — спокійно спатимеш» (41–42)

34. У реченні «*Нам, вихованим на концепції бізнесу як всуціль безжальної, антилюдяної експлуатації робітників, до цього ще треба звикати, необхідно багато дізнатися, аби ідеологічний туман у наших очах розвіявся*» (46–48) автор наголошує на необхідності
- А поліпшення умов праці робітників
  - Б вивчення основних засад бізнесу
  - В дотримання етичних норм у взаєминах працедавця та робітника
  - Г руйнування стереотипів
35. Коли автор пише про експеримент з пророслим пшеничним зерном у космосі та драматичні долі українських емігрантів (55–61), він не говорить про
- А подібність
  - Б аналогію
  - В відмінність
  - Г співвимірність
36. Стиль тексту
- А художній
  - Б науковий
  - В публіцистичний
  - Г офіційно-діловий

ЧАСТИНА 2

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Завдання 37–56 мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише **ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ**. Виберіть правильний варіант відповіді та позначте його в *бланку А* згідно з інструкцією. Не робіть інших позначок, тому що комп'ютерна програма реєструватиме їх як помилки!

37. Словами:

Ой на горі вогонь горить,
А в долині козак лежить.
Накрив очі китайкою,
Заслугою козацькою.
Що в головах ворон кряче,
А в ніженьках коник плаче

починається

- А календарно-обрядова пісня
- Б народна дума
- В народна балада
- Г весільна пісня
- Д соціально-побутова пісня

38. Про князя Олега («Слово про похід Ігорів») ідеться в рядку

- А «Був же він грозою на ворога, приборкав його полками сильними»
- Б «Стоїш ти на полі ратному, сиплеш на воїнів стрілами, гремиш об шоломи половецькі мечами гартованими»
- В «А сядьмо, браття, на бистрі свої коні, на синій Дін погляньмо»
- Г «Мечем незгоду кував, стріли розсівав по землі»
- Д «Тобі б сей похід ошебетати, по дереву мислю пурхаючи, розумом ширяючи над хмарами»

39. «Повість минулих літ» — це

- А перша українська історична повість
- Б давній анонімний художній твір
- В перший перекладний церковний твір
- Г найдавніший руський літопис
- Д найдавніша збірка фольклорних творів

40. Основоположником нової української літератури є

- А І. Франко
- Б Г. Сковорода
- В І. Котляревський
- Г Т. Шевченко
- Д Г. Квітка-Основ'яненко

41. У рядках: «Не держіть мене як дочку, нехай я буду вам замість наньмички: усяку роботу, що скажете, буду робити і не охну. Не давайте мені ніякої худобоньки: буду сама на себе заробляти, буду вас доглядати і шанувати, аж поки жива. Хоч один годочок дайте мені з Василечком пожити, щоб і я знала, що то за радість на світі!...» — яскраво помітні риси
- А експресіонізму
  - Б романтизму
  - В бароко
  - Г сентименталізму
  - Д імпресіонізму
42. Тема жіночої долі порушується Т. Шевченком у творі
- А «Гайдамаки»
  - Б «Кавказ»
  - В «Катерина»
  - Г «Сон» («У всякого своя доля...»)
  - Д «До Основ'яненка»
43. В основу роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» лягла історія
- А панів Польських
  - Б закріпачення України
  - В розбишаки Василя Гнидки
  - Г народного месника Устима Кармелюка
  - Д опришка Олекси Довбуша
44. З «театром корифеїв» пов'язана діяльність
- А І. Франка
  - Б І. Котляревського
  - В М. Куліша
  - Г Лесі Українки
  - Д І. Карпенка-Карого
45. Риторичне питання до коханої дівчини: «Чого являєшся мені у сні?..» — звучить у поезії
- А Т. Шевченка
  - Б І. Франка
  - В Г. Сковороди
  - Г В. Симоненка
  - Д О. Олеся
46. Герой перетворюється на вовкулаку, і тільки любов коханої повертає йому людську подобу у творі
- А «Тіні забутих предків»
  - Б «Місто»
  - В «Енеїда»
  - Г «Лісова пісня»
  - Д «Тигролови»

47. Експресіонізм представлений в українській літературі творами

- А О. Кобилянської
- Б Лесі Українки
- В М. Коцюбинського
- Г В. Стефаника
- Д І. Франка

48. Протилежними психологічними типами в повісті О. Кобилянської «Земля» не є

- А Михайло і Сава
- Б Анна і Рахіра
- В Докія і Марійка
- Г Марійка та Івонка
- Д Анна і Петро

49. «Стилет і стилос» у творі Є. Маланюка символізують вагання поета у виборі

- А підкорювачів та підкорюваних
- Б віри і зневір'я
- В краси і служіння суспільним інтересам
- Г війни і миру
- Д кохання та ненависті

50. Твори «Сом», «Моя автобіографія» належать перу

- А М. Хвильового
- Б О. Довженка
- В Остапа Вишні
- Г Гр. Тютюнника
- Д І. Багряного

51. Тематично близьким до вірша О. Олеся «Чари ночі» є твір

- А «Блакитна Панна» М. Вороного
- Б «Арфами, арфами...» П. Тичини
- В «Молюсь і вірю...» М. Рильського
- Г «О панно Інно» П. Тичини
- Д «Різдво» Б.-І. Антонича

52. Рядки:

Поезія — це завжди неповторність,
Якийсь безсмертний дотик до душі.

процитовано з поезії

- А «Українське альфреско» Л. Костенко
- Б «Страшні слова, коли вони мовчать...» Л. Костенко
- В «О земле втрачена, явися!..» В. Стуса
- Г «Молюсь і вірю...» М. Рильського
- Д «О слово рідне! Орле скутий!» О. Олеся

53. Автобіографічна основа поєднує твори

- А «Маруся Чурай» і «Мойсей»
- Б «Кайдашева сім'я» і «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»
- В «Любіть Україну» і «Два кольори»
- Г «Зачарована Десна» і «Три зозулі зпоклоном»
- Д «Тигролови» і «Момент»

54. Ідея протиставлення загальнолюдських вартостей класовим проводиться у творі

- А «Лісова пісня»
- Б «Моя автобіографія»
- В «Маруся Чурай»
- Г «Вершники»
- Д «Україна в огні»

55. «Судили» вірш автора, який зазнав переслідувань з боку тоталітарного режиму

- А «Балада про соняшник» І. Драча
- Б «Любіть Україну» В. Сосюри
- В «Два кольори» Д. Павличка
- Г «Лебеді материнства» В. Симоненка
- Д «Пісня про рушник» А. Малишка

56. Ліричний герой поезії «Молюсь і вірю...» М. Рильського вірить

- А у можливості науково-технічного прогресу
- Б у святість материнських почуттів
- В у своє щасливе майбутнє
- Г у вірність своєї коханої
- Д у вічність та незмінність природи

Завдання 57–60 мають на меті встановлення відповідності. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ, і поставте позначку в *бланку А* на перетині відповідних колонок і рядків. Усі інші види вашого запису комп'ютерна програма реєструватиме як помилки!

57. Установіть відповідність між назвою та автором твору

1	«Стилет чи стилос?..»	А	Л. Костенко
2	«Три зозулі з поклоном»	Б	Д. Павличко
3	«Пісня про рушник»	В	Є. Маланюк
4	«Маруся Чурай»	Г	А. Малишко
		Д	Гр. Тютюнник

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

58. Установіть відповідність між персонажами і назвами твору

1	родина Половців	А	«Чорна рада»
2	родина Запорожців	Б	«Вершники»
3	родина Череванів	В	«Тигролови»
4	родина Сірків	Г	«За мить щастя»
		Д	«Україна в огні»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

59. Установіть відповідність між жанром і назвою твору

1	кіноповість	А	«Зачарована Десна»
2	усмішка	Б	«Камінний хрест»
3	новела	В	«Моя автобіографія»
4	драма-феєрія	Г	«Лісова пісня»
		Д	«Маруся Чурай»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

60. Установіть відповідність між жанрами лірики і назвами твору

1	громадянська	А	«Любів Україну»
2	інтимна	Б	«Чого являєшся мені у сні?..»
3	філософська	В	«Страшні слова, коли вони мовчать...»
4	пейзажна	Г	«Шумлять гаї»
		Д	«Балада про соняшник»

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					

БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ

A

Увага! Цей бланк перевіряє комп'ютер! Ваші відповіді у бланку є результатом Вашої роботи.

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

У завданнях правильну відповідь позначайте тільки так:

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д	
2					6					9					13					17					21									
3					7					10					14					18					22									
4										11					15					19					23									
24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
	2						2						2						2						2									
	3						3						3						3						3									
	4						4						4						4						4									
		А	Б	В	Г			А	Б	В	Г			А	Б	В	Г			А	Б	В	Г			А	Б	В	Г					
	29						31						33						35															
	30						32						34						36															
37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д					
38						42						46						50						54										
39						43						47						51						55										
40						44						48						52						56										
57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д							
	2						2						2						2															
	3						3						3						3															
	4						4						4						4															

Місце для виправлення помилкової відповіді

Щоб виправити відповідь до завдання, запишіть його номер та нову відповідь у білих прямокутниках зліва.

Увага! Приклад написання цифр:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Завдання 1-7, 29-36	
Номер завдання	А Б В Г

Завдання 8-23, 37-56	
Номер завдання	А Б В Г Д

Завдання 24-28, 57-60						
Номер завдання	А Б В Г Д	Номер завдання	А Б В Г Д			
1			1			
2			2			
3			3			
4			4			
	А Б В Г Д			А Б В Г Д		
1			1			
2			2			
3			3			
4			4			

Вариант 2

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д		
2			×		6	×				9	×				13		×			17	×				21	×				22					×
3			×		7			×		10			×		14			×		18			×		22					×					
4			×							11				×	15	×				19				×	23	×									
24	1	×			25	1	×			26	1			×	27	1		×		28	1				×										
2	×				2			×		2			×		2		×			2			×		2			×							
3			×		3			×		3	×			×	3	×		×		3	×		×		3	×									
4			×		4	×				4	×			×	4	×			×	4	×				4	×									
					29	×			31	×			33	×			35	×								36			×						
					30			×	32			×	34	×																					
37	×				41		×		45	×				49			×		53		×														
38		×			42		×		46			×		50		×			54			×													
39			×		43		×		47	×				51	×				55	×			×												
40			×		44		×		48		×			52			×		56		×														
57	1			×	58	1			×	59	1	×			60	1			×																
2		×			2			×		2		×			2		×			2		×													
3			×		3			×		3			×		3			×		3		×													
4			×		4			×		4	×				4	×				4	×														

Вариант 3

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д		
2		×			6		×			9	×				13		×			17	×				21	×				22					×
3	×				7			×		10			×		14			×		18	×				22					×					
4	×									11	×				15	×				19				×	23	×									
24	1	×			25	1	×			26	1			×	27	1	×			28	1				×										
2	×				2		×			2		×			2	×				2	×				2	×									
3			×		3	×				3			×		3			×		3		×			3	×									
4			×		4			×		4	×				4	×			×	4	×				4	×									
					29	×			31	×			33	×			35	×								36	×								
					30			×	32	×			34	×																					
37	×				41	×			45	×				49			×		53	×															
38		×			42			×		46	×				50			×		54	×														
39			×		43			×		47	×				51	×				55	×			×											
40			×		44			×		48		×			52			×		56		×													
57	1			×	58	1			×	59	1	×			60	1			×																
2			×		2			×		2		×			2		×			2		×													
3			×		3	×				3	×				3	×				3			×												
4			×		4			×		4			×		4			×		4	×														

Варіант 4

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д		
2	×				6		×			9			×			13	×			×			17	×					21			×			
3	×				7	×				10				×			14				×			18	×					22				×	
4	×									11			×			15				×			19			×			23			×			

24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
2	×					2			×				2	×			×			2	×					2	×							
3	×					3	×			×			3	×				×		3	×		×			3	×			×				
4			×			4	×				×		4			×			4	×					4			×						

29	А	Б	В	Г	31	А	Б	В	Г	33	А	Б	В	Г	35	А	Б	В	Г
30	×				32		×			34	×				36	×			

37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д
38			×			42			×			46			×			50	×					54				×	
39	×		×			43	×		×			47	×			×		51	×					55	×				
40	×					44			×			48	×					52				×		56	×				

57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д
2				×			2			×				2			×				2				×		
3			×				3			×				3	×						3	×					
4	×						4	×						4				×			4				×		

Варіант 5

1	А	Б	В	Г	5	А	Б	В	Г	8	А	Б	В	Г	Д	12	А	Б	В	Г	Д	16	А	Б	В	Г	Д	20	А	Б	В	Г	Д		
2	×			×	6	×				9			×			13			×			17			×			21			×				
3	×				7			×		10				×			14	×			×			18	×			×		22	×				
4	×									11			×			15				×			19				×		23					×	

24	1	А	Б	В	Г	Д	25	1	А	Б	В	Г	Д	26	1	А	Б	В	Г	Д	27	1	А	Б	В	Г	Д	28	1	А	Б	В	Г	Д
2	×					2			×				2			×			2				×		2	×								
3			×			3	×						3	×					3	×					3	×								
4				×		4				×			4			×			4				×		4				×					

29	А	Б	В	Г	31	А	Б	В	Г	33	А	Б	В	Г	35	А	Б	В	Г
30	×				32		×			34		×			36		×		

37	А	Б	В	Г	Д	41	А	Б	В	Г	Д	45	А	Б	В	Г	Д	49	А	Б	В	Г	Д	53	А	Б	В	Г	Д
38			×			42			×			46			×			50	×					54				×	
39	×		×			43	×		×			47	×			×		51	×			×		55	×				×
40	×					44			×			48	×					52	×					56	×				

57	1	А	Б	В	Г	Д	58	1	А	Б	В	Г	Д	59	1	А	Б	В	Г	Д	60	1	А	Б	В	Г	Д
2					×		2				×		2			×			2	×							
3			×				3			×			3	×					3	×							
4	×						4				×		4				×		4				×				

Варіант 6

А Б В Г		А Б В Г		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д													
1	×			5	×			8		×		12			×	16	×			20	×		
2		×		6		×		9	×			13	×			17	×		×	21		×	
3			×	7	×			10	×			14	×			18	×			22	×		
4	×							11			×	15	×			19		×		23			×

А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д																					
24	1			×		25	1			×		26	1			×		27	1		×			28	1	×			
	2	×					2	×					2		×				2		×		×		2			×	
	3	×					3	×					3	×					3	×			×		3		×		
	4			×			4	×					4	×					4	×					4		×		

А Б В Г		А Б В Г		А Б В Г		А Б В Г																	
	32		×		×		34		×		×		36		×		×		38		×		×
	33	×					35	×					34	×					39	×			

А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д																					
37	×					41	×					45			×			49		×				53			×		
38		×				42			×			46		×				50		×				54			×		
39	×					43				×		47		×				51			×			55			×		
40			×			44			×			48	×					52	×					56	×				

А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д																	
57	1			×		58	1			×		59	1			×		60	1		×		
	2	×					2		×				2	×					2		×		
	3			×			3	×					3	×					3		×		
	4			×			4	×					4		×				4		×		

Варіант 7

А Б В Г		А Б В Г		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д													
1	×			5	×			8		×		12			×	16	×			20			×
2		×		6		×		9		×		13		×		17			×	21		×	
3			×	7	×			10			×	14	×			18		×		22	×		
4			×					11	×			15	×			19	×			23	×		

А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д																					
24	1	×				25	1	×				26	1			×		27	1	×				28	1	×			
	2			×			2		×				2		×				2		×		×		2			×	
	3			×			3			×			3	×					3			×			3		×		
	4	×					4			×			4	×					4			×			4			×	

А Б В Г		А Б В Г		А Б В Г		А Б В Г																	
	29		×		×		31		×		×		33		×		×		35		×		×
	30		×				32	×					34		×				36		×		

А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д																					
37			×			41			×			45		×				49			×			53			×		
38			×			42			×			46			×			50			×			54			×		
39			×			43			×			47			×			51			×			55			×		
40			×			44			×			48			×			52			×			56			×		

А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д		А Б В Г Д																	
57	1			×		58	1			×		59	1	×				60	1	×			
	2			×			2			×			2		×				2	×			
	3			×			3	×					3	×					3		×		
	4	×					4		×				4		×				4		×		

ЗМІСТ

Методичні рекомендації.....	1
Варіант 1.....	5
Варіант 2.....	23
Варіант 3.....	43
Варіант 4.....	61
Варіант 5.....	79
Варіант 6.....	97
Варіант 7.....	115
Відповіді.....	133

УДК 811.161.2:371.275
ББК 74.268.1Укр
У45

Рекомендовано для підготовки до ЗНО з української мови і літератури
згідно з переліком предметів, затвердженим наказом
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
від 09.08.2011 № 946

У45 **Українська мова і література. Типові тестові завдання. Збірник** / В. Ф. Жовтобрюх, В. В. Паращич. — К.: Літера ЛТД, 2012. — 136 с.

ISBN 978-966-178-113-8.

Посібник розроблено на зразок тестових завдань зовнішнього оцінювання 2012 року. Завдання подано за варіантами відповідно до програмових вимог незалежного зовнішнього оцінювання з української мови та літератури. Структура посібника дозволяє користуватись ним як самостійно, так і на уроках.

УДК 811.161.2:371.275
ББК 74.268.1Укр

Навчальне видання

ЖОВТОБРЮХ Валентина Федорівна
ПАРАЩИЧ Валентина Вячеславівна

УКРАЇНЬСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА

ТИПОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

ЗБІРНИК

Редактор *І. В. Копитіна*
Технічний редактор *М. С. Жубр*
Коректор *М. М. Бірченко*

Код Л0341У. Підписано до друку 25.10.2011. Формат 84x108/16. Папір офсетний.
Гарнітура Шкільна. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 14,28.

Видавництво «Літера ЛТД». 03680, Київ, вул. Нестерова, 3, оф. 508.

Телефон для довідок 456-40-21.

Свідоцтво про реєстрацію № 923 від 22.05.2002.

З питань реалізації звертатися за тел.: у Харкові – (057) 712-91-44, 712-90-87;

Києві – (044) 599-14-53, 377-73-23; Білій Церкві – (04563) 6-90-92;

Вінниці – (0432) 55-61-10, 27-70-08; Дніпропетровську – (056) 785-01-74;

Донецьку – (062) 261-73-17; Житомирі – (0412) 41-27-95, 44-81-82;

Івано-Франківську – (0342) 72-41-54; Кривому Розі – (056) 401-27-11;

Луганську – (0642) 53-34-51; Львові – (032) 244-14-36; Миколаєві – (0512) 24-41-49;

Одесі – (048) 737-46-54; Сімферополі – (0652) 54-21-38; Тернополі – (0352) 51-28-27;

Хмельницькому – (0382) 70-63-16; Черкасах – (0472) 51-22-51, 36-72-14;

Чернігові – (0462) 62-27-43

E-mail: commerce@ranok.com.ua.

«Книга поштою»: 61045 Харків, а/с 3355. Тел. (057) 717-74-55, (067) 546-53-73.

E-mail: pochta@ranok.com.ua

www.ranok.com.ua

© В. Ф. Жовтобрюх, В. В. Паращич, 2011

© «Літера ЛТД», 2012

ISBN 978-966-178-113-8